

Red dela s srebrnim vencem
1974

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih Slovenije

Ljubljana, 22. decembra 1978 — Številka 21

Majda Poljanšek

Vsak dan razgiban in bogat

programe dela šol tako, da bodo že ob njihovem nastajanju sodelovali delavci in strokovnjaki iz tovarn, zadrug, knjižnic itd. Zakon o skupnih osnovah svobodne menjave dela in zakon o izobraževalnih skupnostih naj bi spodbudila hitrejšo uveljavljanje novih družbenoekonomskih odnosov, večjo neposrednost v menjavi dela in delegatskega ra-

zmerja kot temelj za podružljane vzgoje in izobraževanja. Novi zakoni o vzgoji in varstvu predšolskih otrok, o osnovni šoli in usmerjenem izobraževanju naj bi spodbudili akcijo in spopad s stari odnosi, pomagali podreti zidove »hramov učenosti« in jih razviti v odprte centre za predšolsko vzgojo, graditi osnovno šolo kot vzgojnoizobraževalni kulturni in

rekreacijski center v krajevni skupnosti. Srednje, višje in visoke šole je treba odpreti mladini in zaposlenim delavcem tako, da bo izobraževanje vedno bolj postajalo sestavina življenja in dela.

Vrtec naj bi tako prevzel večjo odgovornost za vse predšolske otroke, ne le za svoje varovance. V osnovni šoli naj bi učitelji do-

bili več pomočnikov — zunanjih sodelavcev pri uresničevanju bogate vsebine šole, prevzeli več odgovornosti za poklicno usmerjanje mladih. Sposobnosti in interese učencev moramo povezovati z delom v šoli in zunaj nje ter usklajevati njihove želje z družbenimi potrebami po usposobljenih delavcih. Pri snovanju in uresničevanju vzgojnoizobraževalnih programov v usmerjenem izobraževanju naj bi učitelji veliko bolj povezovali teorijo s prakso, podirali ozke predmetne pregrade in širše podajali znanje. Prav tako naj bi sodelovali z ustreznimi delovnimi organizacijami tedaj, ko pomagajo učencem pridobivati

potrebno praktično znanje in tako pospešili razšoljanje tradicionalne zaprte šole.

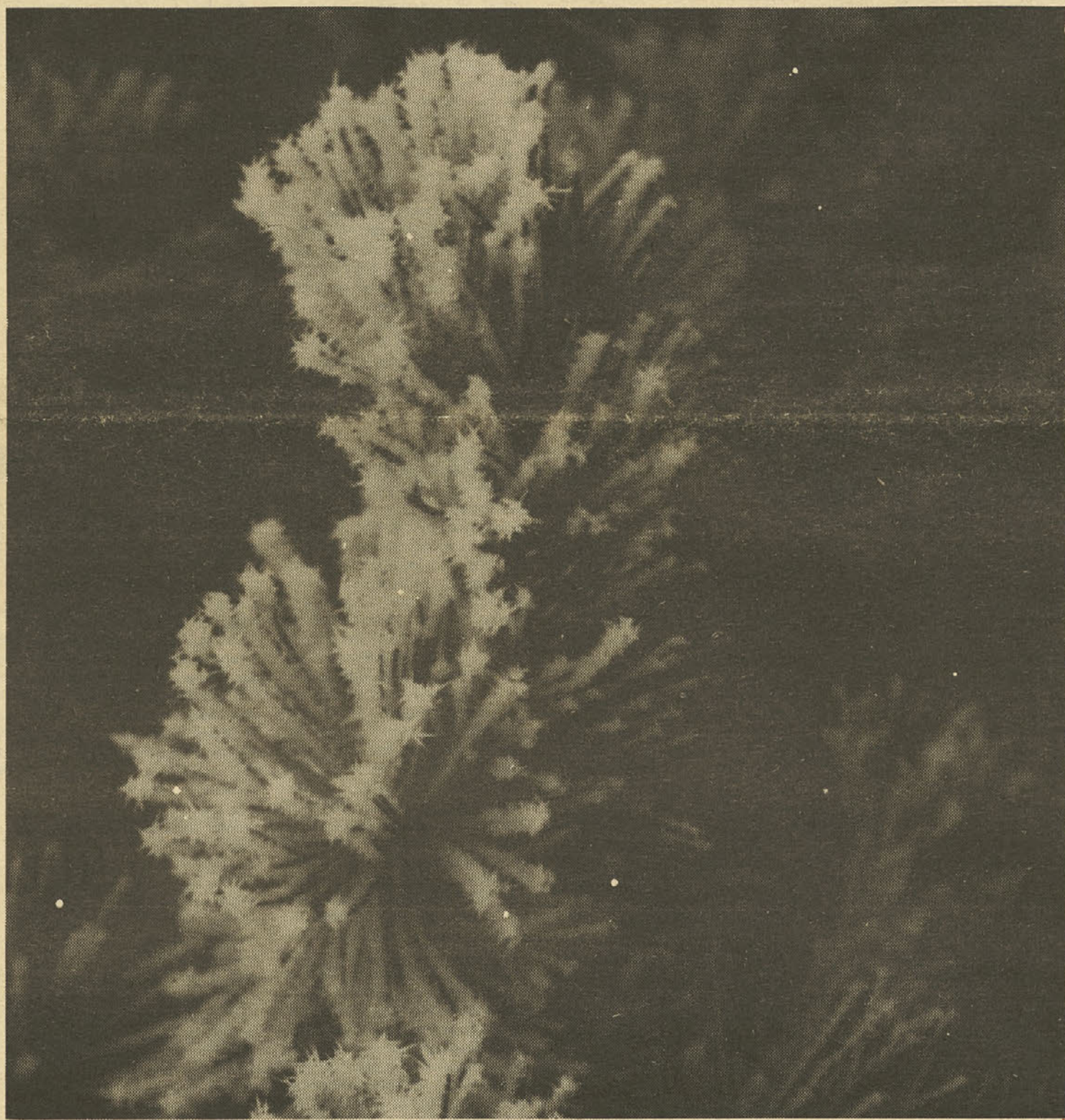
Temeljito razpravo o osnutkih zakonov moramo v novem letu skleniti z dogovorom, v katerem bomo učitelji in vzgojitelji skupaj z drugimi delavci v združenem delu, mladimi in odraslimi v šolskih klopih ter starši naših otrok sprejeli odgovornost, da razvijamo reformirano šolo kot našo skupno perspektivo. Naša šola je sredi življenja, v njej se učenci in delavci pripravljajo, da bodo v združenem delu svoje pravice izdela in po delu lažje uveljavljali, če bodo usposobljeni obvladovati delo na vedno bolj zahtevni stopnji tehnološkega razvoja in bolj usposobljeni za razvijanje samoupravljanja.

Ne zakon, temveč življenje samo terja letos znova večjo učinkovitost pri usmerjanju učencev in delavcev v delovnih organizacijah za vpis v različne srednje, višje in visoke šole in različne oblike usposabljanja na delu. Pri tem bomo letos bolj uspešni, če bomo ob tenkočutnem obravnavanju interesov in sposobnosti mladih pri poklicni izbiri poznali potrebe po delavcih v združenem delu. Naloga usmerjanja vpisa se zato postavlja kot prednostna naloga šol in delovnih organizacij v gospodarstvu in družbenih dejavnostih.

Usklajene odločitve mladine in zaposlenih delavcev za izobraževanje in nadaljnje izpopolnjevanje z interesi delovnih organizacij so pomemben vidik za presojo o tem, ali je naša reforma stekla. Usmerjanje vpisa naj znova opozori in motivira delavce v delovnih organizacijah na pomen in nujnost srednjeročnih in dolgoročnih kadrovskih načrtov, zakaj leto 1979 mora biti leto priprav za družbenoekonomski razvoj v naslednjem petletnem obdobju. Če bomo ob pomembnih opozorilih delovnim organizacijam za pravo kadrovskih načrtov kot sestavine razvojnih programov pozabili na načrtovanje potreb po kadrih v naših šolah in vrtcih, bomo v posebni izobraževalni skupnosti za pedagoško šolstvo ostali praznih rok in na majavih nogah gradili reformirano šolo. Na vseh področjih družbenih dejavnosti nimamo ustrezno samoupravno organiziranega interesa uporabnikov in izvajalcev, nimamo še izoblikovanih posebnih izobraževalnih skupnosti. Šole, ki usposablja delavce za področje zdravstva, kulture, telesne kulture, izobraževanja, uprave in pravosodja, vse preveč čakajo, kdaj se bodo pri njih zglašili uporabniki. V svetih njihovih šol ni delegatov uporabnikov, čeprav poteka že sedaj del praktičnega usposabljanja učencev za delo v zdravstvenih organizacijah, knjižnicah, sodiščih in muzejih. Manjka torej le večje pobudnosti na obeh straneh, da bi občasni stiki postali vsakodnevna praksa, da bi jih povezali novi dohodkovni odnosi, ki bi izhajajo iz kadrovskih potreb tudi na področju družbenih dejavnosti zasnovali obseg in vsebino vzgoje in izobraževanja.

S tako obširnimi in aktivnimi delom bo z novim letom lahko rasla tudi nova šola. Z uresničevanjem novih nalog pa se bo oblikoval tudi učitelj. Prav zato, ker učitelj in vzgojitelj svoje delo namenjata človeku, je vsak njun dan razgiban in bogat. V njem je dovolj možnosti za razumevanje najglobljega pomena vzgoje in izobraževanja v revolucionarnih tokovih naše stvarnosti.

Ob novem letu želimo vsem učiteljem in vzgojiteljem veliko uspeha pri oblikovanju naše nove šole, sreče in zadovoljstva pri delu in osebnem življenju!

(Foto: Rajko Ranfl)

VOŠČILO

Tedaj, ko se v nas zbere praznično, smo kot veliki otroci: polni želja in dobronamerni, kot bi s spominom iz otroštva prinesli dobroto. Toda veliki otroci ne znajo sanjariti. Imajo le še želje, hotenja in tiho zavest, da je praznično v človeku tedaj, ko se povrne mir in obudi košček otroške preprostosti; tiste, ki se odpira svetu in v pričakovanju išče svetlobe.

Voščilo, ki praznično zaživi, ne pozna uglasjenih besed in utrujenih želja. Je kakor let ptice, kakor utrip človeških rok, ki so našla pot do srca. In potem je do človeka le še korak.

Tedaj je lahko voščilo tudi nemo. Veriga rok premaga neznane daljave. Blizu smo si. In potem voščilo ni več le odsev dolžne pozornosti in vljudnosti, temveč svetloba, ki nas spremlja. Iz starega v novo.

Novo leto sicer ni pomembnejša prelomnica na vzgojnoizobraževalnem področju, da bi ob njej lahko celostno ocenili uspehe. Za učence, študente in učitelje so novoletni prazniki kratek predač med delom, ki se je z novim šolskim letom komaj dobro začelo. Prav zato so vsi naši pogledi usmerjeni veliko bolj v to, kaj vse bomo morali še postoriti, da nam bo šolsko leto rodilo bogato žetev.

Pogledi na leto, ki se izteka, nam vlivajo moči. Učitelji so ponosni na usposobljene učence, ki so letos zapustili šolske klopi in se prvič vključili v delo. Delavci v združenem delu so dobili z diplomanti srednjih, višjih in visokih šol nove sodelavce in samoupravljavce. Tudi v šolah in vrtcih so učitelji in vzgojitelji dobili nove sodelavce, nekateri njihovi kolegi, ki so bili pionirji povojne gradnje, pa so se poslovili in zapustili bogato pedagoško izročilo. Skupaj z delavci v združenem delu in občani smo se letos veselili uspehov ob novih šolah, domovih in vrtcih.

Leto, ki se izteka, je bilo izpolnjeno s številnimi delovnimi zmaganji, bilo pa je tudi družbeno razgibano. Na kongresih vseh družbenopolitičnih organizacij je bilo področje vzgoje in izobraževanja neločljivo povezano z vsebinskimi vprašanji našega nadaljnjega družbenoekonomskega razvoja. Povezano je bilo s hoteli in interesi delavcev in delovnih ljudi za večje blagostanje, humane odnose med ljudmi, za posameznikovo osebno srečo in samoupravne cilje družbe. Na vseh področjih smo izvolili nove delegate in delegacije in dobili nove delegatske skupščine. Ob volitvah delegatov in delegacij vzgojnoizobraževalnih organizacij smo bili še posebno zainteresirani, da bi le-ti bolj prodorno in smelo sodelovali z delegati uporabnikov pri načrtovanju razvoja, vsebine in obsega vzgoje in izobraževanja ter z zagotovitvijo materialnih možnosti omogočili uresničevanje skupnih nalog.

Večji vpliv uporabnikov je pomemben še zlasti zato, ker smo na področju vzgoje in izobraževanja mnogokrat in mnogokje preveč stopicali na mestu in se preveč obotavljali odpirati vrata šol in vrtcev ljudem v krajevni skupnosti in delavcem v združenem delu. Vse preveč smo bili ujeti v tradicionalnost šole, črpali smo moči predvsem iz njenih starih korenin, premalo odločno pa smo na pozitivnih dosežkih dosežanje šole gradili novo šolo. Obremenitev s staro šolo se je pogosto kazala tudi v kritiki vizije nove šole ter v sentimentalni zavezanosti v staro šolo, ki čaka na rešitve »od zgoraj«. Namesto da šola zgolj kritično ocenjuje nove pobude in se izmika neposredni odgovornosti, bo morala v prihodnje sama postati dejaven in ustvarjalen nosilec lastne preobrazbe. Razumljivo je, da se stvari same po sebi ne bodo spremenile, še manj pa moremo pričakovati, da bi jih namesto nas spremenili drugi.

Novo leto naj nam vlije nove moči, da bomo odprli čimveč neposrednih poti iz šol v delovne organizacije, do društev in družbenopolitičnih organizacij, do dela in življenja ljudi v krajevnih skupnostih. Te poti naj postajajo vse bolj obojestranske, tako da bodo tudi delavci v delovnih organizacijah in delovni ljudje in občani v krajevnih skupnostih nosilci graditve nove šole.

Smo na pragu leta, ko naj bi z novimi zakoni pospešili odpiranje novih poti v vzgoji in izobraževanju, leta, ki bo potrebovalo nove ustvarjalne moči prosvetnih delavcev. Le-ti naj bi zasnovali

Vsem potrebna organizacija

Izvršilni odbor Zveze društev pedagoških delavcev Slovenije je na peti seji ocenil posvetovanje o pedagoškem delu v svobodni menjava dela. Ugotovil je, da je posvet uspelo, vendar bi morali vsebinsko posvetu boljše spoznanje povsod v združenem delu. Ni dovolj, če se pedagoški delavci zlasti o vprašanih, ki jih sami ne morejo rešiti, tako pa so vprašanja svobodne menjave dela, posvetujejo in pogovarjajo le med seboj. Ob tem se je odprlo še drugo vprašanje o vlogi in delu ZDPDS, ki bi morala še več storiti za strokovno reševanje vprašanj v pedagoški praksi in teoriji. Pravila te strokovne organizacije nedvoumno opredeljujejo Zvezo kot strokovno samoupravno zvezo društev, ki proučuje, razvija in bogati teorijo in prakso na področju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji. To je daleč od tistega, kar je bilo nekoč, ko je pedagoško društvo povezovalo predvsem diplomirane pedagoge. Danes je sekcija diplomiranih pedagogov, ki pa tudi ne more prav zaživeti, le eden izmed članov ZDPDS, kakor so to druga društva pedagoških delavcev. In prav v tem je poseben organizacijski vzrok: strokovna društva so potrebna vsem pedagoškim delavcem, Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije pa povezuje vsa društva, usklajuje delo, in je potrebna vsem. Če to ni, potem se je tudi umetno ne bi kazalo vzdrževati. In nasprotno: če to je, potem se je treba samoupravno boljše organizirati, da bo lahko ustrezala interesom in potrebam pedagoških delavcev v Sloveniji.

Na februarški skupščini si je ZDPDS zadala dokaj bogat delovni program, ki pa ga preprosto ne more povsem uresničiti, ker nima denarja. Edino pomoč ji daje Izobraževalna skupnost

Slovenije v znesku 16.000 din — to pa ni niti za kritje dnevnih stroškov Društva pedagoških delavcev, ki se povezujejo v zvezo, niso prispevala doslej zanj članarine. To je skorajda nedoumljivo: kakor da strokovna organizacija ni potrebna. Dobro pa vemo, da je pri reševanju neštetihih problemov na področju vzgoje in izobraževanja strokovnost tako zelo pomembna. Prav prosvetni delavci bi morali s svojo strokovno organizacijo še bolj nastopati kot samoupravni subjekti v razvoju strokovnega pedagoškega dela in spodbujati teorijo k večjim in uporabnejšim dosežkom.

Izvršilni odbor je podprl zamisel, naj bi se v društva pedagoških delavcev včlanjale vzgojnoizobraževalne organizacije kolektivno z letno članarino 300 din in priporoča, da z novim letom poskusijo to uresničiti. Prav s tem bi se društva okrepila, tesneje povezala z vsemi vzgojnoizobraževalnimi organizacijami, pripravila resničnim interesom in potrebam bližje in uresničljivejše programe dela,

hkrati pa si organizirala tako republiško zvezo, ki bi tudi laže in boljše uresničevala skupne naloge.

Na drugi strani pa se morajo ZDPDS in posamezna društva pedagoških delavcev pri uresničevanju svojih programov dogovarjati in sporazumevati z vsemi tistimi, ki jih ti programi zanimajo, da bodo pripravljene tudi pomagati in sodelovati. Nedvomno je prav, da se, denimo, sekcija diplomiranih pedagogov s svojimi programi, ko gre za proučevanje, poveže tudi z raziskovalnimi skupnostmi in delovnimi organizacijami, ki želijo uporabiti dosežke; ali sekcija pedagogike prostega časa, ki lahko precej stori za razvoj celodnevne šole in drugo uporabo prostega časa v vzgoji itn. Kolektivni člani strokovne zveze naj bi bile vse organizacije ali institucije, ki se kakorkoli ukvarjajo z vzgojo in izobraževanjem; te bi tako še posebej pokazale, da se zanimajo za rast strokovne zavesti pedagoških delavcev — nosilcev napredka.

I. r.

Srečno novo leto 1978

ŽELIMO VSEM NAŠIM BRALCEM IN SODELAVCEM, VSEM UREDNIŠTVOM PROSVETNIH GLASIL BRATSKIH REPUBLIK IN POKRAJIN JUGOSLAVIJE TER VSEM UREDNIŠTVOM PROSVETNIH ČASNIKOV BALKANSKIH DEŽEL!

KOLEKTIV »PROSVETNEGA DELAVCA«

Še enkrat: Dopisna šola samoupravljanja za kmečko mladino

V 19. številki »Prosvetnega delavca« letošnjega 24. novembra ste na 2. strani objavili vest z naslovom Dopisna šola samoupravljanja za kmečko mladino. Želeli bi vas obvestiti o nekaterih netočnostih, ki jih omenjeni zapis vsebuje.

Zamisel o dopisni šoli samoupravljanja za kmečko mladino je stara že najmanj dve leti. Glavna pobudnica je bila seveda Republiška konferenca Zveze socialistične mladine Slovenije. Že pred več kot letom dni je bila pripravljena tudi osnovna vsebinska usmeritev šole — se pravi nekakšen učni program. Novembra letos je predsedstvo RK ZSMS imenovalo tudi svet šole samoupravljanja mladih v kmetijstvu, v katerem so predstavniki RK SZDL, Zadržne zveze Slovenije in CK ZK Slovenije. Visokošolske ustanove, ki izobražujejo mlade za kmetijstvo, pa — kot nam je doslej znano — kljub obvestilu in prošnji niso imenovale v svet nikogar. V svetu šole so nadalje še predstavniki kmetijs-

ske šole iz Sentjurja pri Celju in dva predstavnika ČZP Kmečki glas.

Potemtakem ne drži trditev, da je ČZP Kmečki glas tisto, ki ima na skrbi izobraževanje prek dopisne politične šole. V bistvu gre samo za to, da bodo tako imenovani izobraževalni prispevki objavljeni v tedniku Kmečki glas, da bo ČZP Kmečki glas s strani tednika Kmečki glas omogočilo, da se bo v dopisno šolo vključilo kar največ mladih s podeželja. V ta namen je ČZP Kmečki glas zagotovilo vse potrebne tehnične in kadrovske rešitve, kot je urejanje strani, kjer bodo objavljeni prispevki za dopisno šolo, lektoriranje itd. Idejnopolični koncept te dopisne šole pa je izključno stvar sveta šole in njegovih pomožnih organov, v katerih so predstavniki družbenopolitičnih organizacij naše republike.

Svet dopisne šole samoupravljanja za kmečko mladino tudi upa, da program ne bo zasnovan preveč deduktivno, kar ne bi bilo

(kot pravilno ugotavljate v vašem prispevku) preveč spodbudno za kmečko mladež. Prav zato smo k sodelovanju pri oblikovanju programa dopisne šole povabili nekatere pedagoške delavce, ki na slovenskih kmetijskih šolah že več let poučujejo predmet samoupravljanje s temelji marksizma, da nam s svojimi dolgoletnimi praktičnimi izkušnjami pomagajo oblikovati takšno vsebino oziroma takšen program šole, ki bo blizu mladim na podeželju.

Program dopisne šole je seveda obsežen, čeprav je treba poudariti, da ne gre le za posredovanje učnih besedil, temveč predvsem za to, da bodo mladi pridobili znanje znani uporabi tudi v svoji vsakodnevni aktivnosti v krajevni skupnosti, v kmetijskih organizacijah, v družbenopolitičnih organizacijah in društvi na podeželju. Vemo namreč, da so mladi na podeželju še vse preveč ob strani, da se premalo vključujejo v reševanje vsakdanjih problemov in vprašanj, ki se pojavljajo v okolju, kjer živijo in delajo. Zato bo njihovo izobraževanje v dopisni šoli tesno povezano s prakso in z življenjskimi vprašanji, ki jih neposredno zadevajo. Pomembno vlogo pri tem pa bodo imeli aktivni mladi zadržniki, ki delujejo pri kmetijskih organizacijah.

Da pa bi delo dopisne šole potekalo brez večjih težav, je potreben tudi denar; pri tem pa se nekoliko zatika. Upamo, da bomo tudi to težavo le premagali in da se nam bo ob vsestranski podpori in ob aktivni udeležbi vseh zainteresiranih posrečilo premagati začetniške težave. Predvsem pa želimo, da bi se v to obliko izobraževanja vključilo čimveč mladih.

VINKO VASLE
odgovorni urednik tednika Kmečki glas in član sveta dopisne šole mladih v kmetijstvu

Brez dlake na jeziku

Zdaj je čas, da se pedagoški in znanstveni delavci odkrito in pogljoblino pomenijo med seboj in z uporabniki o vseh odprtih vprašanjih in vzhli, ko so v razvoju svobodne menjave dela. To možnost daje razprava o osnutku zakona o skupnih osnovah svobodne menjave dela, o izobraževalnih skupnostih in o sklopu zakonov o vzgoji in izobraževanju. Najpomembnejša naloga sindikatov pa je spodbuditi in razgibati razpravo, da bi resnično razčlenili vse probleme. To je bila poglavitna misel druge seje republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti.

Precej zmede je doslej povzročalo slabo pojmovanje svobodne menjave dela, ker se vsi v to niso dovolj poglobili. Mnogi so menili, da je za svobodno menjavo bistvena svoboda posameznika, da lahko menjuje svoje delo, toda bistvena je menjava dela med različnimi področji proizvodnega in drugega dela. Končno je tu čas, ko lahko razpravljamo ne le o načelnih vprašanjih, temveč zgrajujemo resnične poti menjave dela v praksi. Prav ob tem se odpirajo nova vprašanja, pa tudi načela se preverjajo v uporabi. Tu se bo treba zlasti temeljito in podrobno dogovarjati o izobraževalnih programih, njihovi ceni in izvedbi neposredno z uporabniki, toda obenem zagotoviti tiste splošne programske osnove, ki so vsakemu občanu družbeno zagotovljene. Tako izhodišča in merila v obvezni in izvoljeni stopnji morajo biti enotna, pri napadih za več in boljše pa se nihče ne more omejeovati, če z delom in ustvarjalnostjo lahko napravi več za razvoj mladih.

Veliko razprave je bilo tudi o obveznosti pedagoških delavcev in pojmovanju 42-urnega tednika. Prav jasno določilo take obveznosti uravnava enakoveren položaj pedagoških delavcev z drugimi delavci in jih štiti, da jih ne bi preobremenjevali. Brez pomena pa so tehnokratska dlakoplenja, ko so nekateri v svojem pikolovstvu celo predlagali, da bi učitelji morali opraviti 45,5 ure dela tedensko in s tem nadomestiti morebitne proste dneve, ki bi jih imeli med običajnim letnim dopustom. Podobno tehnokratsko je tudi vprašanje, če pomenijo petminutni odmori med šolskimi urami tudi deljen polurni premor med delom za dopoldansko malico. Pet minut presledka med urami gotovo ni premor za malico, temveč nujno potreben čas, da se učitelj in učenci pripravijo za delo v naslednji uri, ne pa da bi učitelj tudi tako po petminutnih obrokih zaužil svojo malico. Učiteljeva 45-minutna učna ura, ki je sicer tako bolj zaradi učencev, je v bistvu 90-minutna, če jo hoče dobro ustvarjalno pripraviti; zato je treba to delo tudi pametno in razumevajoče obravnavati ter pomisliti na kakovost dela. In prav zaradi kakovosti dela je treba tudi učitelja zaščititi z enakopravnim delovnim tednikom, ki more vsebovati vse oblike pedagoškega dela. Razumljivo je torej, da potem nihče ne bo mogel toliko ur poučevati. V resnici je treba preprečiti nepotrebne nadure klasičnega pouka, če je le mogoče.

O vsem tem se moramo prav zdaj pogovoriti brez dlake na jeziku, a dobromamerno, da bi dosegli bistveno: uredili družbenoekonomske odnose, razvili samoupravo z neposrednim vplivom delavcev in spodbudili ustrezne vsebinske premike v pedagoškem in znanstvenem delu.

Čeprav je bilo zdaj treba prilagoditi splošne samoupravne akte zakonu o združenem delu, ostajajo nekatera bistvena vprašanja še odprta in bo po sprejemu predvidenih zakonov treba te dokumente še temeljito in korenito prečistiti; za zdaj pa je bistveno, da niso nikjer okrnjene samoupravne pravice delavcev; to pa je bilo kljub naglici doseženo. Posebno pomembno pa je, da

se povsod temeljito pogovore o vseh oblikah pridobivanja prihodka v svobodni menjavi, a tudi o medsebojnih odnosih, da ne bo nesmiselnih napetosti v delovnih kolektivih ob delitvi osebnih dohodkov. Uravnilovke ne more biti; tehnokratskih meril tudi ne, lahko pa dosežemo razumne dogovore tudi v pedagoškem delu, da bo tisti, ki resnično več in bolje dela, ustrezno nagrajen. Ob tem se morajo odnosi do dela in medsebojni odnosi krepi, ne pa rahljati. Če bo to doseženo, potem bo uresničena samoupravna sposobnost pedagoških delavcev in drugih, toda ne v zaprti, temveč široko odprti šoli, ki ni le izobraževalni, temveč širok kulturni center svojega okolja.

Na seji so tudi ugotavljali, da bi morali vprašanja visokega šolstva še posebej obravnavati, ker pri tako širokem krogu ne pridejo dovolj do izraza in so tudi svojevrstna. Sprejeli so predlog, da bodo pri republiškem odboru Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti oblikovali komisijo za visokošolsko in razi-

skovalno dejavnost; obe komisiji imata vsaka svoj koordinacijski odbor. Verjetno je tudi upravičena pripomba, čemu vračanje k stari obliki, če sta se sindikati združila. Morda bi bolj ustrezala komisija za temeljno izobraževanje in komisija za usmerjeno izobraževanje. Za zdaj je tako, če pa bo potrebno, bodo poiskali še druge oblike delovanja. Gotovo pa to ne pomeni, da bi se visoko šolstvo tako lahko izmikalo strnjnosti, ko se vendar vključuje v celosten proces usmerjenega izobraževanja in se tako programsko medsebojno povezuje.

V novem letu čaka sindikat odgovorna in živahna dejavnost kajti prav od delovanja sindikatov bo veliko odvisno, kako široko in globoko bodo delavci obravnavali vsa neresena vprašanja in samoupravno dobro uporabili svoj vpliv v tem resnično revolucionarnem razvoju. To je naloga delovnih kolektivov in posameznikov: treba se je pogovoriti!

R. L.

Za oporo in strokovno pomoč

Izkušnje, nekdanje ali pa današnje, potrjujejo resnico, da lahko dosežemo posebne uspehe le s skupnimi prizadevanji — če znamo sodelovati in če smo ustrezno organizirani. To velja tudi za uveljavljanje posameznih predmetnih področij in reševanje perečih vprašanj, ki so posebej značilna zanje. Morda velja to za uveljavljanje področja telesne kulture v našem vzgojnoizobraževalnem sistemu še bolj kot za druga področja. O tem so govorili tudi na ustanovni skupščini Zveze društev telesnokulturnih pedagogov Slovenije, letošnjega 15. decembra v Klubu delegatov v Ljubljani. Enotna stališča in večja učinkovitost dela naj bi pripomogla k utrjevanju vloge telesne kulture pa tudi položaja učitelja telesne vzgoje v vzgojnoizobraževalnih organizacijah in naši družbi. Pravkar ustanovljena zveza pa naj bi pomagala ne samo strokovno, temveč tudi pri reševanju stanovskih problemov.

Znano je, da spadajo učitelji telesne vzgoje med tiste kadre, ki jih na naših šolah najbolj primanjkuje. Tako je že več desetletij, čeprav se vloga telesne vzgoje bistveno spreminja na vseh stopnjah vzgoje in izobraževanja — od predšolskih ustanov pa do visokih šol. Uvajamo celodnevno šolo in učitelj telesne vzgoje dobiva naloge — med drugimi tudi to, da mora — tako kot drugi učitelji — zavzeto sodelovati pri »odpiranju šole navzven«, povezovanju z okoljem, starši, krajevno skupnostjo, organizacijami združenega dela itn. V novem sistemu podružljivanja vzgoje in izobraževanja pa se obeta še ena novost: učitelj telesne vzgoje ne bo več edini nosilec telesnokulturne dejavnosti na šoli, saj bodo obveznosti ustrezno porazdeljene v skladu s pedagoško, strokovno in politično odgovornostjo. To pa je za zdaj še »vizija«, saj dobiva učitelje telesne vzgoje le malo pomoči in v glavnem sam organizira, usmerja in opravlja vse pomembnejše telesnokulturne naloge v šoli, pogosto pa tudi zunaj nje.

V razpravi na ustanovni skupščini smo slišali celo to, da so prizadevanja učiteljev telesne vzgoje in njihova opozorila — zaradi prevelikega števila učencev v skupini, neprimernih higienskih in delovnih razmer, v katerih ne morejo zagotoviti učencem varnosti — velikokrat ostala brez odziva. Tudi občinska društva in aktivni niso vplivali na urejanja razmer telesne vzgoje v šoli — svetovalec se je krepko zmanjšalo, učitelji urejajo za-

deve neposredno z ravnatelji in kolektivom, v demokratični razpravi — njihova mnenja pa velikokrat niso upoštevana.

Vse to je bil razlog za ustanovitve zveze, ki si je zadala že za prihodnje leto obsežen program. Na ustanovni skupščini ga je obrazložil predsednik mag. Janko Strel. Ena temeljnih in pomembnih nalog zveze je pomoč pri ustanavljanju občinskih in medobčinskih organizacij pedagogov telesne kulture. Zavzemali se bodo za spremembo pedagoških normativov in za ustrezno vrednotenje učiteljevega dela v 42-urnem delavniku. Pripravili in sprejeli bodo kodeks pedagogov telesne vzgoje, sodelovali pri reševanju nalog širše zasnovane telesne vzgoje in reformi usmerjenega izobraževanja. Dejavno bodo pomagali, da se bodo uresničila prizadevanja za ustrezno organiziranost usmerjenega izobraževanja, posebno pozornost pa posvetili novi vlogi učitelja v celodnevni osnovni šoli. Pomembna naloga bo sodelovanje pri usposabljanju in strokovnem izpopolnjevanju učiteljev telesne vzgoje in skrb za razširitev in izboljšanje kakovosti dela društev in aktivov učiteljev telesne vzgoje.

Posebno točko razprave na skupščini so namenili razvidu dela in nalog učitelja telesne vzgoje v 42-urni tedenski delovni obveznosti. To temo je obravnaval pedagoški svetovalec za telesno vzgojo pri Zavodu SRS za šolstvo Ivan Križnar, ki je z nazornimi prikazi opozoril učitelje na nekatera dela in naloge, ki so bila doslej premalo upoštevana in jih učitelji telesne vzgoje pogosto niso dovolj utemeljeno pogovarjali. Opozoril je na različnosti, ki nastajajo v posameznih vrstah šol, posebno v celodnevni šoli, na terensko delo in naloge, ki so organizacijsko zelo zahtevne. Razprava je pokazala, da učitelji marsikje ne najdejo pravega razumevanja za svoje delo, da je v številnih kolektivih vloga učitelja telesne vzgoje obravnavana dokaj poenostavljeno, čeprav nenehno ponavljamo, da je telesna vzgoja sestavni del vplivnih področij in da postaja pomembna oblika in sredstvo za ustvarjanje novih odnosov v življenju in delu šole. Nepoznavanje dela rojeva nerazumevanje in pogosto celo podcenjevanje. O tem, da so vsi predmeti v naši šoli enako pomembni za razvoj otrokove in mladostnikove osebnosti, pa so največji strokovnjaki s področja pedagogike že zdavnaj enakega mnenja. MARJANA KUNEJ

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja in Izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štiri- najstrednje med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. Direktor in glavni urednik Rudi Lešnik, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanski nasip 28, tel.: 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 65, Ljubljana 61104.

Od 1. januarja 1979 je naš poštni predal: 65, Ljubljana 61104

Rokopisov in fotografij ne vračamo, posamezni izvod 4 din. Letna naročnina: 80 din za posameznike, za šole in druge ustanove 140 din. Št. tek. računa 50101-603-46509 Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643

Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

Visoko šolstvo uresničuje načela reforme

V družbenih dokumentih utemeljene potrebe po reformi celotnega vzgojnoizobraževalnega sistema in iz tega izvirajoče naloge visokošolske in raziskovalne dejavnosti so prodrle v zavest velike večine visokošolskih učiteljev. Načelnih pomislekov in odporov ni več, so pa še nejasnosti, kako zahteve reforme uveljaviti v praksi. Menim, da je to povsem normalno, saj gre za korenit prelom z dolgoletno tradicijo, saj moramo reformo pojmovati kot proces, ne pa kot enkratno dejanje. Zato je nestrpnost nekaterih neupravičena, še posebno, če upoštevamo, da reforme usmerjenega izobraževanja (osebno menim, da bi bil ustreznejši izraz — »izobraževanje za delo in samoupravljanje«) ne more izvesti šolstvo samo. Pomemben, celo odločujoč delež v njej imajo tudi drugi družbeni dejavniki, posebno v področje materialne proizvodnje združenega dela, oziroma tako imenovani uporabniki. Le skupna in usklajena prizadevanja lahko prispevajo k hitrejšim in uspešnim rešitvam zastavljenih nalog, tako da bo visoko šolstvo prispevalo bolj pomemben delež kot doslej k oblikovanju vsestransko razvitega, svobodnega, ustvarjalnega in odgovornega samoupravljalca ter postalo nepogrešljivi del samopravno organiziranega združenega dela.

Širši družbeni skupnosti in tudi prosvetnim delavcem je premalo znano, da je v visokem šolstvu že nekaj let opazen bolj ali manj intenziven proces preobrazbe, ki je usklajen s splošnimi reformnimi prizadevanji. Govorimo lahko o prvih pozitivnih dosežkih, ki se kažejo predvsem v naslednjem:

- razširjena in poglobljena je vzgoja za samoupravljanje ter marksistična zasnovanost študijskih programov;
- visokošolske temeljne in delovne organizacije se vse bolj odpirajo in se dejavno vključujejo v reševanje vsakodnevnih problemov; sklepajo sporazume o raznih oblikah sodelovanja na področju raziskovanja, razvoja in kadrovskih problemov; pri tem se uresničuje neposredna menjava dela, nastajajo celo prve oblike dohodkovnih odnosov ipd.;
- urjumejo oblike in kakovost študija ob delu in iz dela — Univerza v Mariboru je edina med jugoslovanskimi univerzami, ki ima ves čas, odkar obstaja, več študentov ob delu kot rednih, torej že uresničuje eno od načel

braževalnega in raziskovalnega procesa. Podobno velja za študente, ki jim je zagotovljeno enakopravno odločanje o vsebini in oblikah pedagoškega dela ter o medsebojnih odnosih. Kljub pozitivnim dosežkom pa še veliko možnosti ni izrabljenih. Ob tem je zgrešena vsaka trditev, da združeno delo že sedaj v visokem šolstvu ne more uveljaviti svojih želja in zahtev.

Doseženi rezultati so nedvomno spodbudni in predstavljajo dober temelj za nadaljnji proces in uresničevanje tistih nalog, ki so še pred nami. Teh pa ni malo pa tudi preproste niso.

V prihajajočem letu bomo na visokošolskih temeljnih in delovnih organizacijah, vključenih v Univerzo v Mariboru, nadaljevali že začete pogovore s sorodnimi srednjimi šolami, kako najustrežneje povežemo in nadgradimo visokošolske učne načrte na skupaj pripravljenih programih srednje stopnje; kako skupno zaposlitvi kadre in materialna sredstva in tako ustvarjati gibek in vsestransko prehodno izobraževalni sistem. Že opravljeno delo nam bo olajšalo iskanje poti do oblikovanja temeljnih izobraževalnih enot in bolj kakovostnega dela posebnih izobraževalnih skupnosti. Oboje pa naj pomaga ustvariti stvarne možnosti za svobodno menjavo dela ter preobrazbo družbenoekonomskih odnosov, s katerimi pričakujemo izboljšanje materialnega položaja visokega šolstva in njegovih učiteljev. Povedati je namreč treba, da je razvoj v zadnjih letih slabil materialni položaj visokega šolstva. Bistveno se je zmanjšala stvarna vrednost sredstev za funkcionalne izdatke; tako siromašimo pedagoško-raziskovalno delo, hkrati pa terjamo boljše kakovosti in uspešnosti. Osebnih do-

hodki učiteljev, pridobljeni iz rednega pedagoško-raziskovalnega dela vse bolj zastajajo za osebnimi dohodki delavcev v drugih dejavnostih s podobno izobrazbo in zahtevami. Visoke šole ne morejo dobiti dobrih strokovnjakov iz tako imenovane prakse, kar ustvarja kadrovske težave itd. Ustvarja se malodušje, ki ne more biti koristno.

Pred nami je razprava o zakonu o usmerjenem izobraževanju, ki bo nedvomno prispevala k razjasnitvi nekaterih še ne povsem opredeljenih zadev. Sprejetje zakona pa bo prineslo zakonsko potrditev reformnih zahtev. Nekaj pozornosti bomo posvetili tudi dvajsetletnici delovanja visokega šolstva v Mariboru, saj smo lahko ponosni na 17.000 diplomantov, med njimi je tudi nad 2000 predmetnih učiteljev, ki nedvomno pomenijo pomemben prispevek k splošnemu razvoju naše republike. Pripravljali bomo razvojne programe za naslednje srednjeročno obdobje, saj ne želimo obstati.

Kljub nakazanemu kritičnemu materialnemu stanju bodo visokošolski delavci nadaljevali začeto reformno delo in se ustvarjalno vključevali v reševanje vseh zastavljenih nalog, saj je večina že spoznala, da bodo dosežki njihovega dela v novih razmerah boljši in da jim reforma prinaša enakopravnejši družbenoekonomski položaj. Želijo pa seveda prispevati svoj delež k splošnim naporom za hitrejši razvoj in lepši jutri. Zavedamo se, da bo leto 1979 odločujoče za praktično uveljavljanje reformnih načel, in visokošolski delavci in študentje v Mariboru smo pripravljeni prispevati.

Naj ob tej priložnosti, zaželimo vsem prosvetnim delavcem v letu 1979 zdravja, osebne sreče in uspešno pedagoško delo.

Dr. VLADIMIR BRAČIČ

Vabilo — priznanje našim dosežkom

Univerza Kiel v Zvezni republiki Nemčiji goji posebej metode naravoslovnega izobraževanja na vseh stopnjah šolanja. V ta namen je bil ustanovljen »Institut für Pädagogik der Naturwissenschaften« (IPN), v katerem delajo raziskovalci — fiziki, kemiki in biologi ob pomoči psihologov in pedagogov. Institut posveča svoje delo prenosu naravoslovnih znanstvenih dosežkov v izobraževanje in se pri tem ukvarja s proučevanjem ciljev, vsebine, metod in tehnik fizikalnega, kemijskega in biološkega izobraževanja ter njih povezavi, pa tudi s sistemom šolanja za to področje.

V času od 29. novembra do 1. decembra 1978 je institut organiziral posvetovanje o izkušnjah in možnostih uvajanja alternativnih oblik šol v izobraževalni sistem — s posebnim poudarkom na naravoslovnem izobraževanju. Na posvetovanju je sodelovalo 21 povabljenih predstavnikov alternativnih šol in univerz iz Zvezne republike Nemčije, Anglije, Danske in tudi Jugoslavije. Institut je poslal vabilo našemu centru za inovacije v naravoslovnem izobraževanju (RCPU), v katerem sodelujeta zlasti oddelka za kemijo Fakultete za naravoslovje in tehnologijo ter Pedagoške akademije v Ljubljani. V sodelovanju z našim centrom je bila povabljena tudi eksperimentalna šola Podčetrtek.

Tema posvetovanja: **Alternativne v sistemu šolanja** naj bi pokazala novosti, torej poskuse uvajanja novih modelov šol na osnovni in srednji stopnji. Cilji teh poskusov izhajajo iz potreb družbe, usmerjanja učencev v poklic in vključevanja učencev po končanem šolanju v delo. Splošna težnja je usposobiti učenca sočasno za poklic in za nadaljnje šolanje na višji stopnji.

Posvetovanje je potekalo v dveh delih. V prvem delu so udeleženci iz različnih držav predstavili svoje delo na tem področju, sledila je izmenjava izkušenj in ugotavljanje prikažanih razvoja alternativnih šol poleg že ustaljenih oblik šolskega sistema. V drugem delu so udeleženci posvetovanja posredovali sklepe na plenarnem zasedanju, ki je bilo odprto za vsakogar, ki se kakorkoli zanima za to vprašanje. Posvetovanje je zbudilo veliko zanimanja, saj smo na sklepnem plenarnem zasedanju srečali ne le delavce univerze in učitelje iz osnovnih in srednjih šol, temveč tudi študente in celo starše otrok.

Vzgojnoizobraževalni proces na takih šolah ni vezan na veljavni učni načrt, učni program za posamezni predmet in običajni urnik dela. Pri oblikovanju vsebine in organizacije dela na šoli v novem pomenu sodelujejo učitelji šole, delavci univerze, pod katere okriljem poteka poskus, in starši učencev. Vloga staršev je velika, tako pri oblikovanju programa, vodenju šole, zaželeno je celo, da starši sodelujejo kot učitelji pri pouku na področju, za katerega so poklicno usposobljeni.

Šola je celodnevna. Odstotek naravoslovnih ved in proizvodno tehničnih dela je visok in raste s stopnjo šolanja. V nekaterih šolah lahko učenec celotni program izbere sam oziroma v sodelovanju s starši, v drugih pa je na osnovni stopnji le manjši del programa izbiran, na srednji stopnji pa je ta delež večji.

In učenci? Metode dela?

Na posvetovanju je prevladovalo mnenje, da so učenci v tradicionalni šoli zaradi neustreznih metod dela in ocenjevanja (stalno testiranje, premalo poudarjena individualnost učencev) nenehno izpostavljeni pritiskom, selekciji, govora je bilo celo o stresa učencev in nehumanih odnosu učiteljev do učencev. V vseh oblikah alternativnih šol in ocenjevanja, prehod v višje razrede je neposreden. Spričevala dobe učenci šele po končanem šolanju. (Tudi v normalni šoli v Zvezni republiki Nemčiji učenci v 1. in 2. razredu osnovne šole niso ocenjevani s klasičnimi oce-

nami od 1 do 5, temveč le opisno in to šele v 2. razredu.)

Učenci sodelujejo pri sestavljanju urnika dela, izbiri učne snovi, metod dela, opremljanju prostorov, nabavi učil in opreme in pri upravljanju šole. V večini primerov je pouk skupinski ali pa individualen.

V šolskem posloplju ni klasičnih učilnic, veliko prostora je namenjeno delavnicam in laboratorijem.

Kako se učenci, ki so končali alternativno šolo, vključijo v življenje in v nadaljnje šolanje?

Pravega odgovora na to vprašanje nismo dobili, ker je večina alternativnih šol v Zvezni republiki Nemčiji šele na prvi stopnji poskusa in rezultatov še niso ovrednotili. Odprto je tudi vprašanje financiranja. Žal je preveč odvisno od trenutnega razpoloženja in ravnesvja političnih strank v okolišju, kjer je šola: pri zamenjavi strank se tudi najbolj zasnovano delo velikokrat poruši, so poudarjali navzoči in grenko dodali, da prav zato propade marsikateri poskus, še preden bi lahko dal sadove.

In prihodnost alternativnih šol?

Vsi udeleženci so menili, da se morajo alternativne šole kot poskusi uvajanja novih oblik dela razvijati ob tradicionalni šoli, ne pa takoj poskušati tradicionalno ali pa alternativno šolo izvajati v celoti. Potrebni sta eksperimentalna faza, ki naj pokaže prednostne oblike ter uvajalna faza, v kateri najboljše oblike uvajamo posebno skrbno. In ne nazadnje: zelo pomembno je tudi ovrednotenje rezultatov dela teh faz, kajti le tako bo mogoče pozitivne izsledke odgovorno uvajati v redni šolski sistem.

Naš delež na posvetovanju

Kot že rečeno, sta se posvetovanja udeležila predstavnika dveh naših institucij, oba s prispevkom o uvajanju novosti pri nas.

S. Glažar (Pedagoška akademija v Ljubljani — RCPU) je prikazal problematiko uvajanja novosti pri izobraževanju učiteljev kemije in biologije za osnovne šole ter naše uspehe in opozoril na nekatera nerešena vprašanja. Pri tem je poudaril skupno delo in napore katedre za kemijsko izobraževanje, Fakultete za naravoslovje in tehnologijo in oddelka za kemijo, Pedagoške akademije v Ljubljani pri oblikovanju učiteljev kemije, uvajanju novih metod in oblik dela, učne tehnologije — vključno z računalnikom in delom v delavnicah, kakor tudi pomen in načine uvajanja učiteljev in učencev v raziskovalno delo. Za udeležence posvetovanja je bil zanimiv tudi naš model izobraževanja učiteljev kemije za osnovno stopnjo, po katerem lahko diplomant Pedagoške akademije neposredno nadaljuje študij istih dveh predmetov na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo in Biotehniški fakulteti ter si po dveh letih študija ob delu pridobi visokošolsko izobrazbo.

M. Žitnik je prikazal delovanje naše eksperimentalne šole Podčetrtek, ki razvija dodatni program dejavnosti prostega časa ob rednem delu; to je zbudilo veliko pozornost. Udeležence posvetovanja in plenarne razprave je zanimalo predvsem to, kakšna so merila pri izbiri dejavnosti prostega časa, njihova organizacija, vpliv teh dejavnosti na kasnejšo izbiro poklica, pove-zavo šole s krajem in za vlogo učencev kot aktivnih oblikovalcev učnega procesa in sodelavcev pri upravljanju šole.

Na tem mestu želim tudi prostora za bolj široki prikaz dejavnosti tako šole Podčetrtek kot centra za inovacije v naravoslovnem izobraževanju (RCPU), pri Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo, pri katerem sodeluje tudi Pedagoška akademija v Ljubljani. Prav pa je, če poudarimo, da je vabilo IPN hkrati tudi dokaz, da je dejavnost obeh institucij ne le znana, temveč tudi priznana zunaj naših meja.

SAŠA GLAŽAR

Marksizem — vodilo dejavnosti

Pomemben dejavnik razvijanja marksizma na visokošolskih delovnih organizacijah, vključenih v Univerzo v Mariboru je tudi Marksistični center v Mariboru. Ustanovljen kot posebna organizacijska enota pri združenju visokošolskih zavodov v Mariboru že leta 1972 z nalogo razvijati marksistično misel predvsem na treh osnovnih področjih visokošolske dejavnosti: pedagoškem področju, znanstveno raziskovalnem, idejnem in družbenopolitičnem raziskovalnem področju.

Po ustanovitvi univerze v letu 1975 je postala vloga marksističnega centra še pomembnejša, njegova dejavnost se je okrepila, in prilagodila programski zasnovi njenih članic ter samopravno socialistični in marksistični opredelitvi novo ustanovljene univerze.

Temeljne in delovne organizacije, združene v univerzo, so se s samopravnim sporazumom zavezale, da bodo v marksističnem centru uresničevale predvsem te naloge:

- spremljati in usmerjati marksistično zasnovanost vzgojnoizobraževalnega in znanstveno raziskovalnega procesa v visokem šolstvu, zlasti glede na njegovo povezanost z združenim delom;
- analitično spremljati in usmerjati načrtovanje študija na temelju dosežkov teorije in prakse marksizma ter samoupravljanja;
- spodbujati povezanost študija in raziskovalnega dela;
- organizirati in razvijati študij marksizma in samoupravljanja tudi za visokošolske učitelje in dopolnilno marksistično izobraževanje študentov;
- sodelovati pri razvijanju samopravnih odnosov visokošolskih delovnih organizacij;
- za proučevanje aktualnih, teoretičnih, idejnih in praktičnih problemov visokošolske dejavnosti in družbenega življenja, or-

Vidnejše uspehe je dosegel zlasti pri programiranju in vsebinski zasnovanosti temeljnih predmetov marksizma, pri marksističnem izobraževanju in izpolnjevanju visokošolskih učiteljev in študentov, pri urejanju študijskega sklada marksistične literature in popularizaciji marksizma v obliki prirejanja razstav marksistične literature in pogovorov o marksistični literaturi.

Pomembna je tudi njegova dejavnost v analitično strokovni obravnavi teoretičnih, idejnih in relevantnih družbenih vprašanj z organiziranjem strokovnih pogovorov, posvetovanj, simpozijev in drugih oblik. Tako je npr. Center v letu 1977 in 1978 organiziral dve (republiki) posvetovanji o družbenomoralni vzgoji (vsebinska vprašanja družbenomoralne vzgoje v osnovni šoli, metodični vidiki družbenomoralne vzgoje v osnovni šoli), pri proslavljanju partijskih jubilejev je sodeloval z organizacijo zveznega posvetovanja o Titu in partiji (s Titom skozi ječo in obdobje obnove partije) in številnimi drugimi prireditvami (študijske predstave za mladino, pogovor s književniki o literaturi z NOB, kulturna prireditve itd.), ob 100-letnici smrti Friedricha Engelsa je organiziral simpozij (Humanizem in zakonitosti revolucije), ob 25-letnici smrti Borisa Kidriča pa strokovno znanstveni kolokvij (Boris Kidrič revolucionar in mislec). V zvezi s študijo Edvarda Kardelja »Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja« je pripravil poglobljeno in strnjeno obravnavo te študije v ciklusu desetih aktualnih tem, izvedel je sistematično marksistično izobraževanje za visokošolske učitelje (trije izobraževalni ciklusi) in dva izobra-

ževalna ciklusa za študente, organiziral »okrogle mize« o aktualnih izdajah marksistične literature (Hierarhija idr.), prirejal razstave marksistične literature (ob oktobrski revoluciji in drugih dogodkih iz delavskega gibanja).

Eno najpomembnejših in najtežjih nalog marksističnega centra v sedanjem in tudi v prihodnjem obdobju je še vedno usklajevanje celotnega študijskega, pedagoškega in raziskovalnega procesa z marksistično idejno osnovo, usklajevanje marksizma kot splošno znanstvene teorije s študijskimi programi posameznih šol šol in ustvarjalno povezovanje marksizma s posameznimi strokovnimi področji in znanstvenimi vedami. Pri tem ne gre le za formalne programe, še bolj pomembno je usposabljanje nosilcev posameznih predmetnih področij, da ustvarjalno združujejo v visokošolskem pedagoškem procesu stroko in marksizem. Poudarjam ustvarjalno, zato ker marksizma ni mogoče preprosto naučiti in ga mehanično prenašati. Pri tem sta seveda prav tako pomembna razvijanje in uporaba marksizma v šolah družboslovnih kot nedružboslovnih smeri. Posebno pomembno vprašanje, ki ga mora tudi marksistični center analizirati in študijsko pedagoško obravnavati je vprašanje odnosa marksizma in samoupravljanja. Gre namreč za temeljno marksistično spoznanje, naj marksizem kot teorija rabi družbeni praksi in se istočasno z njo bogati. Drugače rečeno — marksizem naj postane študentu, diplomantu tudi vodilo za konkretno družbeno, samopravno dejavnost, naj ga motivira in usposobi za odgovornejše samopravne funkcije v njegovem sedanjem ter prihodnjem delu in življenju.

Prof. ZVONKO CAJNKO

čim bolje se bomo poznali

Občinska izobraževalna skupnost Ljubljana Vič-Rudnik Dobro pripravljene seje

Ob prebiranju gradiva te ljubljanske izobraževalne skupnosti, postaneš pozoren najprej na to, da skupaj sličejo seje za člane izvršnega odbora in predsedstva skupščine občinske izobraževalne skupnosti, v katerem so predsedniki in namestniki skupščine in obeh zborov.

V prvem mandatu so le izjemoma sklicali skupno sejo teh dveh organov, sedaj pa so take seje redne. Pravijo, da tako skrajšajo in poenotijo postopek ter omogočijo temeljito izmenjavo mnenj in predlogov že na prvotni stopnji obravnavanja problematike. Sej se udeležuje tudi predsednik odbora samoupravne delavske kontrole.

Izpopolnili so tudi obveščanje delegatov na mestni, območni in republiški ravni s sklepi, ki so jih sprejeli na izvršnem odboru in v skupščini. Zapisnike pošiljajo članom izvršnega odbora, predsedstva skupščine, odbora samoupravnega delavskega nadzora, delegatom v izobraževalni skupnosti Slovenije, članom izvršnega odbora mestne izobraževalne skupnosti in izvršnega odbora izobraževalne skupnosti Slovenije.

Kljub temu, da je bila osnovna šola Vič-Rudnik zgrajena 1975. leta, še nimajo povsem rednega kabinetnega pouka zaradi pomanjkanja učilnic. (Foto: S. Jesenovec)

Da pa v splošnem zapisniku kdo ne bi spregledal, kakšno nalogo mora opraviti, pošljejo zadolženim delegatom izpisek sklepa, v katerem so navedeni kot uresničitelji take naloge. Tako nihče ne more reči, da ni vedel, kaj mora opraviti in da ni primerno obveščen o delu organov in delegatov občinske izobraževalne skupnosti.

Če ponekod ugotavljamo, da interesne skupnosti, med njimi tudi izobraževalna, ne vidijo nič drugega razen svoje področje, skušajo v viški občini odločno narediti temu konec. Vsem članom izvršnega odbora in predsedstva skupščine pošljejo tudi gradivo občinske skupščine Ljubljana, in sicer za vsako sejo ne glede na to, ali je na dnevnem redu problematika izobraževanja.

Pri tehničnem pouku. (Foto: S. Jesenovec)

Kako je z obveščanjem delegacij in konferenc delegacij pri občinski izobraževalni skupnosti Ljubljana Vič-Rudnik?

Ob vstopu v novo mandatno obdobje so uvedli nekatere izboljšave. Gradivo izdajajo v 270 izvodih za vse temeljne delegacije v krajevnih skupnostih, organizacijah združenega dela in pri izvajalcih. V krajevno skupnost pošljejo eno gradivo delegaciji za izobraževalno skupnost, drugo pa tajništvu krajevnne skupnosti. Tako lahko skliče sejo delegacije tudi namestnik predsednika ali pa tajnik krajevnne skupnosti, če je predsednik odsoten.

V organizacijah združenega dela dobe po en izvod gradiva vse temeljne delegacije in predsednik konference delegacij.

Da pa ne bi bili delegati le enostransko obveščeni, so vpeljali tudi poročilo o seji delegacije ali konference delegacije. Iz njega je mogoče razbrati vse o poteku seje, predvsem pa, kdo je bil delegiran na skupščino izobraževalne skupnosti.

Kljub temu da nenehno izpopolnjujejo način obveščanja in vključujejo delegacije v delo občinske izobraževalne skupnosti,

Na Osnovni šoli Vič-Rudnik imajo tudi zobno ambulanto. (Foto: S. Jesenovec)

Drobne iz občine Vič-Rudnik

Svetovalne službe — Vsaka šola ima vsaj enega delavca šolskih svetovalnih služb, šoli na Brezovici in v Preserju pa imata skupnega psihologa. Tako imajo pri petih samostojnih in osmih centralnih šolah dva pedagoga, deset psihologov in pet socialnih delavcev. Ti delavci opravljajo dela tudi na podružničnih šolah.

Celodnevna šola — Vanjo je vključenih 377 učencev in učenek osnovne šole »7. maja« Dobrova in 309 vrstnikov osnovne šole »I. bataljona Dolomitskega odreda« Horjul. Razporejeni so v 14 oddelkov nižje stopnje in 15 oddelkov višje stopnje. V prvem primeru predstavljajo 8,44 odstotka učencev višje občine, v drugem pa 9,51 odstotkov šolarjev te ljubljanske občine.

Šolska prehrana — Na samostojnih (1938), centralnih (1050) in podružničnih (159) šolah prejema kosilo 3147 učencev in učenek ali 38,7 odstotka obiskovalcev osnovne šole, 7562 ali 93,1 odstotka pa jih v šoli malica.

Vrednost programov — Za enotni in dogovorjeni program bodo potrebovali naslednje leto v občini Vič-Rudnik 165 milijonov din. V solidarnostna sredstva SR Slovenije bodo prispevali 48,24 milijona din, za skupne naloge SR Slovenije pa nadaljnjih 7,49 milijona din. 3,73 milijona din bodo prispevali prihodnje leto za vzajemno kreditiranje naložb v osnovnošolski prostor v SR Sloveniji.

Vsebina odvisna od šol

V prvi fazi bodo oblikovali v občini Ljubljana Vič-Rudnik enote občinske izobraževalne skupnosti pri petih samostojnih in osmih centralnih osnovnih šolah.

Te imajo trenutno v 276 oddelkih z običajnim poukom 7436 učencev in učenek, v 29 oddelkih celodnevne osnovne šole pa 686 običajnih oddelkov s 7028 šolarji in 52 oddelkov celodnevne osnovne šole s 1321 osnovnošolci.

O organiziranju enot je že razpravljal svet za vzgojo in izobraževanje pri občinski konferenci socialistične zveze. Pred nedavnim je bil v njihovi občini tudi medobčinski, območni posvet na to temo, na katerem so opozorili na nekatere probleme.

Pri nas ugotavljamo, je poudaril v pogovoru o tej tematici tajnik občinske izobraževalne skupnosti Janez Rudolf, »da mnogi šolski okolišči, predvsem v mestu, po območju ne ustrezajo krajevnim skupnostim. Zato sem pripravil preglednice, h katerim šolam bi pošiljale svoje delegate krajevnne skupnosti, delovne organizacije in družbene organizacije in društva. Ta bomo kasneje primerno razvrstili v zbor uporabnikov pri enotah občinske izobraževalne skupnosti.

Sestavljamo tudi osnutek samoupravnega sporazuma o ustanovitvi enote občinske izobraževalne skupnosti. Objavili ga bomo v delegatski prilogi občinskega glasila Naša komuna, da bo lahko čim več občanov in delovnih ljudi spoznalo namen in vlogo teh enot.

Kljub vsej pripravljenosti, pa ne moremo začeti delati prej, dokler občinska sindikalna organizacija in socialistična zveza ne začneta z ustreznimi političnimi akcijami. Škoda, ker sta ti organizaciji zamudili priložnost tedaj, ko je potekalo podpisovanje dopolnilnega samoupravnega sporazuma za leti 1979 — 80, in ob akciji »29.

krajevnih skupnosti.«

Eno je gotovo: vsebina in kakovost dela enot občinskih izobraževalnih skupnosti bosta odvisna predvsem od zavzetosti šolskih kolektivov, da bodo znali ustrezno prikazati svoj delovni program in možnosti za njegovo ureditve.

Mačkovci

Razvita samouprava učencev

Na Osnovni šoli Mačkovci že več let uspešno razvijajo samoupravo učencev.

Uspešna oblika dela so oddelčne konference na predmetni stopnji. Na I. oddelčni konferenci v letošnjem šolskem letu so učenci skupno z učiteljskim zborom ugotavljali, da je bil učni uspeh v prvem ocenjevalnem obdobju dober, saj se je gibal med 80 do 90 %. Posebnih disciplinskih prekrškov ni bilo. Na prvem roditeljskem sestanku na Osnovni šoli Mačkovci, ki se ga je udeležilo precej staršev, so se ti seznanili z delovnim programom šole. Le-tega je pojasnil ravnatelj šole Geza Kardoš.

V drugem delu pa so bili razredni sestanki s strokovnimi predavanji razrednikov in analizami uspeha in vedenja.

Starši so izrazili željo po bolj-ših stikih med šolo in domom.

Tudi letos so v krajevni skupnosti Mačkovci pripravili kulturni program ob tednu ostarelih občanov. Tako kot prejšnja leta je bila nosilec kulturnega programa Osnovna šola Mačkovci. Letos so pripravili zelo uspešen program učenci podružnične šole Moščanci pod mentorstvom učiteljice Fanike Pojbič in Kristine Farič.

Bogat dodatni program

Prav po obsegu dodatnega programa v občinski izobraževalni skupnosti se vidi odnos občanov do osnovnega šolstva pa tudi odnos do delavcev na šolah.

V občinski izobraževalni skupnosti Škofja Loka so vključili letos, v skladu s srednjeročnim načrtom, šolsko knjižničarstvo, šolske svetovalne službe, varstvo vozačev, boljšo organizacijo pouka kot dopuščajo normativi, prehrano učencev, čipkarsko šolo, učbenike, šolo v naravi in pouk plavanja, sofinanciranje glasbene šole in delavske univerze ter vzgojno svetovanje. O teh sestavinah dodatnega programa so razpravljali tudi delegati na seji skupščine občinske izobraževalne skupnosti.

Na osnovnih šolah Peter Kavčič in Cvetko Golar v Škofji Loki, Ivan Tavčar v Gorenji vasi, Padli prvoborci v Žireh, Prešernova brigada v Železnikih in posebna osnovna šola Blaž Ostrovrhar v Škofji Loki imajo skupaj skoraj 68 tisoč knjig in 20.637 učencev. V začetku tega srednjeročnega obdobja so urejali te knjige (tedaj jih je bilo primerno manj) trije knjižničarji (del in opravi je bilo za 3,2 delokroga), letos pa opravlja delo več knjižničarjev, saj znese del in opravi za 5,9 delokroga knjižničarjev, ali nekoliko manj kot je bilo načrtovano za leto 1980.

Ob tem podatku je treba povedati tudi to, da v škofjelški občini že nekaj let nakupujejo potrebne učbenike za šole, ki jih lahko dobe učenci v uporabo za majhno odškodnino.

Tudi šolske svetovalne službe so dosegle primerno okrepitev. Sedaj imajo v Škofji Loki na obeh šolah dva socialna delavca in psihologa, prihodnje leto februarja pa bodo dobili še drugega psihologa.

V Gorenji vasi imajo pedagoga, v Žireh in Železnikih pa socialnega delavca. Trenutno je

V občini Logatec dedek Mráz osnovnim šolam in vrtcem

Potem ko so mnoge slovenske občine, njihove družbenopolitične organizacije in zveze prijateljev mladine spoznale, kako bogato imajo organizirano novoletno praznovanje dedka Mráz v občini Krško, so si marsikje začeli prizadevati, da bi tudi pri njih si volasi očanec delil iz enega koša enaka darila.

Tako bodo letos že drugič, tokrat bolj organizirano in enotno, pripravili in izvedli novoletno praznovanje tudi v logaški občini.

Pobudnik »enakega dedka Mráz« za vse otroke, vzgojno-varstveno ustanovo in šole, je bil občinski sindikalni svet, zveza prijateljev mladine je poglavalna kolo akcije, vodi pa jo sekretar občinske konference zveze socialistične mladine Antun Vladič.

V logaški občini so organizacije združenega dela, interesne skupnosti, krajevnne skupnosti, družbenopolitične organizacije in delobitniki podpisali samoupravni sporazum o izvedbi enotnega novoletnega praznovanja in financiranja le tega. Podpisniki združujejo po 70,00 din letno na zaposlenega. Iz zbranega denarja bodo pripravili darila za otroke, ki so stari od 1. do 4. leta in vzgojno-varstveni zavod ter šole. Otrokom bodo razdelili darila po krajevnih skupnostih. Za vrtec in šolo so kupili iste potrebščine, ki jih cibani in šolarji najbolj potrebujejo.

šest strokovnjakov v šolskih svetovalnih službah, leta 1980 pa naj bi jih bilo skupaj osem.

Za šolske knjižnice so namenili v letošnjem finančnem načrtu dobrih 778 tisoč din, za svetovalno službo nad 766 tisoč dinarjev in nakup učbenikov nad 281 tisoč dinarjev.

Da bi zagotovili ustrezno varstvo vozačev, boljšo organizacijo pouka in primerno prehrano učencev, so v občinski izobraževalni skupnosti namenili letos za te potrebe kar precej denarja. Ker imajo na vseh šolah veliko vozačev, zanje pa ni vedno mogoče urediti prevoza ob začetku in koncu pouka, so sklenili, da bodo šolam priznali od pet do petintrideset ur tedenskega varstva učencev.

Delegati skupščine občinske izobraževalne skupnosti so razumeli tudi predlog učiteljev telesne vzgoje in priporočila Zvezne SRS za šolstvo, naj zmanjšajo število učencev pri zahtevnejših vajah. V ta namen so šolam v škofjelški občini odobrili letos 110 ur tedensko.

Tako razumevanje pa so imeli tudi do učencev na podružničnih šolah Leskovic, Vrh nad Rovtami, Sorica in Davča, kjer so spodbujali deljeni pouk in tako pripomogli, da se izogibajo trojni kombinaciji (učenci treh razredov v enem oddelku) vsaj pri glavnih predmetih.

Zanimiva je tudi uvedba dodatnih oddelkov, če je v razredu več kot 33 učencev in učenek na oddelku. Tako lahko šola že pri 67 učencih in učenkah odpre tri oddelke, pri 100 učencih in učenkah odpre štiri oddelke. Ugotovili so, da je treba uvesti na šolah v Škofji Loki (obe šoli), Gorenji vasi in Železnikih sedem dodatnih oddelkov.

Kljub temu da imajo v škofjelški občini celodnevno osnovno šolo trenutno vpeljano šele na podružnični šoli Sovodenj, pa so osnovnim šolam odobrili precej denarja za uvajanje sestavin celodnevne osnovne šole.

Murska Sobota

Več pozornosti filmski vzgoji

Tradicionalni dan prosvetnih delavcev soboške občine je bil letos razdeljen na dva dela.

V prvem delu so si prosvetni delavci v soboški kinematografski dvorani ogledali komedijo Aleksandra Arbutova Staro modna komedija, drugi del pa je potekal v zdravilišču Moravske Toplice.

Najprej je prisotne prosvetne delavce predsednik skupščine OIS Slavko Polanič seznanil s prizadevanji na področju vzgoje in izobraževanja, s poudarkom na usmerjenem izobraževanju, ki predstavlja primarno nalogo, ne samo za prosvetne delavce, ampak za vso družbo. Sledila je tradicionalna podelitev priznanj zaslužnim prosvetnim delavcem. Komisija za podelitev priznanj, ki jo je vodil pedagoški svetovalec Alojz Šela, je prejela 14 predlogov.

Po tehtni presoji se je odločila in izbrala 5 prosvetnih delavcev. Priznanja so prejeli. Emil Sep. Osnovna šola Puconci, Angela Cisar Dijaški dom Murska Sobota, Koloman Rituper, Osnovna šola Gornji Petrovci, Jožica Lang, Osnovna šola Rogasovci in Herman Stič, Osnovna šola III. Murska Sobota. Nagradenci so dobili priznanja za svoje dolgoletno pedagoško in družbenopolitično delo.

tem bolje bomo delali

Stališča in predlogi

Republiškega sveta za vzgojo in izobraževanje o nadaljnjem uresničevanju samoupravne preobrazbe vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji

Stališča in predloge je sprejel Republiški svet za vzgojo in izobraževanje SR Slovenije na seji dne 27. 11. 1978.

Kot najbolj splošno izhodišče današnjih reformnih prizadevanj je postavila zveza komunistov spoznanje, da je v izobraževanje v sistem socialističnega samoupravljanja dejavnik ekonomskega razvoja, osebnega in družbenega napredka, dejavnik osvoboditve človeka in človeka ter vsestranskega razvoja človekove osebnosti. Izvira iz enotnega sistema samoupravnega organiziranja družbenega dela in njihovih interesov in ima pomembno vlogo pri uresničevanju zgodovinske vloge delavca razreda in njegove revolucionarne prakse.

Prav zato postavljamo združevanje vzgoje in izobraževanja s proizvodnim in drugim delom družbenih proizvajalcev v osrednje reformnih sprememb. Te pa lahko uresničujemo le v procesu podružbljanja vzgoje in izobraževanja ter njegove samoupravne preobrazbe v združeno delo.

Nova samoupravna organiziranost na načelih zakona o združenem delu, novi družbenoekonomski odnosi ter samoupravno načrtovanje izobraževanja v združenem delu so temeljne poti družbene preobnove vzgoje in izobraževanja v enotnem sistemu samoupravnega organiziranja družbenega dela.

Druge, uveljavljanje novih družbenoekonomskih odnosov v vzgojnoizobraževalni dejavnosti kot sestavini združenega dela pomeni enega temeljnih vzvodov resnične družbene preobrazbe vzgoje in izobraževanja. Zlasti z nebolj prevladujočo neposredno svobodno menjavo dela bo mogoče uveljaviti celoten vpliv delavcev v združenem delu na vsebino, obseg, trajanje in organizacijo vzgojnoizobraževalnih programov. Delavci v OZD, ki so uporabniki kadrov, morajo dobiti vpliv na vsebino slehernega dela vzgojnoizobraževalnega sistema od predšolske vzgoje do tako imenovane skupne vzgojnoizobraževalne osnove na začetku vseh programov usmerjenega izobraževanja in do podiplomskega študija.

Tretje pomembno izhodišče reformiranja v konceptu permanentnega izobraževanja, ki temelji na usmerjanju mladih v izobraževanje in poleg izobraževanja ob delu vse bolj uveljavlja izobraževanje iz dela, tako omogoča uveljaviti osebnostno izobraževalne ambicije in interese posameznikov s potrebami temeljnih organizacij združenega dela ter širše družbenimi razvojnimi potrebami.

Izobraževanje iz dela bomo razvijali že v srednjem izobraževanju, v višjem in visokem izobraževanju pa naj postane izobraževanje iz dela prevladujoče, saj je sicer — glede na kadrovske potrebe združenega dela — težko odpraviti neskladja v sestavi študijskih, tudi tistih, ki študirajo ob delu. Izobraževanje iz dela naj bi postajalo v ospredje predvsem pri usposabljanju v lastni stroki ne pa prehajanje iz proizvodnih poklicev v poklice za administrativna opravila.

Certo izhodišče našega oblikovanja reformnih izpeljav je, da temeljimo s smotri reforme spremeni vsebino, odnose in organiziranost celotno in povezano vseh vzgojnoizobraževalnih organizacijah, od predšolskih do univerze. Koncept usmerjenega izobraževanja predpostavlja že na prehodnih stopnjah organizirane družbene vzgoje spremembe v smeri oblikovanja delovnih navad in razvijanja nagnjenosti ter sposobnosti mladih. Tako bo zlasti v osnovni šoli treba dati več poudarka politični vzgoji in izobraževanju, proizvodno-tehničnemu pouku in usvarjalnosti učencev, svobodnim dejavnostim tega področja ter usmerjanju učencev v delo, poklicno usposabljanje in nadaljnje izobraževanje.

IZPELJAVA PREOBRAZBE VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA V SRS

Za preobrazbo vzgojnoizobraževalnega sistema, vsebine in organizacije vzgoje in izobraževanja po načelih, sprejetih v dokumentih kongresov ZKS in ZKS ter stališčih in sklepih predsedstva CK ZKS, je potrebno kot bistveni pogoj uveljaviti nove družbenoekonomske in samoupravne odnose, ki bodo zagotovili delavcem in delovnim ljudem:

- da uveljavljajo pravice in odgovornosti za lastni razvoj (osebni, delovni, ustvarjalni sposobnosti) ter za celoten materialni in duhovni razvoj samoupravne socialistične družbe;
- da izhajajo iz družbene narave dohodka in spoznanja o pomenu prispevka izobraževanja k rezultatom dela in gospodarstva na temelju svobodne menjave dela skupaj z delavci, ki izvajajo vzgojnoizobraževalno dejavnost, da načrtujejo in usklajujejo obseg in vsebino ter zagotavljajo izvajanje vzgojnoizobraževalne dejavnosti.

Temelj za uresničevanje svobodne menjave dela na področju vzgoje in izobraževanja so programi vzgojnoizobraževalnih storitev in cene teh storitev, za katere se uporabniki in izvajalci dogovorijo s samoupravnimi sporazumi o temeljih plana in drugimi samoupravnimi sporazumi. Glede na tako dogovorjene programe vzgojnoizobraževalnih storitev in njihovih cen si delavci v temeljnih organizacijah uporabnikov s razporejanjem dohodka zagotavljajo svoje in širše družbene potrebe po izobraževanju in kadrih, delavci v temeljnih organizacijah izvajalcev pa pridobivajo dohodek iz povračila za opravljene dogovorjene programe vzgojnoizobraževalnih storitev in posamezne storitve.

Vzvod za temeljno spreminjanje družbenoekonomskih odnosov in družbenega položaja vzgoje in izobraževanja neposrednega odnosa med uporabniki in izvajalci v svobodni menjavi dela v skupnih organih upravljanja vzgojnoizobraževalnih organizacij oziroma svetih v enotah izobraževalnih skupnosti ter resnična uveljavitev vpliva njihovih delegatov temeljnih samoupravnih skupnosti in organizacij v višjih oblikah samoupravne organiziranosti (posebne izobraževalne skupnosti, skupni strokovni organi itd.). Le s tem bo mogoče zagotoviti, da preobrazba vzgoje in izobraževanja ne bo ostala v mejah klasične šolske reforme, temveč bo lahko prerasla v širšo družbeno preobrazbo.

V ta namen naj bi z zakonom o samoupravnih skupnostih na področju vzgoje in izobraževanja spodbudili k hitrejšemu procesu oblikovanja enot izobraževalnih skupnosti ob šolah vseh vrst in stopenj, skladno z usmeritvami programov šol, ki bodo temelj za konstituiranje neposrednega interesa uporabnikov ob šolah in pot za zagotovitev večje neposrednosti v menjavi dela, za prevzem odgovornosti za hitrejši razvoj varstva, vzgoje in izobraževanja in za uveljavitev interesa uporabnikov v svetih izobraževalnih organizacij.

Preobrazba vzgoje in izobraževanja mora zajeti celotno področje vzgoje in izobraževanja ter enotno uveljaviti skupna izhodišča in načela: idejno marksistično zasnovanost, vodilno vlogo delavskega razreda in pravice delavca, ki izhajajo iz dela, zagotavljanje možnosti za neposredno odločanje uporabnikov, delegatov DPO in drugih zainteresiranih družbenih dejavnikov ter delavcev vzgojnoizobraževalnih organizacij v skupnih organih upravljanja (svetih) o vsebini, razvoju in delovnih razmerah vzgojnoizobraževalne organizacije. Dosledno izvajanje enotnih idejnih temeljev preo-

brzbe vzgoje in izobraževanja zahteva tudi dogovarjanje republik in pokrajin o skupnih temeljih sistema vzgoje in izobraževanja ter enotnih temeljih za razvrščanje zahtevnosti strokovne izobrazbe, potrebne za opravljanje določenih del in nalog.

Predšolska vzgoja kot del enotnega vzgojnoizobraževalnega sistema socializira in razvija otrokovo osebnost. Oblikuje lastni delovne navade, sposobnosti in nagnjenja. S tem zlasti odpravlja posledice odlašanja v različnih socialnih in kulturnih razmerah in omogoča hitrejši razvoj sposobnosti v letih pred vstopom v osnovno šolo. Zato jo vsebinsko dopolnjujemo zlasti s krepitvijo interesnih dejavnosti in delovne vzgoje, organizacijsko pa pospešeno razvijamo predvsem tako, da bo z različnimi vzgojnimi programi zajela vse predšolske otroke v krajevni skupnosti. Da bi bile kos tej nalogi, se vzgojnovarstvene organizacije preoblikujejo v odprte centre za predšolsko vzgojo, v katerih uporabniki in izvajalci oblikujejo skupne organe upravljanja za odločanje v posameznih s zakonom in samoupravnim sporazumom določenih zadevah. Centri za predšolsko vzgojo sodelujejo z vsemi družbeno vzgojnimi dejavniki v krajevni skupnosti, zlasti se z organizacijami združenega dela.

Organizirana priprava na vstop v osnovno šolo v obliki male šole se je pokazala kot uspešno izravnavanje možnosti otroka za napredek v osnovni šoli in je zajela skoraj vse otroke v zadnjem letu pred vstopom v šolo, zato jo bomo še naprej razvijali in programsko povezovali s predšolsko vzgojo in osnovno šolo ter jo uzakonili kot obvezno obliko priprave otroka na vstop v osnovno šolo. V prihodnje naj bi začeli vključevati otroke v malo šolo že pred šestim letom starosti.

Osnovna šola bo še naprej zasnovana kot obvezna osemletna enotna splošno izobraževalna šola s tem, da bi njen začetek postopoma približali 6. letu starosti. Vsebinsko in organizacijsko pa se bo bistveno razvila tako, da bomo iz njenega vzgojnoizobraževalnega programa dosledneje odpravljali zastarele vsebine, ki preveč obremenjujejo učence, in jih dopolnjevali s tistimi temeljnimi družbenoekonomskimi znanji, ki dajejo odgovore na aktualna vprašanja in socialno izkustvo učencev ter oblikujejo samoupravljalstvo zavesti in kulturo mladega človeka. Dograjevali bomo marksistično zasnovanost posameznih predmetov in drugih sestavin njenega programa. V vzgojnoizobraževalnih programih ter celotnem življenju in delu osnovne šole bomo bistveno okrepili politično izobraževanje ter delovno in proizvodno tehnično vzgojo, tako pri pouku in svobodnih dejavnostih, kot tudi z neposrednim sodelovanjem učencev v proizvodni dejavnosti svojega okolja, skladno z razvojno stopnjo učencev. Osnovna šola mora z vso svojo usmerjenostjo razvijati ustvarjalnost učencev. Bistveno bo treba okrepiti vlogo celotnega osnovnega izobraževanja pri razvijanju poklicnih interesov tako, da bo poklicno usmerjanje postalo sistematična in trajna naloga celotne osnovne šole pri vključevanju učencev v nadaljnje izobraževanje in v delo. S tem namenom naj se v osnovnem izobraževanju uveljavljajo nove naloge pri vseh predmetih obveznega programa, razširjajo naj se možnosti za izvajanje fakultativnih programov in programov organiziranega vzgojnoizobraževalnega dela zunaj pouka (interese aktivnosti, krožki, delo društev in podobno), vključno z dodatnimi programi za posebno uspešne učence.

Poleg tega bodo osnovne šole z razvijanjem dopolnilnega pouka, izvajanjem fakultativnih programov in v svobodnih dejavnostih povečale individualizacijo pouka, to pa bo vplivalo na večjo uspešnost in učinkovitost izobraževanja. Tako bodo osnovne šole zagotavljale vse večje možnosti za vsestranski razvoj vsakega učenca, za načrtno razvijanje njegovih sposobnosti in nagnjenj v skladu z zmoglostmi posameznika ter interesi in potrebami združenega dela in celotne družbe. S tem bodo oblikovale podlago za vključitev v usmerjeno izobraževanje za ustrezno področje dela. Program osnovne šole naj bi usklajal s programom skupne vzgojnoizobraževalne osnove v usmerjenem izobraževanju, da bi dosegli čim večjo vsebinsko povezanost in racionalnost vzgojnoizobraževalnih programov.

Vsebinski in organizacijski razvoj predšolske vzgoje z malo šolo, preoblikovanje vzgojnoizobraževalnega programa ter razvoj oblik in metod vzgojnoizobraževalnega dela v osnovni šoli bodo tudi omogočili postopen prehod na zgodnejše vključevanje v osnovno šolo.

Za uresničevanje take vsebinske preobnove bo osnovna šola morala razvijati organizacijo vzgojnoizobraževalnega dela ter se delovno in samoupravno kar najtežje povezati s svojim okoljem, s krajevno skupnostjo. Zato se bo v skladu z interesi delovnih ljudi in občanov v krajevni skupnosti in drugimi zmoglostmi okolja razvijala v celodnevno šolo. Ta bo vključevala v svoje delo zlasti prek krajevnih skupnosti in enot občinskih izobraževalnih skupnosti vse tiste družbene dejavnike, ki lahko prispevajo k uresničevanju njenih nalog, zlasti še delovne ljudi in občane v TOZD, družbenopolitičnih in družbenih organizacijah ter društvih.

Za izenačevanje možnosti in kakovosti znanja v osnovnem izobraževanju na vseh območjih SRS pa bodo delovni ljudje in občani tudi še nadalje solidarno zagotavljali uresničevanje enotno dogovorjenega programa osnovnega izobraževanja v obsegu, za katerega se bodo sporazumeli.

Celotno izobraževanje po končani osnovnošolski obveznosti se nadaljuje v **usmerjenem izobraževanju**. Zasnovano bo na načelu **permanentnosti** tako, da bodo mladina in delavci: — pridobivali strokovno izobrazbo za začetek dela, nadaljevali na delu in z delom usposabljanje za odpravljanje del in nalog ter si ob delu nenehno izpopolnjevali znanja v skladu s potrebami delovnega procesa, z razvojem samoupravnih odnosov, znanosti in tehnologije; — nadaljevali izobraževanje za zahtevnejša dela ob delu in iz dela; — lahko uveljavljali znanje in usposobljenost, ki so jo dosegli s samoizobraževanjem in organiziranimi oblikami izobraževanja na področju stroke kot celote, določenih procesov tehnologije in organizacije dela, kulture in družbenopolitičnega izobraževanja.

Izobraževanje in usposabljanje za delo bo preraslo okvir izobraževalne organizacije, saj bo z vzgojnoizobraževalnim programom predvideno, da se del usposabljanja in izobraževanja lahko izvede predvsem v organizacijah združenega dela — uporabnikov in to v neposrednem delovnem procesu. OZD — uporabniki bodo morale zagotoviti materialno-tehnične možnosti za izvajanje proizvodne in druge delovne prakse ter proizvodno-tehničnega pouka v delovnem procesu. Izmed svojih strokovnih kadrov bodo morale OZD usposobiti inštruktorje in učitelje, ki bodo v delovnem procesu uresničevali del izobraževanja oziroma usposabljanja po vzgojnoizobraževalnem programu.

Izobraževalne in druge organizacije združenega dela oziroma obrtniki, ki bodo izvajale posamezne dele vzgojnoizobraževalnega programa, bodo urejale medsebojne odnose v zvezi z uresničevanjem vzgojnoizobraževalnega dela v skladu z zakonom o usmerjenem izobraževanju s samoupravnimi sporazumi ali pogodbami. Na podlagi zakona o usmerjenem izobraževanju in samoupravnih sporazumov oziroma pogodb med izobraževalnimi ter drugimi organizacijami uveljavljali in uresničevali učenci tudi pravice in odgovornosti, ki so povezane z izvajanjem proizvodnega dela, delovne in proizvodne prakse učencev v neposrednem delovnem procesu (varstvo pri delu, nagrada, obseg in vrsta delovnih obveznosti in podobno).

Izobraževanje za delo se izvaja po vzgojnoizobraževalnih programih, ki se pripravljajo po posameznih področjih združenega dela, tako da omogočajo izobraževanje za delo na vseh ravneh zahtevnosti dela v skladu s potrebami. Izhodišča za oblikovanje vzgojnoizobraževalnih programov so oblikovana tako, da bo vsak vzgojnoizobraževalni program zagotavljal:

- organsko povezanost vsebine izobraževanja za delo na vseh ravneh zahtevnosti na določenem področju dela (oziroma v stroki) tako, da bo program omogočal vstop v delo ter nadaljevanje izobraževanja ob delu ali iz dela;
- skupno vzgojnoizobraževalno osnovo na začetku usmerjenega izobraževanja;
- proizvodno delo in delovno prakso kot sestavni del izobraževanja za delo in naloge vseh vrst in zahtevnosti, zato bo vsako izobraževanje nujno potekalo v prepletenem odnosu izobraževanja in dela;
- strokovno znanje in usposobljenost, potrebno za začetek dela, in omogočal nadaljnje razvijanje delovne usposobljenosti z izpopolnjevanjem in načrtnim usposabljanjem na delu in z delom v OZD;
- večjo usmerjenost programov srednjih, višjih in visokih šol k smotrom in programom družbenoekonomskega razvoja celotne družbene skupnosti ter konkretnih uporabnikov v združenem delu;
- vsebine, ki izvirajo iz skupnih družbenih potreb, razvoja samoupravljanja, potreb dela ter dosežkov znanosti in tehnike.

Vzgojnoizobraževalni programi, zasnovani na teh izhodiščih bodo nadomestili dosedanja dualizem srednjih šol (splošno izobraževalnih, strokovnih in poklicnih) zato pomenijo odpravljanje razlik med posameznimi vrstami sedanjih srednjih šol ter dosedanje ločenosti s srednjega, višjega in visokega šolstva. Visokošolski programi se morajo vsebinsko usklajati in graditi na programih prejšnjih stopenj izobraževanja. Za uresničitev te naloge se bodo delegati visokega šolstva, srednjih šol ter uporabnikov organizirali in povezali v skupnih strokovnih organih pri posebnih izobraževalnih skupnostih. Programi se bodo oblikovali po usmeritvah (npr. program izobraževanja delavcev v kovinarsko-strojni stroki), ti pa bodo razčlenjeni v smeri (npr. program izobraževanja za dela strojne obdelave).

V posamezni smeri je vsebina izobraževanja enaka za vse učence v določenem letniku, v delu se lahko vsi takoj vključijo v delo za delo, katerih narava pa terja nadaljnje izobraževanje za zahtevnejša dela v isti smeri, pa predvidevati drugačne izpeljave. V dokajšnjem deležu naj bi bile skupne tudi vsebine izobraževanja za vse učence v okviru iste usmeritve, kar naj zagotovi gibkost pri preusmerjanju učencev med izobraževanjem in mobilnost delavca na delu. Organska vsebinska povezanost vzgojnoizobraževalnih programov za delo v posamezni stroki oziroma na posameznem področju dela bo v celoti omogočala vertikalno prehodnost v usmeritvi, z dopol-

nitvijo potrebnega znanja pa tudi prehodnost med usmeritvami. V enovitem sistemu usmerjenega izobraževanja bo organizirano tudi celotno izobraževanje odraslih. Zato je treba zlasti v konceptu delavskih univerz prvenstveno uveljaviti področje dopolnilnega splošnega, strokovnega, družbenopolitičnega in družbenoekonomskega izobraževanja delavcev, v skladu s potrebami OZD, dopustiti pa možnosti zadovoljevanja individualnih potreb delavcev in občanov tudi tako, da sami poravnajo stroške izobraževanja. Opustiti pa je treba vlogo delavskih univerz kot servisa za organizacijo srednjega, višjega in visokošolskega izobraževanja, ki je zasnovano na interesu posameznikov in ne upošteva v združenem delu načrtovanih potreb po izobraževanju in delavcih.

Kot sestavni del izobraževalne politike, ki jo skupaj oblikujejo uporabniki kadrov, drugi zainteresirani družbeni subjekti in delavci vzgojnoizobraževalnih organizacij v skupnih organih upravljanja vzgojnoizobraževalne organizacije (svet vzgojnoizobraževalne organizacije), se opredeljujejo tudi merila in kriteriji za vključevanje učencev v nadaljnje izobraževanje, upoštevajoč pri tem uspešnost izobraževanja, nagnjenje in sposobnosti posameznika ter interese in potrebe uporabnikov.

Za nekatere poklicne profile, ki so potrebni na posameznih področjih družbenega dela in se oblikujejo šele na visokošolski ravni (tuji jeziki, študij nekaterih temeljnih ved nacionalnega pomena in podobno), so namesto dosedanje gimnazije kot splošne pripravilnice za vse vrste visokošolskega študija doslej predvideni programi z usmeritvijo na pedagoškem, družboslovno-jezikovnem, na naravoslovno-matematičnem ter telesno-kulturnem področju. Vgrajeni naj bi bili praviloma v pedagoške, tehniške, ekonomske in druge šolske centre oziroma šole. Programi omenjenih usmeritev bodo vsebovali tudi praktična znanja v obsegu, ki omogoča učencem usposobitev za začetek določenih del oziroma nalog, ki jih spoznamo opredelijo uporabniki in izvajalci pri sprejemanju programa ene ali druge usmeritve; to bo omogočalo tudi absolutnom teh oddelkov vključevanje v delo. Uporabniki in izvajalci bodo pri sprejemanju programov predvidenih usmeritev tudi opredelili, kateri programi višjih in visokih šol se nadgrajujejo na eni ali drugi usmeritvi. Zaradi navedenih značilnosti nobena od teh usmeritev ne more biti samo pripravilnica (učencem omogoča tudi usposobitev za začetek dela), nikakor pa ne univerzalna pripravilnica za vse usmeritve in smeri visokošolskega študija. V zakonu o usmerjenem izobraževanju bo treba podrobneje opredeliti take možnosti za posamezne poklice in dela.

Glede na svoje pristojnosti v zvezi z oblikovanjem vsebine vzgojnoizobraževalnih programov bodo s sprejemanjem programov uporabniki in izvajalci v posebnih izobraževalnih skupnostih določali tudi število usmeritev in smeri za izobraževanje delavcev na ustreznem področju združenega dela ter glede na sprejeto izobraževalno politiko opredelili najbolj učinkovite poti in načine izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja mladine in delavcev. V ta namen se bo nadaljeval proces oblikovanja novih vzgojnoizobraževalnih programov v srednjem in visokem šolstvu. Pri tem bodo sodelovali uporabniki iz posebnih izobraževalnih skupnosti, delegati v svetih vzgojnoizobraževalnih organizacij ter delegati neposredno zainteresiranih organizacij združenega dela. V ospredju teh programskih sprememb bodo skrajševanje in aktualizacija vzgojnoizobraževal-

Nadaljevanje na 6. strani

Stališča in predlogi

Republiškega sveta za vzgojo in izobraževanje o nadaljnjem uresničevanju samoupravne preobrazbe vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji

Nadaljevanje s 5. strani

nih programov ter doseganje večje učinkovitosti vzgoje in izobraževanja.

Ponovno naj bi se ovrednotili tudi programi in vsebina podiplomskega študija ter oblike tega študija; večji poudarek in pomen je treba dati njegovi vlogi v konceptu permanentnega izobraževanja ter doseči preusmeritev od pretežno klasičnega magistrskega študija na najrazličnejše oblike specializacij.

Napredovanje po programih oziroma vključevanje v izobraževanje bo temeljilo na doseženih uspehih učencev oziroma delavcev v izobraževanju in na delu, njih sposobnostih in nagnjenjih ter na potrebah OZD. Odpraviti je treba odvisnost izbire poklica oziroma izobraževanja od socialnih in kulturnih razmer, v katerih posameznik živi, zato pa je nujno razvijati usmerjanje učencev in zaposlenih delavcev v izobraževanje kot najširšo družbeno akcijo. **Usmerjanje bodo morale izvajati tako izobraževalne kot druge organizacije združenega dela in samoupravne interesne skupnosti**, zlasti se zato, da se bodo v izobraževanje za zahtevnejša dela in naloge vključevali predvsem delavci iz dela in ob delu. Le tako bo mogoče doseči stalno in čim bolj ustrezno skladnost med nagnjenji, sposobnostmi in uspehi posameznika v izobraževanju in na delu ter sprotimi in dolgoročnimi potrebami organizacij združenega dela. Zato se bodo vpisi v izobraževanje nenehno usklajevali z načeli obsega izobraževalne dejavnosti v posebnih izobraževalnih skupnostih. Posebej se bodo morali uveljaviti pri opredeljevanju osnov, meril in pogojev vpisa, tudi skupni organi upravljanja vzgojnoizobraževalnih organizacij (svet) oziroma enote izobraževalne skupnosti.

V konceptu permanentnega izobraževanja za delo in samoupravljanje se bo vse bolj uveljavljalo vključevanje zaposlenih delavcev v izobraževanje ob delu in iz dela. Tako bo v prihodnje izobraževanje zlasti za zahtevnejše poklice potekalo vse bolj v okviru delovnega razmerja. Medsebojne odnose med temeljno organizacijo in delavcem, ki se v skladu s potrebami temeljne organizacije vključuje v izobraževanje ob delu in iz dela bodo na temelju zakona urejali samoupravni akti temeljnih organizacij.

V okviru celotne štipendijske politike kot sestavnega dela samoupravne kadrovske politike združenega dela pa se bodo v prihodnje razvijali neposredni odnosi med temeljnimi organizacijami in učenci, ki se izobražujejo pred vstopom v delo. Zato bo treba uveljaviti kot prevladujočo obliko kadrovske štipendiranja, ki je temelj za uresničevanje kadrovskih načrtov temeljnih organizacij, usklajenih z družbenoekonomskim razvojem celotne družbenopolitične skupnosti po novih delavcih ter osnova za urejanje neposrednih odnosov med učenci, ki nadaljujejo izobraževanje pred vstopom v delo, in temeljnimi organizacijami.

Kot instrument usmerjanja je treba postaviti tudi pogodbo o kadrovskih štipendijah ali pogodbo o izobraževanju iz dela, ki bo uskladila izobraževalni interes posameznika ter kadrovske potrebe združenega dela in širše družbenopolitične skupnosti.

Organizacije združenega dela, ki so uporabniki kadrov, in vzgojnoizobraževalne organizacije bodo z usmerjanjem zagotavljale, da se bodo vključevali zlasti v izobraževanje za zahtevnejše poklice učenci in zaposleni delavci, ki so v izobraževanju ali na delu dosegli najboljše rezultate.

Kot organska celota mora izobraževanje po končani osnovnošolski obveznosti zadovoljevati potrebe celotnega združenega dela, to je usposabljanje za dela in naloge vseh vrst in ravni zahtevnosti:

— načrtno izobraževanje in usposabljanje na delu in z delom za delavce, ki se zaposlijo z nedokončano oziroma uspešno končano osnovno šolo takoj po izpolnjeni osnovnošolski obveznosti. Organizacije združenega dela si bodo morale v sodelovanju z osnovno šolo prizadevati, da si bodo delavci, ki niso končali osnovne šole v okviru izobraževanja in usposabljanja na delu in z delom, pridobili osnovnošolsko izobrazbo po posebnem programu ter za uspešnejše delo in samoupravljanje, za trajen strokovni in celoten osebnostni razvoj;

— začetek izobraževanja za tiste, ki uspešno končajo osnovno šolo, je zasnovan tako, da obsega program določena splošno-kulturna, družboslovno-ekonomska in naravoslovno-matematična ter proizvodno-tehnična znanja, ki sestavljajo skupno vzgojnoizobraževalno osnovo, strokovna znanja za določeno usmeritev izobraževanja, proizvodno in drugo delovno prakso — v skladu z usmeritvijo izobraževanja, ki jo je posameznik izbral. Vpis učencev v prvo leto usmerjenega izobraževanja bo upošteval poklicno usmerjanje v osnovni šoli in izobraževalno kadrovske potrebe, izražene v posebnih izobraževalnih skupnostih ter družbenih načelih! Učenec se z vpisom v usmerjeno izobraževanje odloči za izobraževanje v okviru določene usmeritve, ki ustreza določenemu področju dela (primer: strojništvo, tekstil in podobno). Zato skupna vzgojnoizobraževalna osnova na začetku usmerjenega izobraževanja ni splošna pripravljavnica (skupna srednja šola) za poklicno izobraževanje, temveč za začetek kontinuiranega izobraževanja za delo na posameznem področju dela. **Skupna vzgojnoizobraževalna osnova je sestavni del programov vseh usmeritev in smeri.** V skladu z doseženimi izobraževalnimi rezultati, sposobnostmi, interesi in potrebami združenega dela se učenci postopoma odločajo za posamezna dela ter v skladu s tem vključujejo v delo oziroma nadaljujejo izobraževanje za zahtevnejša dela v okviru določenega področja združenega dela,

Dosedanje priprave vzgojnoizobraževalnih programov so pokazale, da bo kljub razširjeni in poglobitvi splošne izobrazbe s skupno vzgojnoizobraževalno osnovo trajalo izobraževanje, ki ustreza sedanjim poklicnim šolam, do treh let.

— za dela in naloge, za opravljanje katerih je potrebna izobrazba več strok, naj se dogovorijo v posebnih izobraževalnih skupnostih o interdisciplinarnih programih ter potrebnih pogojih in nosilcih za izvajanje interdisciplinarnega študija; vzgojnoizobraževalne organizacije pa se bodo na tem temelju dogovarjale o organizaciji in izvajanju interdisciplinarnega študija. Zlasti visokošolske organizacije morajo tudi v okviru univerze na podlagi pobud uporabnikov pospeševati interdisciplinarni in multidisciplinarni študij ter spodbujati organizacijo takega študija, namesto neracionalnega širjenja števila usmeritev in smeri;

— delavcem, ki jim razvoj tehnologije in organizacije dela postavlja nove zahteve po dopolnitvi izobrazbe, naj se omogoča v srednjem in visokem šolstvu izbira le posameznih delov vzgojnoizobraževalnega programa, ne da bi morali osvojiti celoten program neke šole.

Za delavce, ki se izobražujejo ob delu ali iz dela in se vračajo iz dela v izobraževanje, se bodo vzgojnoizobraževalni programi prilagajali v skladu s pridobljenimi delovnimi, samoupravnimi in življenjskimi izkušnjami, morajo pa zagotavljati enakovrednost pridobljene izobrazbe.

V celotnem vzgojnoizobraževalnem sistemu od predšolske vzgoje do izobraževanja za delo

je treba izdelati ustrezne strokovne rešitve za izobraževanje, usposabljanje in stalno izpopolnjevanje oseb z motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Zagotoviti je treba možnosti njihovega izobraževanja in usposabljanja za vsa tista dela in naloge, ki jih lahko opravljajo glede na svoje telesne in duševne sposobnosti. Zato naj se zagotovi njihovo izobraževanje in usposabljanje za taka dela ter tudi trajno strokovno izpopolnjevanje po prilagojenih oziroma posebnih programih.

V posebnih izobraževalnih skupnostih bodo uporabniki in izvajalci kot sestavino izobraževalne politike opredeljevali obseg vpisa in način izobraževanja za pridobitev usposobljenosti za zahtevnejša dela in naloge. V skladu z naravo dela in potrebami po delavcih ter celotnimi družbenimi potrebami bodo določali obseg vpisa zaposlenih delavcev, ki se vključujejo v izobraževanje ob delu in iz dela, ter obseg vpisa študentov, ki bodo nadaljevali izobraževanje neposredno po srednji šoli.

Za uspešno ugotavljanje in uresničevanje vzgojnoizobraževalnih potreb ter za trajno spremljanje, usklajevanje in pripravo vsebine ter uresničevanje vzgojnoizobraževalnih programov **oblikujejo uporabniki in izvajalci skupne strokovne organe več izobraževalnih skupnosti**, v katere se bodo razvile obstoječe komisije, ki pripravljajo predloge vzgojnoizobraževalnih programov za posamezne usmeritve.

Vzgojnoizobraževalne programe bodo sprejemali uporabniki in izvajalci v posebnih izobraževalnih skupnostih v skladu z načeli, ki jih bo določil zakon o usmerjenem izobraževanju. Potrebno varstvo skupnih družbenih interesov pa bi zagotavljali zlasti s tem, da bi oblikovali Strokovni svet za vzgojo in izobraževanje pri Izobraževalni skupnosti Slovenije, ki bo določal skupno vzgojnoizobraževalno osnovo in obvezna načela za oblikovanje posameznih vzgojnoizobraževalnih programov. Strokovni svet za vzgojo in izobraževanje pri Izobraževalni skupnosti Slovenije naj bi sestavljali tudi delegati Izvršnega sveta Skupščine SRS in republiškega upravnega organa za področje vzgoje in izobraževanja ter delegati ustreznih DPO. Poleg tega pa bi občine in republika zagotavljale tudi nadzor nad zakonitostjo dela za izobraževalno politiko, vsebino in razvoj vzgoje in izobraževanja je potrebno razviti novo vsebino in organizacijo strokovnega nadzora nad uresničevanjem vzgojnoizobraževalnih programov, zlasti v usmerjenem izobraževanju. Neposredno skrb za razvoj kakovosti vzgojnoizobraževalnega dela morajo v večji meri kot doslej prevzemati vzgojnoizobraževalne organizacije ter s spoznavanjem uporabnikov in izvajalcev v svetih izobraževalnih organizacij oziroma enotah izobraževalnih skupnosti in posebnih izobraževalnih skupnostih zagotavljati pogoje za trajno rast kakovosti dela vzgojnoizobraževalne organizacije.

Z namenom, da pospešujejo strokovnost in kakovost vzgojnoizobraževalnega dela, se morajo zlasti srednje, višje in visoke šole, ki izvajajo sorodne programe, povezovati in sodelovati med seboj.

S tem v zvezi je treba proučiti tudi vlogo in organiziranost strokovnega ter raziskovalnega dela na področju vzgoje in izobraževanja z vidika obsežnih strokovnih nalog pri uresničevanju celostne preobrazbe vzgoje in izobraževanja (Zavod SRS za šolstvo, Pedagoški inštitut, Center za razvoj univerze, strokovna služba Izobraževalne skupnosti Slovenije in strokovni organi posebnih izobraževalnih skupnosti).

Izobraževalne organizacije na področju usmerjenega izobraževanja vseh stopenj se bodo glede na sorodnost programov in skupne kadrovske naloge v zvezi s potrebami združenega dela povezoval v izobraževalne centre usmerjenega izobraževanja, posebno zato, da bodo zagotavljale celotno zasnovanost in usklajeno uresničevanje vzgojnoizobraževalnih programov, sprotno prilagajanje razvojnim potrebam združenega dela, smotno organizacijo vzgojnoizobraževalnega dela in usmerjanje učencev oziroma študentov v skladu z njihovimi sposobnostmi in nagnjenji, potrebami dela in doseženimi izobraževalnimi rezultati. S tega vidika povezovanje visokošolskih organizacij v univerzo ne sme biti ovira za tesno sodelovanje in povezovanje višjih in visokih šol z ustreznimi srednjimi šolami. V okviru univerze pa se naj visokošolske organizacije dogovarjajo tudi o usklajevanju meril, kriterijev (pedagoške sposobnosti, strokovne usposobljenosti, znanstvene ali umetniške ustvarjalnosti ter družbenopolitične aktivnosti in zavzetosti) pri volitvah v nazive (habilitacija).

Za preobrazbo vzgoje in izobraževanja je potrebna obsežna in usklajena družbena akcija, ki bo morala obsežati aktivnost družbenopolitičnih organizacij in skupnosti ter republiških upravnih organov, akcije celotnega združenega dela, posebno pa še izobraževalnih skupnosti, skupnosti za zaposlovanje, Gospodarske zbornice Slovenije, akcije vseh izobraževalnih organizacij ter strokovnih in raziskovalnih organizacij s področja vzgoje in izobraževanja.

S tem namenom je potrebno pripraviti načrt akcij in nalog ter predvideti nosilce in roke za njihovo izvajanje.

NEKATERI UKREPI ZA POSPEŠITEV PREOBRAZBE VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA V PRIHODNEM OBDOBJU

V reformnem procesu ne bi smeli čakati, da dozorijo vse možnosti za frontalno uvedbo vseh novih prvin usmerjenega izobraževanja; to bo veliko odvisno od kadrovskih in materialnih možnosti ter pravočasne priprave novih vzgojnoizobraževalnih programov in učbenikov. Ker se izobraževanje po končani osnovni šoli začneja z usmeritvijo učencev v zaokroženo področje dela, pa po drugi strani skoraj ni mogoče začeti reforme parcialno ali z delom šolstva, saj bi morebitno preusmerjevanje učencev predstavljalo velike težave. Zato naj bi reformni proces, ki že poteka, pospešili z nekaterimi delnimi in postopnimi spremembami v vsebini, organizaciji in odnosih v vzgoji in izobraževanju:

1. Čimprej je treba dopolniti program osnovne šole z več prvinami delovne, politehnične in družbenoekonomske vzgoje, pravočasnega poklicnega usmerjanja, ter z drugimi dejavnostmi, ki sodijo v koncept celodnevne šole. To nalogo je treba uresničiti do začetka šolskega leta 1979-80. V tem času je treba pripraviti tudi zakon o osnovni šoli in vzgojnovarstveni dejavnosti predšolskih otrok.

2. Že v letu 1979-80 naj se prične uveljavljati kakovostne novosti v akcijah za usmerjanje vpisa tako za učence osnovnih šol, ki izpolnijo šolsko obveznost, kot za usmerjanje srednješolcev v višje in visoke šole. Posebne izobraževalne skupnosti, ki so že ustanovljene, oziroma iniciativni odbori za ustanavljanje posebnih izobraževalnih skupnosti na področju družbenih dejavnosti bodo na podlagi načrtovanih potreb združenega dela po kadrih in v sodelovanju s samoupravnimi organi OZD določile število novih učencev in študentov na vseh stopnjah in smerih izobraževanja po osnovni oziroma srednji šoli do konca fe-

bruarja 1979. Število novih učencev mora vključevati tudi potrebe in možnosti izobraževanja ob delu.

Usmerjanje vpisa v okviru poklicnega usmerjanja naj zajame celotno izobraževanje po osnovni šoli tako za mladino kakor za izobraževanje ob delu. Prijave za vpis novincev se naj izvedejo že aprila 1979; to bo omogočilo uskladitev števila novincev z načrtovanimi potrebami po kadrih in interesi kandidatov za izobraževanje ter morebitno poklicno preusmeritev določenega števila učencev do začetka šolskega leta 1979-80.

Koordinacijski odbor za poklicno usmerjanje pri Republiškem komiteju za vzgojo in izobraževanje, ki ga sestavljajo delegati vseh republiških ustanov za vzgojo in izobraževanje, družbenopolitičnih organizacij, ter gospodarske zbornice, načrtuje, vodi in usklajuje celotno akcijo za usmerjanje vpisa. Zato bo tudi sprejel podrobni načrt nalog, zadolžitve in nosilcev za izvedbo akcij o usmerjanju vpisa novincev za šolsko leto 1979-80 z ustreznim rokovnikom. V tem okviru bodo imele pomembno vlogo zlasti koordinacijske komisije za usmerjanje vpisa pri občinskih izobraževalnih skupnostih ter pri posebnih izobraževalnih skupnostih.

3. Pri določanju in usklajevanju števila novincev v srednjih šolah, morajo izobraževalne skupnosti določiti tudi število novincev na gimnazijah v skladu za delo in za nadaljevanje izobraževanja splošna srednješolska izobrazba. Pri določanju števila novincev na gimnazijah je treba že v prihodnjem letu upoštevati načelo, da bo gimnazija postopoma izgubila značaj splošne pripravljavnice za vse smeri in usmeritve visokošolskega študija ter da se bo v izobraževanje, zlasti na tehniških in drugih višjih in visokih šolah vključevalo več učencev iz ustreznih srednjih strokovnih šol ter še zaposlenih delavcev. S tem v zvezi je spreminiti tudi vpisne pogoje na višjih in visokih šolah.

4. V skladu s predvidenimi ukrepi za postopno uveljavljanje preobrazbe vzgoje in izobraževanja naj se v dodatku k samoupravnemu sporazumu o osnovah plana vzgoje in usmerjenega izobraževanja v SR Sloveniji za obdobje 1976-80 razširi pojmovanje uvajanja reforme tako, da ustvarjanje pogojev zanjo ne bi zajelo samo ukrepov in pogojev za uvajanje skupnih vzgojnoizobraževalnih osnov, temveč tudi druge pogoje za pripravo in izvedbo reforme. V ta namen se bo republiški svet za vzgojo in izobraževanje opredelil tudi do predloga mrežnega načela reformnih priprav, ko mu ga bodo za vzgojo in izobraževanje pristojni organi predložili v razpravo.

5. Poglobitev samoupravne organiziranosti ter samoupravnih in družbenoekonomskih odnosov v vzgojnovarstvenih ter izobraževalnih organizacijah na vseh ravneh izobraževanja (od osnovnih do visokih šol in organizacij za izobraževanje odraslih). Osnovno težišče pri tem naj bi bilo na skupnih organih uporabnikov in delavcev. To je lahko razširjen delavski svet kot organ upravljanja ustanove oziroma organizacije združenega dela.

Pospešiti je treba tudi organiziranje enot samoupravnih interesnih skupnosti pri vzgojnovarstvenih organizacijah, osnovnih, srednjih, višjih in visokih šolah ter delavskih univerzah (zlasti pri tistih delavskih univerzah, kjer so dislocirani oddelki šol) da bi se z enotami začel zagotavljati neposreden vpliv uporabnikov na zadovoljevanje potreb po izobraževanju, svobodno menjave dela in vpliv na nadaljnjo vsebinsko in organizacijsko preobrazbo dejavnosti vseh vrst in stopenj v skladu s sprejetimi družbenimi cilji. Enot je treba organizirati pri izobraževalnih orga-

nizacijah že v letu 1978, da tako zagotovljena tudi možnost za čim širšo razpravo uporabnikov o zakonu o usmerjenem izobraževanju. Čimprej naj bi v samoupravnih interesnih skupnostih vzgoje in izobraževanja pravi elementi za oblikovanje cene izobraževanja in ustvarjanje druge možnosti za prehod na sledno izpeljavo svobodne menjave dela v vzgoji in izobraževanju.

6. Kot osnovo za zagotavljanje materialnih, kadrovskih in organizacijskih pogojev za uveljavljanje vzgojnoizobraževalnih programov usmerjenega izobraževanja naj posebne izobraževalne skupnosti pripravijo med seboj uskladitev načrtov in razporeditev izvajanja izobraževalne dejavnosti svoje potrebe. V tem okviru predvidijo povezovanje in sodelovanje vzgojnoizobraževalnih organizacij za usklajeno in racionalno organizirano izvajanje vzgojnoizobraževalnih programov usmerjenega izobraževanja. Načrte obsega in razporeditve izobraževalne dejavnosti pripravijo posebne izobraževalne skupnosti in uskladijo med seboj v republiški izobraževalni skupnosti do konca februarja 1979.

V skladu s kadrovskimi načrti TOZD pripravijo posebne izobraževalne skupnosti kot prilagojeno za opredelitev obsega izobraževalne dejavnosti tudi načrte srednjeročnih kadrovskih potreb do 1985. Ker smo v obdobju snovanja temeljev novih srednjeročnih načrtov družbenoekonomskega razvoja, je treba nenehno upoštevati izobraževalni kadrovski vidik kot sestavino načrtov.

7. Usposabljanje in krepitev izobraževalno kadrovskih skupnosti v TOZD za vlogo in naloge usmerjanja, samoupravnega upravljanja in organiziranja vzgojnoizobraževalne dejavnosti. Ustrezna kadrovska zasedba v strokovnih izobraževalnih kadrovskih službah v organizacijah združenega dela je pomemben pogoj za nenehno spremljanje, preučevanje izobraževalnih kadrovskih potreb združenega dela in za njihovo sodelovanje v pripravi predlogov vzgojnoizobraževalnih programov usmerjenega izobraževanja.

8. Dopolnilno izobraževanje, ki naj bi nenehno izboljševalo kvalifikacijsko strukturo zaposlenih in bolj pripravljalo za zahteve delovnih opravil, nalog, je treba uvrstiti med splošna prizadevanja za produktivnost proizvodnega drugega družbenega dela. Srečanje, višje in visoke šole naj prek posebnih izobraževalnih skupnosti, temeljnih skupnosti ter njihovih enot z delegati uporabnikov pripravijo sporazumne in nujne ukrepe in korake za postopne spremembe in izboljšave izobraževalno kadrovski sestavi organizacij združenega dela.

9. Glede na vse pogostejše načrte in pomenke že tudi pri ustanavljanju novih občinskih vzgojnoizobraževalnih organizacij, največkrat poimenovanih kot »centri usmerjenega izobraževanja«, je Republiški svet za vzgojo in izobraževanje spodbudil h kritični oceni tega pomenka Gre za nesprejemljivo uveljavljanje ozkih lokalističnih načrtov razvoja vzgojnoizobraževalne dejavnosti, ki ne upoštevajo širših območnih in nacionalnih izobraževalnih potreb in možnosti združenega dela ter smučajo nove vzgojnoizobraževalne institucije mimo novih družbenoekonomskih odnosov, mimo sporazumov uporabnikov in soglasij posebnih izobraževalnih skupnosti. Načrt izpeljave reforme naši republiki tudi ne uveljavlja takšne institucionalne narave centrov usmerjenega izobraževanja, temveč gradi na vsebinski preobrazbi šol in izobraževalnih centrov ter prilagajanje obstoječe in prihodnje mreže šol novim vzgojnim potrebam združenega dela in celotne družbeni skupnosti.

Jezik je veliko več kot šolska pravilnost ali napačnost

Nekaj misli iz pogovora z dr. MIRKOM KRIŽMANOM, ki je v začetku decembra ubranil disertacijo na Filozofski fakulteti

Doktor Mirko Križman je že 9 let profesor nemškega jezika in fonetike na mariborski pedagoški akademiji. Ves čas se ukvarja z jezikoslovjem in s stilističnimi vprašanji; je avtor več razprav v slovenskih glasilih, sodeloval je na raznih simpozijih v domovini in tujini. Pogloblja se v študij jezika, posebno v jezik moderne literature z vsemi plastmi.

Njegova doktorska disertacija ima naslov *Besedni zaklad in sintaksa v gramatični podobi in s stilistično funkcijo v pesniškem opusu Christine Lavant*.

»Disertacija kaže kompleksnost jezika avtorice in najde ob konkretnih primerih vzroke za jezikovne pojave v človeški duševnosti in okolju (v najširšem pomenu — zgodovinski situaciji, kamor sodijo narava, ljudje, stopnja materialnega in kulturnega razvoja skupno z razvojem jezika v sinhronem in nakazujoče v diahronem pomenu).

Brez pretenzij, da bi disertacija zajela in povedala vse, ima vendarle precej teoretičnih filoloških postavk z analitično nazornostjo gradiva, kar daje dovolj možnosti za nadaljnje teoretične izgradnje in tudi za aplikacije različnih stopenj.

STILISTIKO JE TREBA PRIBLIŽATI LINGVISTIKI

Jezik ne sme biti brezdušen; izhajati mora iz duhovne ogretosti in jo mora tudi sam povzročati. O jeziku se da mnogo govoriti, pisati, vendar je zlasti področje, ki ga proučujete, slabo obdelano. Kakšni pa so glavni motivi, izhodišča, katere misli zasledujete?

Dr. Mirko Križman:

Razprave o slogu in definicije sloga izhajajo prevečkrat le iz literarnega jezika s stališčem poetičnih smeri, zato tudi govore o intenzivnosti izraza v izboru in stavi besed, o organizaciji besedila (oblika in siže sta pri prozi najrazličnejše definirane), pri pesniškem jeziku pa še o metrumu, tropih (topiki) in figurah.

Vinogradov in mnogi drugi pisci sicer razčenjujejo slogovne zvrsti, vendar jih preveč ločujejo. Veliko tega, kar naj bi veljalo za literarni jezik, najdemo tudi v drugih slogovnih zvrsteh za t. i. »vsakdanjo rabo«. Nobeno besedilo (naj gre za ustno ali pisno) ni brez ritma, ustrezne organizacije z ustreznimi členitvami besednih oblik in stavčnih struktur in naj ne bi bilo brez slikovitosti (seveda ustrezne predmetu in situaciji), saj to daje svetlost.

Posledica nerazumevanja podob ali njih izpraznjenja (v širšem pomenu sodijo med podobe tudi ustaljene fraze in idiomatske zveze) je napačna ali nesmotna raba glede na število, vrsto konteksta in situacijo.

Tudi kdor besed ne razume v več odtentkih, bo delal napake. A jezik je gotovo veliko več kot to, kar šolska pravilnost ali napačnost. Slovniki pojavi so poleg tega, da z njimi pregledno in natančno organizirano informacijo, prav tako neke vrste slikovitost v jeziku. Ni vseeno, kdaj in kolikokrat uporabimo pomanjševalnice, večalne, slabšalne in druge priponke, katere sklene uporabljamo in kako jih menjujemo; enako velja za glagolski vid, način, naklon, za stopnje pridevnikov (zlasti presežnik), rabo priložkov in končno za vrsto ter dolžino stavkov (menjavanje prostih in zloženih stavkov, vrste priredij in podredij itd.).

Jezik mora biti organizacija, je torej izdelek. Iz gradiva, ki ga imamo na voljo, lahko napravimo kakovostno najrazličnejše izdelke. Vredni bodo, če imamo smisel za jezik in ga znamo večje uporabljati. Gre torej za sposobnost. Vemo pa, da je tri četrt vsake sposobnosti delo: učenje in urjenje.

Nogometarja naporno trenira štiri ure na dan, jezika pa ne urimo organizirano niti dvajset minut. Ljudje niti ne bero pozornost, tako da bi se ob izrazih ustavili, da bi o posameznih besedah in kontekstu razmislili, pogledali v več vrst slovarjev, primerjali druge izraze, si kaj zapisali, izrekli besedo ali stavek, se kaj naučili na pamet (ne mehanično spominsko, ampak v razumevanju pomena, z vsemi dinamičnimi in melodičnimi poudarki, z intonacijsko enot). Ni nujno, da je to vedno pesem ali ritmična proza. Lahko je tudi nekaj idio-

matskih zvez, neriman pregovor, posamezna beseda z relativnimi sinonimi itd.

Dandanes je veliko možnosti učenja jezika; zvočno in vidno ga dobimo v nešteti oblikah in situacijah. Pričakovati bi bilo, da se bo z iznajdbo radia, televizije, magnetofona jezik vidno izboljšal. Pa ni tako. Se pravi, da ni jezikovne zavednosti in tovrstne vzgoje.

V šolah še vedno delamo iz slovnice strah in trepet, spisi so preveč kliširani, mnogi obravnavajo literaturo s težiščem na biografiji in zgodovini, branje je površno, deklamacije so patetične ali skandirajoče. Premalo je postankov ob detajlih. (Včasih se ob besedi ali kakem stavku lahko zadržimo dolgo časa, tako da spoznamo jezikovni izraz do vseh potankosti.) Bojimo se, da bi literarno umetnino s tem cepili, pokvarili celoten vtis. Tega učenci naj dobe, delati pa je treba tudi v podrobnostih.

To ni izguba časa, nasprotno, rodi več uspeha kot obsežna začetja besedil z zgolj vsebinskim dožemanjem ali sporadičnim, globalnim govorjenjem o »slogu«.

Pozabljam, da so tudi pisatelji in pesniki po konceptu, morda po eruptivnem ustvarjalnem aktu (ko je včasih umetnina tudi ostala nespremenjena) ali po prvi verziji dostikrat vendarle kasneje ali v samem začetku iskali izraz, ga tehtali in spreminjali.

Tako so delali v vseh časih tudi dobri govorniki. Razmišljanje in iskanje vzgajata pri govorništvu občutek za besedilo, dobro pravljeno nastopanje vzgaja disciplino izraza, sposobnost učinkovanja in na koncu zadovoljstva.

Vsi ti občutki pa so pomembni motivi za nadaljnjo rast, za poglabljanje v znanje. Le-to se kmalu začne prepletati s spretnostjo.

Kadar je govornik le spreten, govori prazno, »frazari«, kot pravimo (takih pojavov poznamo veliko). Kadar ima le znanje, pa nima spretnosti, ne bo mnogo povedal. Šele kompleksna sposobnost rabe jezika je uspešna.

Ta pa raste iz spoznavanja detajlov in celot, iz sposobnosti dožemanja pomenov, razraščajočih se v oblikah, v sposobnosti členjenja in organizacije. To pa je slog v najširšem pomenu.

Pri tujem jeziku je nekoliko drugače. Tam besede, frazeološke zveze in daljše strukture že zaradi eksotičnosti učinkujejo prebujajoče. Čustveno angažiranje in miselni napor sta že zaradi tega večja. (V tem je tudi ena izmed velikih vrednosti učenja tujih jezikov.) Zato tudi večkratno ponavljanje izraza brez večstranske osvetlitve ne pomeni take škode kot zanemarjanje širine pri materinščini. Seveda tudi pri tujem jeziku ne smemo ostati le pri mehaničnosti pretiranem forsiranju drila. S stopnjevanjem starosti in znanja se lahko spustimo v širše povezave. Tudi tu lahko pomeni literatura spoznavanje mnogih pomenskih in oblikovnih odtenkov. Zlasti mo-

Dr. M. Križman

derna literatura, ki vključuje mnoge jezikovne zvrsti.

Situacij, kjer se pojavlja beseda, je nešteto. V vseh se ne moremo gibati in jih tudi ni mogoče ustvariti. Literatura lahko mnoge pričara v domišljiji. Zato je nesporno pomembna z lingvističnega in metodičnega vidika. Ne ukinja informativne vrednosti, ampak jo poveča, zlasti če je organsko zlita s prikazovanjem in učenjem jezikovnih pojavov v življenjski kompleksnosti katerega naroda in človeštva sploh. Za to je pri tujem jeziku — žal premalo ur. Morda premalo pomislimo na to (še manj seveda veliki narodi), koliko lahko prispeva učenje tujih jezikov k internacionalnosti, ki ne bo le politična deklaracija, ampak stanjšan posluš za življenje — kulturo, ki odseva v jeziku; to je bolj ali manj povezano z vsemi kulturami in jeziki.

— Poprečen odnos do jezika je slab, gledanja nanj niso pravil-

Znanstvena fantastika in vzgojnost

Letos je izšla pri Mladinski knjigi zbirka osmih črtic Franja Puncerja pod naslovom *IZGUBLJENI ČLOVEK*. Uvod Draga Bajta nas pouči, da je to prva slovenska zbirka znanstvenofantastičnih novel in da sodi v sam vrh slovenske znanstvene fantastike. Tudi periodika je o knjigi, njeni vsebini, kot tudi spoznavni in estetski vrednosti, veliko pisala — in tako je gotovo, da ne bo prišla v roke samo ljubiteljem, temveč tudi na police šolskih knjižnic.

Znano je, da so mladi naklonjeni tej pisateljski zvrsti: nekaj zaradi novosti, ki jo prinaša — so pa še drugi, zelo sodobni razlogi. Ob knjigi Franja Puncerja bi lahko našli in opredelili motive, ki mladino privlačijo, in tudi dognali, koliko jo življenjsko usmerjajo, ali koliko so — po šolsko rečeno — vzgojni.

Če izhajamo iz sedanje, tolikokrat poudarjene, brezizhodne življenjske situacije, ko grozi človeštvu prej ali slej atomsko uničenje, nas znanstvena fantastika usmerja v širši vesoljski prostor, kjer vendarle mora obstajati neka možnost za preživetje. Mladi to prepričanje potrebujejo za normalen duševni razvoj, kajti pojem smrti je zanje nesmiseln. Znanstvena fantastika torej usmerja moči in daje mladim voljo do življenja, dela in nujnih spopadov.

Novle v *IZGUBLJENEM ČLOVEKU* so za odraslega bralca temne, v posameznih primerih celo tragične (npr. Adamo). Mladim pa »je jasno«, da se tudi Sezam odpre! Čim večje so ovire in težave, več moči je treba, da jih premagamo. Samo to razlago priznajo mladi. (Zanimivo je, da je tudi pisatelj v pogovoru dejal, da se zgodbje optimistične. Njegovo izhodišče je torej izrazito izhodišče mladih.)

Vsebinska je skrajno sodobna in zelo pritegne zaradi okolja, v ka-

na. Kako gledate na jezik vi? Morda nekaj misli...

Dr. Mirko Križman:

»Jezik mi pomeni medij, kjer človek razdaja svojo osebnost in kolektivnega duha, se pravi, da je del človeške eksistence.

V tujih jezikih vidim možnosti za spoznavanje različnih etničnih duhovno-materialnih posebnosti in njih primerjanje z značilnostmi lastnega naroda, ki odseva v jeziku. V različnih vidim praktično in kulturno vlogo, v podobnostih in skupnih potezih možnosti za plodno in bogato sožitje.

V jezikovnih zvrsteh (sleng, narečje, idiolekti, sociolekti) ne vidim le negativne klasifikacije, temveč zanimivost, ki jo je treba vzročno spoznati, šele nato lahko govorimo o vrednotah. Te spoznavamo in težimo k pristnemu, kar najbolj povednemu in izdelanemu izrazu pogovornega in zbornega knjižnega jezika. Narečje ni nekulturni jezikovni pojav, temveč zakonita in bogata zvrst vsakega jezika. Vulgarizem ali slengovski izraz tudi nista sama po sebi nekulturna, ampak šele v situaciji, se pravi — ob obnašanju in splošni (ne)kulturni človeka ali ljudi, ki jih uporabljajo. Težiti moramo h kultiviranju celotne osebnosti kot družbenega bitja: odnos do dela, do delovnih tovarišev in širše družbe, do skupne lastnine, do narave in človeške intimne, do napredne politične ureditve, do kulturnega izročila, vse v odnosu do lastnega naroda in drugih narodov. Jezik je samo del vse te kulture ali ne-kulture, vsekakor pomemben, saj z njegovo pomočjo spoznavamo, sodimo in urejamo odnose.

EDVARD PUKŠIČ

Dejavni slavisti

V četrtek, 23. novembra 1978 je bil na Pedagoški akademiji v Mariboru občni zbor mariborskega slavističnega društva. Zbralo se je lepo število članov. Pred zborovanjem so si slavisti ogledali moderno urejene prostore v novi zgradbi, dalj časa pa so se zadržali v novi sodobni knjižnici, čitalnici in v študijskih prostorih.

Po uvodnih formalnostih je poročala predsednica društva Mira Medved o delu društva v zadnjem obdobju. Iz njenega začetnega poročila je bilo razvidno, da je društvo opravilo vse naloge, ki si jih je zadalo. Priredilo je več predavanj, posvetovanj, srečanj s književniki, znanstveniki. Člani društva so imeli tesne stike z osrednjim slavističnim društvom v Ljubljani, s slavisti iz drugih republik in s slavisti slovenske Koroške. Organizirali so več proslav in prireditev, ki so bile dobro obiskane. Tako so svečano proslavili stoletnico Cankarjevega in Župančičevega rojstva pa tudi obletnico drugih pomembnih literatov.

Po poročilu se je razvila živahna razprava. Razpravljali so o jezikovni vadnici za osmi razred osnovne šole, o učnem načrtu za materinščino v usmerjenem izobraževanju, o novostih v jeziku in literaturi, o učbenikih, o vlogi slovenščine v prihodnjem izobraževanju, o načelu zvrstne razlage itd. Razvila se je daljša razprava o pouku filmske vzgoje v osnovni šoli. Prevladovalo je mnenje, da filmska vzgoja znatno bremeni učitelja, saj ni za to smer dovolj

usposobljen. Teorijo o filmu naj bi poučevali strokovnjaki. Člani društva so izrazili željo, da bi pedagoška akademija ali zavod za šolstvo organizirala razne krožke (recitatorskega, filmskega, dramskega). Prof. Janko Čar, predavatelj na pedagoški akademiji, je pojasnil, da bo akademija v prihodnje organizirala predavanja za te dejavnosti. Ne nazadnje so mariborski slavisti razpravljali tudi o slovenščini v javni rabi. Že pred leti je bilo namreč prav slavistično društvo pobudnik za razprave o tej problematiki. Verjetno pa se bodo izkristalizirale teze o takih in podobnih vprašanjih na bližnjem zborovanju slavistov v Ljubljani.

Ob koncu občnega zbora so člani razrešili stari odbor in izvolili novega, ki šteje deset članov. Prav tako so izvolili tudi funkcionarje novega odbora. Obenem so se zahvalili dosedanjim predsednikom društva prof. Miri Medved, saj je bilo prav po njeni zaslugi mariborsko slavistično društvo eno najbolj dejavnih v Sloveniji. Tovariši Medvedovi smo hvaležni vsi mariborski slavisti, saj nas je dvajset let vodila v stroki z vnmemo, s požrtvovalnostjo, z neutrudnim delom, z izrednimi organizacijskimi sposobnostmi, skratka, bila je duša našega društva. Novi predsednici društva Citi Kostrušek pa želimo, da bi prav tako prizadevno vodila naše društvo, kot ga je dosedanja predsednica.

ERNEST BLAŽIČ

Pedagoške misli iz preteklosti

Otrok si zna narediti iz vsega vse. Palica mu je puška, kos lesa meč, vsak sveženj cunj punčka in vsak kotič hiša.

(Johann W. Goethe)

Mnogi kateheti so podobni roparskim pticam, ki iščejo jajca v gnezdu, kjer jih ni.

(Johann J. Pestalozzi)

V otrokovi notranjosti je dovolj dejavnosti; ali ustvarja ali uničuje, za to se ne zmeni. Dovolj mu je, da stvar predrugači, kajti vsaka preuredba je delo. V otroku je nagon do rušenja večji kakor nagon do ustvarjanja. In to zato, ker učinke ustvarjanja o dejavnosti le polagoma, uničujoča pa naenkrat in je torej slednja otrokovi živahnosti primernejša.

(Jean J. Rousseau)

Za otroka ima preprosta igrača, ki si jo je naredil sam, veliko večjo vrednost, kakor vsaka kupljena, še tako dragocena stvar.

(Albert Jerin)

Otrok temeljito pozna le to, o čemer zna tudi dobro povedati.

(Adolf Diesterweg)

Učitelj, ki dela v šoli vestno in neoporečno, naj ne skrbi, kako se bo preživljal.

(Franc Traun)

Čeravno je šolski pouk središče vzgoje, katerega zadnji smoter je pravo spoznanje dejstev, je vendar pouk le sredstvo za doseg šolske vzgoje.

(Karel Černigoi)

Preudarimo, kaj je univerza, vseučilišče. Naloga tega zavoda je v prvi vrsti znanstveno delo in znanstveno raziskovanje na vseh tistiših kulturnega življenja. Reševati mora probleme ter iskati novih smernic in poti za njih reševanje in novih zakonitosti na vseh področjih znanstva. Univerza mora biti središče znanstvenega raziskovanja in dela.

(Franjo Žgeč)

Aktivna družba je prava družba. Delo zajema vse življenje. Osebnost je samo tedaj v družbi ko dela. A delo ne samo, da ne zahteva utesnitve osebnosti in njene svobode, temveč nasprotno, delo je brez svobode nepopolno, utesnjeno in omejeno.

(Živojin Žujović)

Osnovnošolski učitelj ne uči slovenskega jezika samo v jezikovnih urah pri čitanju in spisu, marveč najde zanj možnosti pri vseh tistih predmetih, ki učijo učenčeve izraževalne sposobnosti v usmi in pisni obliki. Kratko: stremeti mora za tem, da zveže dejanja v en organizem, kjer druga drugo pospešujejo in zahtevajo.

(Bogdan Jurančič)

V laboratoriju (Foto: Uroš Sitar)

terih potekajo dogodki pa tudi zaradi situacij, ki so vendarle drugačne, kot smo jih vajeni, saj ni časovnih ovir (možno je neskončno dolgo spanje ali celo prehajanje iz materije v energijo), ni prostorske omejenosti na naš planet, ker je na voljo vesolje, ni telesne omejenosti na znane vrste, ker nastopajo razumna in čuteča bitja, ki sploh ne obstajajo v naših dosedanjih zaznavah. V osrčju vsega tega pa so vendarle teme, ki nas pretresajo tudi v zemeljskem, čisto vsakdanjem življenju: silna potreba po prijateljstvu (Rdečejrjavi kamnožer); vrednost žrtvovanja in skupnega boja (Žrtvovanje), večni strah zaradi katere od silnih katastrof v preteklosti (Izgubljeni raj); doklej je človek še človek, če se zaradi takšnih ali drugačnih posegov v njegovo telesnost in duševnost, neustavljivo spreminja (Preobrazba). Vendar te teme najbrž ne bi tako pritegnile in pretresele, če bi se dogajale na naših cestah, tovarnah — ker nam je to preveč vsakdanje. Poleg tega je dejanje v Puncerjevih novelah vedno prignano na ostrino: Zemljan, ki ima sebe še vedno za najvišji dosežek narave, mora

izbirati med propadom — in med enakovredno vključitvijo v svet in red vesolja.

Te zgodbe (in znanstveno fantastiko sploh) je težko slediti brez delnega poznavanja ozvezdij, zakonov fizike in narave; rastlinstva, živalstva in celo podrobnosti, kot je pigmentacija človeške kože. Mlad bralec bo zaradi vsebine začel brskati po enciklopedijah in priročnikih; sproti se bo učil. Ne smemo pozabiti, da je prva v oznaki te literature beseda »znanstvena« in šele druga je »fantastika«. (Tudi pisati je ni mogoče brez temeljitega znanja — seveda poleg sposobnosti ustvarjanja.) Tovrstna literatura torej navaja k učenju, spoznavanju.

Zaradi izrazito človeka in človeštvo poudarjajočega in čustveno živga opisovanja krznih situacij, si upam trditi, da knjiga *IZGUBLJENI ČLOVEK* privede (in celo prisili) slehernega bralca k razmišljanju. Naučiti mlade ljudi samostojnega razmišljanja pa je tudi eden izmed smotrov našega vzgojnega prizadevanja v šoli in doma.

NEŽA MAURER

Naš svet in naš čas

S poezijo je od nekdaj tako: je intimno doživetje. Četudi poslušamo pesmi na javni prireditvi, želimo biti v sebi ubrani, da lahko prislunemo verz in sebi. Zato si naredimo ob knjigi premor, da bi podoživeli tisto, kar nam je pesem zbudila v mislih in razpoloženju. S poezijo ni nič drugače kot z ljudmi; ravnostna je, tako kot so različni ljudje po naravi, po doživljanju in odzivnosti na življenje. In to zrcalijo tudi pesniški listi posameznih ustvarjalcev.

Če si zaželim za trenutek sedanjosti domače pesniške besede, je tedaj v nas želja, da iz poezije razberemo svet, ki v njem živimo, da začutimo čas, ki je drugačen od včerajšnjega. Pa se najde kdo, ki se hujuje, zakaj tako in ne drugače, kot da ne bi mogel najti prav tistega, kar je po njegovem okusu in želji. Kot da je pozabil staro tožbo Prešerna na isto temo. Zares kako se nam razodeva domači Parnas? Ali so strune poetov ubrane v tisto, kar zazveni v človeku? Mu odpirajo nove svetove in sveža doživetja? Težko se je ubraniti misli, da zmore v sedanjem trenutku vendarle več biserov poezija kot proza. Ob neutajljivi resnici, da ima pesem mnogo manj bralcev. Ali ni raznotera pesniška podoba domačih ustvarjalcev že sama po sebi razveseljiva? Če že hočemo pridjati kritično modrost, pa brez zadrege in zamere z lahkimi srcem rečemo, da imamo vse — od tistega, kar sledi preskušenim korakom in znanim stopinjam, pa tudi tisto pesniško besedo, ki si mukoma in sila poredko, z možato treznostjo utira nova spoznanja in odseva drugačno težo. Imamo drzno vihravost in tveganje, pa iskanja in zmetavanja. Nič drugače ni ne pri sosedu ne drugod po svetu. Vse to je naš svet in vse to je naš čas. Odseva in oznanja to, kar se je nabralo in kar je moglo v svet.

Za trenutek v poeziji dajmo duška pisani sodobnosti zadnjih let. Mimo tistega, kar je že bilo objavljeno na straneh tega lista, vse od starega rodu in do tistih, ki šele vstopajo v krog poezije. Zaradi pisane raznolikosti ustvarjanja, saj šele ta z umetniško govorico odstira, kaj se je nabralo v nas, kakšne so naše poti in naša tveganja. Tudi molk bomo začutili tam, ker ni bilo odmeva na nekaj, kar je lahko zatajeno ihtenje, zamolčana izpoved, nezražena beseda. Vendar lahko prinese pisana pesniška beseda več, kot je v nas samih, več kot je v posamezniku in več kot se kaže na zunaj. Že to nam mora zbuditi radovednost.

Tomaž Šalamun

**LJUBEZNI DOSTI TRAVE,
MEHKE TRAVE**

Heeej!

Zdaj sem tu,
ko sploh ne morem več brati,
ko se lahko dotikam samo še
svojih lic, vratu,
jem dlako med visoko vožnjo,
se voham,
pokrajina.
Zatrepetam kot voda v mesečini,
kot grm ob vodi v mesečini,
kot srp ob grmu v mesečini.
To! Božanski energiji formo, blagoslov in moč!
Mukam, sveta žival,
ko pridem cash in svilenih čekov,
poln nakita in ognja.
To! Melanholiji bombo!

Ervin Frit.

VPRAŠANJA

Se iz tvojih pesmi vidi, zakaj ta dežela joče?
Se vidi, kaj v tej deželi ni mogoče?
Ali tvoja pesem pove, česa noče?

Ima tvoja pesem človeško mero?
Pove, kakšne so razmere?
Se boji zamere?

Ima široko odprte oči za blaznost v deželi?
Bo znala pretehtati noro stoletje?
Ve, kaj se skriva za našimi čeli?

Bo dala našemu upu zavetje?
(Iz nove zbirke Okruški sveta CZ 1978)

Neža Maurer

ZNAM PRIČARATI

konja iz palice
in kočijo iz bilje.
Znam ustvariti
srečo iz knjig
in tebe ljubečega.

Ko prideš,
pokvariš vse:
zlomiš palico,
pohodiš bilje,
srečo zapreš v knjige.
In odideš.

Jočem za pravljicami.
Otroške solze pečejo.

(Iz zbirke Čas, ko je vse prav, Obzorja 1978)

Gregor Strniša

ZLATO

Daleč na jug so pluli po ognjeno zlato.
Njihova domovina je bila mrzla in prazna.
Krokarji so sedeli na slemenih koč,
volkovi so v nočeh prihajali do praga.

Veliko jih je dalo življenje za zlato,
njihova domovina je bila mrzla in prazna.
Obale, otoki, gozdovi, kjer kukavice pojo —
globoko na morskem dnu leži dolga ladja.

Temne ladje na dnu, nagnjene na boke,
ko da so sence vojščakov iz dežel noči in snega,
da bi našle ognjeno zlato, zdrsnile globlje, globlje,
v samo silno srce sveta.
(Iz zbirke Pesmi, DZS 1978)

Miroslav Košuta

NE IZBIRAŠ

Ne izbiraš besed,
ne izbiraš dejanj,
blodiš v tem svetu,
ki ti ni zanj.

Ne izbiraš misli,
ne izbiraš poti,
greš za drugimi,
ki so že šli.

Ne izbiraš semen,
ne izbiraš rodu,
zapisan si času,
jetnik strahu.

(Iz zbirke Pesmi, DZS 1978)

Jože Snoj

PRIDI NA PUSTI

Pridi na pusti
breg
pusti vse in pridi za
mano

tam bova gledala
kako se
ta kamniti svet
stanjša v
travo

tam bova slišala
trohljiv
krik
iz korenin

tam bova slišala
tam bova nižala
ta
dotik
mehak in
umrljiv
(Iz zbirke Pesmi, DZS 1978)

RISBE OTONA ŽUPANČIČA — Kot posebnost v slikovnem grodivu predstavljamo risbe pesnika Otona Župančiča. Javnost jih skorajda ne pozna, pa so v zbirki pesmi Med ostrnicami, ki je pravkar izšla pri Slovenski matici. Zato jih sprejemamo kot prvinjo. Pesnik, živ opozovalec narave z ljubiteljsko predanostjo zrcali svet, ki ga je prevzel in odseva tudi v njegovih pesmih. Župančičeve risbe kažejo smisel za risbo, iz njih odseva razpoloženje. Tu se nam kaže stvarni svet v svoji preprosti neposrednosti. Čeprav je pesnik ohranil risbe zase, so le prav gotovo zanimive tudi za nas.

Milan Dekleva

IZ DOPISOVANJA

V padajoč oblačen večer glasen pogovor ženski, sklonjenim k brazdu. Na poti domov zapustijo mir potnih kril, ob kopi bo sence dremal oglasi.

Velik je tvoj dotik z mrčočim strahom pobegle živine, stekleni ženin ognja, a nič nisi presegel, kar bi bilo vredno zapustiti.

Videl si zapuščenost. Zapuščevalec, si bil le z iskro v življenju, kako dolgi so bili najbrž tvoji lasje. Boš razčesal nemo vednost?

Votlim sinice, kajti brezvetrje je prišlo. V izbah so se zmirili možje z rokami ohlapnimi na mizah. Težke leže drobtine v belih čašah.

Ušla sem na serpentine. Ni mi bilo mar, da so na novo zasnežene in da se strmo vzpenjajo. Da grem le stran, proč od ljudi in te čudne novoletne veselice. Vedela sem, da sem bolj nezadovoljna s seboj kot z drugimi — a komu je treba to priznati? Ves teden smo s šolarji spleтали smrekove kite za dvorano in izdelovali barvaste lampijone. Prej dolgočasna dvorana je postala pustno prešerna. In tam se veselo vrtijo in režijo vsi od predsednika zadruge, do gostilničarja, krojača, čevljarja, predsednika krajevne skupnosti s svojimi vzornimi ženami vred. Saj bi tudi meni — zeleni učiteljici dovolili, da se vrtim in režim — a kaj ko ne znam dobro ne enega ne drugega. V teh nekaj mesecih pa sem spoznala, da bi me potem še bolj opravičevali, kot me že. Da bi se vsaj lahko tolažila, češ saj so zabili. Vedela sem, da to ni res. Ko je Tinca deklamirala:

»Smrekovje je taka fara,
da pod soncem ji ni para:
črno — belo, kakor kaže,
tudi ljudje so take baže!«

me je čevljar pogledal s priprtimi očmi in po ustnicah sem videla, da je šepnil gostilničarju kraj sebe: »Ta predzna koza!« Seveda so besede veljale meni. V vrsti svojih šaljivih verzov bi se tile štirje lahko zgubili. Pa se niso. Vas je bila med vojno precej bela...

Toda — mar je tudi to učiteljsko poslanstvo, da celo na starega leta dan takole premišljam? sem si namrgodena izpraševala vest, ko sem rinila navzgor v sneg. Tega snega je bilo zadnje dni preveč. Otroci so komaj še prihajali v šolo. Le dolgega Mateja izpod Velike peči sneg ni ustavil. Imel je dolge noge. Vsako jutro je privršal rdeč od mraza in se smejal: »Zdaj sem spočit za učenca, ko je preveč snega, da bi delali v gozdu!« Bila sem jezna na to njegovo dobrohotno postavljanje znanja na drugo mesto.

»Najtej mi glavne kvarterske otoke!« sem mu rekla.
»Tovarišica, tega se pa res nisem učil! Bačunal sem, tudi bral sem in napisal sem spis — to se mi je zdelo važnejše,« mi je mirno razlagal, kot da uči on mene, ne pa jaz njega.

»Tako, ti podcenjuješ šolo, ha?« sem zajezikala.
»Ata mi je rekel: Ničesar in nikogar ne smeš podcenjevati — saj sam vidiš, kako je hudo, ko nas podcenjujejo oni iz doline. Človek pa tudi ne

pogled skozi šolsko okno

Lepak za novo leto

sme prečenjevati sebe — me je učil. Tovarišica, jaz vem, da bom dober gozdni delavec. Nekdo mora biti tudi gozdni delavec. Les ne pride sam v dolino, če mu še tako lepo govoriš.

Zagnala sem se v pripovedovanje o lepoti knjig, o medčloveških odnosih, o razgledanosti — dolgi Matej pa je govoril o šumenju smrek in bukev, o ververkah in srnrah, pa o ptičjem petju in o harmoniki. »Če lepo zaigraš in zapoješ, te imajo vsi radi in vsi te razumejo,« je sklenil svoje modrovanje. Mislila sem, da namiguje na to, da nimam posluha in da pri urah petja poje naprej kar sošolka Zinka. Komaj sem se obvladala in poklicala drugega učenca. ... Navsezadnje sem šele pravkar dopolnila dvajset let in učim četrti mesec — kako naj bi bila modra in potrpežljiva? sem se tolažila.

Risal pa je rad tale Matej — sem premišljala dalje. Sploh so tile podeželski otroci radi in dobro risali, kot da bi se jim pri kmečkem delu izurili prsti; kot da bi imeli oblike v rokah. »Narišimo lepak za novo leto!« sem jim rekla. Risali so snežena drevesa, srne, v sani dedka Mrza so bili vpreženi krepki kmečki konji, povsod je bilo na sliki prostora še za kakšno mačko, psa, zajca, pa za orehe in jabolka. Dolgi Matej pa je narisal čez ves list raztegnjeno harmoniko in spodaj napisal: V NOVO LETO S PESMIJO MI SE IMAMO RADI!

Skoraj zjokala sem se nad tem listom. Le kdo ima koga rad v tej hladni, vase zaprti, siromašni vasi? Kruljava Veričina babica me opraviča, da učim otroke zapravlivosti (ker zahtevam barvice), da se ne znam oblačiti (ker v mrazu nosim hlače), da gledam za fanti (le kje je kakšen v tej vasi?), da zamujam pouk (res sem večkrat zaspala), da se ne znam

pogovarjati z resnimi ženskami... tudi to je bilo res... Predsednik za druge noče navoziti drv, zato moramo v šoli varčevati. Zebe nas. Gostilničarka udriha čez vse, ki ne hodijo k njej na kozarček. Zupnik pravi, da so tod sami pokvarjenci in da je treba otroke tepsti. Zdravnik prihaja enkrat tedensko — in ta mi je rekel, da so zdravila, ki mi jih je predpisal, več vredna kot jaz... Miličniki, no, kdaj so pa že ti imeli o kom dobro mnenje?

Na risalni list s harmoniko sem zapisala veliko petico. Naj sedi petico na vratu temu dolgemu Mateju in njegovi »Mi se imamo radi!« Bolj go bo zadela kot enka — to sem vedela. In res je začarel kot nebo nad hribom, kadar vzhaja sonce. Dvignil se je in se zaletel z besedami: »Tovarišica, za tole vašo poštenost vam bom opolnoči na starega leta z Velike peči zaigral na harmoniko, Mi se imamo radi!« — pa če zapade pet me trov snega! Razred se je smejal, da ga je kar raznašalo, meni pa je polbralo sapo. Kaj naj rečem? Tale lump me je prebral globlje kot jaz njega... Nekje v sivem metodičnem spominu sem izbrskala stavek: »Za prav.« In potem se je pouk nadaljeval.

Te polomijade zadnjih dni sem videla pred sabo kot film, ki se projira iz spomina. Spodaj v vasi je nekdo zaukal tako nespretno, kot da bi zapiskal vlak. Zdrnila sem se. Luna je vžšla in svet je začarel. Po vrhovih so stale vile v dolgih belih ogrinjalih. Če se je nočna ptica po naključju dotaknila veje, je srebrno zacingljalo. Sneg je blestel kot biserni, spodaj so blestele celo strehe, zgoraj sta se svetili Mala in Velika peč nad njima pa zvezde. Je lahko žalost lepa? Splet je bilo slišati ukanje.

Samota se je smehljala z zasneženih smrek, žalost se je smehljala z oken v dolini, z bele šolske strehe so se mi smejale moje učiteljske polomije. Zmagovati smeh lepote. Nosilo me je po serpentinah navzgor in na novo zapadli sneg me je mehko prestrezal. Od napora in nenadne radosti v meni — ki ji nisem pustila na dan — sem bila razžarjena. Z dlanmi sem zajemala sneg, si ga polagala na lica in poslušala, če bo začvrčalo.

Tenke sem poslušala... in tedaj so se od Velike peči navzdol ustali vriskajoči zvoki harmonike: »Mi se imamo radi, radi, radi, radi...« Preplavili so vas in napolnili kotlino. Zaukala sem na vse grlo, divje, po štajersko. Od vasi navzgor je odgovorilo ukanje, ko da mi vozi sto vilo kov nasproti.

LENKA ZALESNIK

Kultura

16. festival KURIRČEK v Mariboru

Naj bo steber mladega rodu

V Mariboru se je končal festival Kurirček, podeljene so bile nagrade, izzvenile so pesmi zborov, toda v številnih manifestacijah, ki so bile pravzaprav sklepne prireditve festivala Kurirček 1978, so bili mladi vse premo dejavni, prireditelji so se premalo trudili, da bi postal festival KURIRČEK zares simbol jugoslovanske mladine, ki se tudi po tej poti zbližuje in pogloblja vezi tovarštva. Skušajmo se seznaniti s trenutno fiziognomijo festivala Kurirček, tako kot so jo prikazale letošnja dogajanja in načrti, ki so jih pripravili na skupščini festivala Kurirček za prihodnjih pet let. Priznanje zaslužijo predvsem zato, ker utrjujejo bratstvo in enotnost na tradicijah NOB, kritično pa bi lahko obravnavali sodelovanje učencev in književnikov na literarnem natečaju.

Res je, da so letošnje akcije festivala Kurirček nekoliko razširili tudi v bratske republike, saj je bilo nekaj nastopov v Novem Sadu, Varaždinu in drugod že med letom. Sklepne prireditve festivala od 13. do 16. decembra v Mariboru pa so razkrile, da je v manifestaciji in natečaju sodelovalo premalo sodelavcev, zlasti mladih, vodstvo pa ni pokazalo dovolj razumevanja niti za tisto peščico mladih, ki je imela konkretne predloge za razširitev festivala Kurirček. Vzrok za to: pomankljavost denarja.

Na razpis za najboljšo pesem, prozo in dramski prizor s tematiko o NOB se je letos sicer prijavilo več jugoslovanskih pisateljev kot lani, toda udeležba otrok na letošnjem natečaju za literarno in likovno stvaritev ni bila zadovoljiva; lani je sodelovalo na natečaju okoli 1430 jugoslovanskih učencev, letos pa celo nekaj manj. O tem problemu so razpravljali že prvega dne skupnih manifestacij na skupščini festivala Kurirček. Ugotavljali so, da je bil ta festival splošno, pred leti, celo aktivnejši, da so imeli celo nekaj manj. O tem problemu so razpravljali že prvega dne skupnih manifestacij na skupščini festivala Kurirček. Ugotavljali so, da je bil ta festival splošno, pred leti, celo aktivnejši, da so imeli celo razpise splošno, pred leti, celo aktivnejši, da so imeli celo razpise za daljša natečajna dela s tematiko o NOB. Gotovo so danes drugačni časi. Književnik Marković iz Beograda je celo menil, da »književnost danes ne služi neki ideji, temveč je le vanjo vključena«. Toda to ne opravičuje slabšega sodelovanja otrok in še slabšega odziva jugoslovanskih glasbenikov na glasbeni razpis, na katerega se je prijavilo le osem skladateljev.

Otroke bi lahko bolj množično pritegnili k sodelovanju z ustreznimi razpisi. Znano je, da se otroci navdušujejo za linoreze in malo grafiko. Veliko se jih ukvarja s priljubljenimi ekslibrisi. Poudarimo, da je letos sodelovalo na likovnem in literarnem razpisu le okoli 1000 jugoslovanskih otrok, pred nekaj leti pa, ko je razpisala osnovna šola KOMENDA v Mostah natečaj za ekslibris, se je prijavilo kar 800 slovenskih otrok iz petdesetih šol, veliko pove.

Natečajski razpis za otroške ekslibrise v jugoslovanskem merilu bi imel prav gotovo precejšen odmev med jugoslovanskim mladim rodom, pa tudi med učitelji in likovnimi pedagogi, ki bi lahko ustvarjalno usmerili otroke k razmišljanju o NOB, bratstvu in enotnosti, k poglobljanju prijateljstva med njimi. Gre torej za spominke ekslibrise s poljudno temo o prijateljstvu, ekslibrise bi

lahko posvetili Titu, še živečim narodnim herojem, pa tudi književnikom in profesorjem.

Skupščina je razkrila, da so neizčrpane možnosti na glasbenem področju; to se je izkazalo tudi

dva dni kasneje na strokovnem simpoziju na temo Pregled dosežkov na področju mladinske zborovske ustvarjalnosti. Žal pa je ostal ta (ne)simpozij zgolj informativno nize leksi-kografskih podatkov brez polemičnosti. Tudi tu ni bilo mladih razmišljujočih glasbenikov, ki bi potegnili festival Kurirček iz zastarelosti s polemično besedo. Škoda.

Drugi dan srečanja, 14. decembra, je bil namenjen obiskom pisateljev po šolah v Mariboru, Ljubljani, Celju, Ormožu, Ptuj, Murski Soboti, Lenartu in v nekaterih vojašnicah. Tega dne je tudi festivalska žirija podelila nagrade za najboljša literarna in likovna dela jugoslovanskih otrok. Nagrade so podelili tudi jugoslovanskim pisateljem.

Prvo nagrado za poezijo so podelili Mošu Odaloviču iz Prištine za pesem Odbrambena, drugo pa avtorju s šifro Babička za pesem Da e živa — da e zdrava. Nagradi za prozo sta prejela avtor s šifro Dalečna za črtico Pletenka in Marjan Kolar za črtico Slepca žetev, nagradi za najboljši dramski prizor pa Leopold Suhodolčan za Črke za partizane in Aleksandar Kujundžinski za igrice Slušni kolko tažno pee onaa pita.

Zvrstile so se še tele manifestacije: revija otroških zborov Slovenije s Srečanjem ob partizanskih pesmi, nastop MPZ Novi Sad v okviru sodelovanja Zmajevih dečjih iger, nastop Partizanske pejoznice iz Novega Sada, za konec pa je bila v SNG Maribor premiera mladinske opreme SNG Ljubljana, B. Brittna Uprizorimo opero.

Sklep: v prihodnje je treba pritegniti več mladih, razširiti in posodobiti razpise za natečaje in uveljaviti nove poti. Ni nujno, da bi morali literarni in likovni ter glasbeni natečajski prispevki temeljiti na letu 1945 v dobesednem pomenu, danes so v ospredju prizadevanja za lepši danes in jutri. Nekatere od teh predlogov so uvrstili v petletni načrt. Sklenili so, da je nujen tudi družbeni dogovor za razvijanje interesne dejavnosti festivala, da bo v prihodnje več poudarka na glasbi. Pri svojem prihodnjem delu si bodo organizatorji festivala KURIRČEK prizadevali podpirati umetniško ustvarjalne pobude, povezane s temami NOB in naše revolucije, MIROSLAV SLANA

II. mariborski knjižni sejem

Maribor se lahko letos pohvali z nekaterimi uspešnimi kulturnimi akcijami in manifestacijami; tem bi lahko pridžali zdaj še drugi knjižni sejem, ki je bil v klubu mladih od 5. do 15. decembra.

Mariborčani so sejem obnovili po štiriletnem mrku in ob pravem trenutku: v času podružbljanja kulture.

Ali se je zdaj v Mariboru zares premaknilo, ali bo kljub mladih dobil novo vlogo in ali bo postal knjižni sejem tradicionalne knjižniške prireditve s kulturnim programom — to bi bilo za zdaj še težko oceniti. Toda letošnji program, o kulturi in znanosti, ki se je lepo vrasel v knjižni sejem, veliko obeta tudi v prihodnje. Prireditve je bila obogatena s signirnimi urami, pogovori z avtorji, založniki, knjigarnarji, knjižničarji, kulturnimi animatorji in predavatelji, ki so obravnavali probleme naše knjige. Sodelovali so predstavniki kulturnega življenja Maribora in republike, člani ZSMS, OSS in marksističnega centra.

Na sejmu je bilo razstavljeno sicer malo mladinskih leposlovnih, strokovnih, poljudnoznanstvenih, marksističnih in politoloških knjig v jugoslovanskih in tujih jezikih, sejem ni bil niti senca beograjskega ali frankfurtskega sejma, toda bil je. Napovedano je bilo, da bodo posvetili veliko pozornost mladinski in otroški literaturi, napovedali so veliko domačih in tujih projektov, toda napoved se je le delno uresničila. Tudi sodobne, domno nove stvari so bile zastopane nekam sramežljivo. Kljub temu je bila priljubljenost za strokovne šole, gimnazije, vzgojnovarstvene zavode, osnovne šole, tovarne in druge delovne organizacije.

Mladinska knjiga, ki je sejem pripravila, ni znala pestrega programa popularizirati. Tako je ostal pogovor o potrebi po marksistični literaturi, ki ga je vodil doktor političnih ved, Vladimir Sruj, osamljen. Pogovor s kultur-

nimi animatorji mariborskih kolektivov je razkril, da se kulturna animacija v kolektivih mariborskih delovnih organizacij že lepo razvija. Zasluge za izboljšanje odnosov med kolektivi, knjigarno in proizvodnjo ima v Mariboru knjigarna Mladinske knjige na Partizanski cesti 9. Tamkajšnji knjigotroci se vse uspešneje povezujejo z animatorji kulturnega življenja v kolektivih mariborskih delovnih organizacij.

Sejem zasluži pozornost tudi zato, ker so, ob upoštevanju resnice, da je knjiga največja človekova prijateljica in učiteljica, izčrpano razpravljali tudi o ustanovitvi knjižnega kluba in sveta knjigarn (ki je svet porabnikov) v Mariboru.

Znano je, da ima Mladinska knjiga knjižni klub ali svet knjige že v nekaterih manjših mestih (Slovenj Gradec, Celje), Mariborčani pa so še vedno brez njega. Možnosti ustanovitve knjižnega kluba so različne. Lahko bi preuredili prostore v prvem nadstropju Partizanske 9. nad knjigarno ali nad knjigarno na Veitnjski ulici.

Zanimiv je bil pogovor na temo Knjiga in mladi bralec, ki je razkril, kakšna je pot knjige do mladega bralca. Pogovor je bil dopolnjen nekaj dni kasneje s pogodbami o mladinski literaturi z avtorji mladinskih del Branko Jurco, Elo Peroci, Sašo Vergi, Nežo Maurerjevo in drugimi književniki.

Signirne ure z domačimi in tujimi pisci, okrogla miza o problematiki knjigarn, literarni večer z mladimi avtorji in druge prireditve letošnjega mariborskega knjižnega sejma razkrivajo, da bo potrebno še veliko smotrnega dela. Nujno bi bilo, da bi postal sejem v Mariboru tradicionalna knjižniška manifestacija, saj je knjiga tudi na mariborskem območju še vedno premalo cenjena in razširjena. M. SLANA

Glazerjev zbornik

Univerza v Mariboru je izdala Glazerjev zbornik, ki so ga poimenovali po pesniku pohorskih frat in dolgoletnem vodji nekdanje študijske knjižnice, iz katere je z ustanovitvijo mariborske univerze zrasla univerzitetna knjižnica.

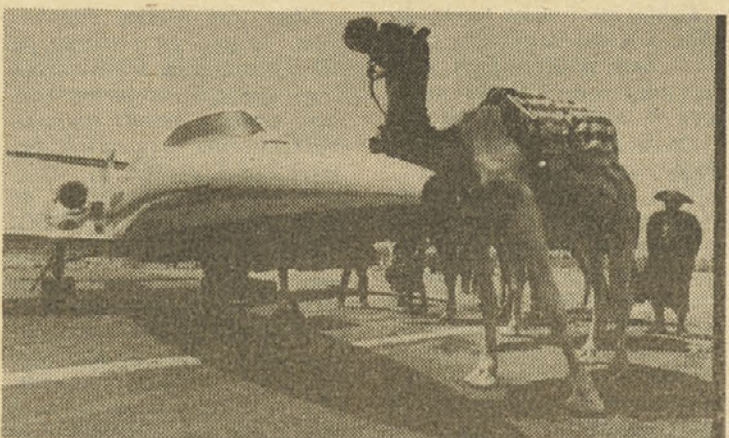
Glazerjev zbornik je zlit iz dveh številč Casopisa za zgodovino in narodopisje, ki ga izdaja Univerza v Mariboru v sodelovanju z Društvom zgodovinarjev Maribor. Tako spominski priznanje je lepa oddolžitev Janku Glazerju, utemeljitelju nekaterih mariborskih kulturnih in znanstvenih dejavnosti.

Zbornik je tudi prispevek celotni slovenski kulturi, saj sodelujejo v njem avtorji, ki s svojimi prispevki bogatijo slovensko znanost. Uvodoma je v zborniku izšel življenjepis Janka Glazerja, ki ga je izčrpno podal Ciril Stani. Matija Zdravec poroča o spominih na prijatelja, Makso Šnuderl objavlja sestanek Prijatelj iz mladih let, Ciril Šlebinger razglablja o Janku Glazerju in njegovi domovini, Alfonz Kopriva pa piše o pesniku in profesorju Glazerju. Dr. Bruno Hartman razmišlja o prvem knjižničarskem obdobju Janka Glazerja, Marja Boršnik objavlja zapis z naslovom o Janku Glazerju, France Filipič pa piše o srečanjih

z njim, Pavle Zidar je naslovil svoj prispevek s Tak je bil mož, Nada Gaborovič s Tak pesnik nenehno oživlja v rodovih, Jože Bajec odkriva Glazerja skozi slovenske časnike in časopise od 1937 do 1945, Marica Špendalova pa predstavlja Glazerjev prispevek k zgodovini mariborske čilnice. Sestavki razkrivajo osebnost Janka Glazerja in pomen njegove ustvarjalnosti, dragoceni so za ljubitelje književnosti in knjižničarji, pa tudi za učence srednjih šol, in študente, ki se bodo odločili za študijsko obravnavo tega ustvarjalca.

V zgodovinskih in drugih razpravah sodelujejo Jože Koropec (Ruše v srednjem veku) Jože Mlinarič (Kamnica in njena župnija do prve polovice 18. stoletja) Jože Curk (Oris gradbene zgodovine nekdanjega minoritskega samostana in žičkega dvora v Mariboru), Ivanka Žmavc-Baranova in Zora Šlebinger-Ilichova (Bibliografija slovenk in graškem Der Aufmerksamem) in Pavla Reberšek (Bibliografsko kazalo Zore od 1872 do 1878 in Vestnika od 1873 do 1875.)

Vasja Sterle je dodal številnim sestavkom še bibliografsko gradivo o Glazerju. Kot celota je zbornik zanimiv prispevek tudi k našemu periodičnemu tisku. MIROSLAV SLANA

Mihael Reutz (Tunizija), s 3. razstave svetovne fotografije

Filmsko svarilo I. Bergmana

Še preden smo si lahko ogledali Bergmanov film Kačje jajce pri nas, smo ob tujih filmskih novicah zasledili nasprotujoča si mnenja o tem filmu. Med drugim tudi to, da Ingmar Bergman kot režiser Kačjega jajca ni več tisti ustvarjalec, kakršen je bil prej ter mnenje, da je s fabulativnim prijemom poslabšal kakovost svo-

jice v času najhujše gospodarske krize v Nemčiji, ko se je kazala nemoč meščanske politike in se je večala življenjska negotovost tako zaradi krize kot zaradi nezaposlenosti, demoralizacije in izostrene socialne bede. Režiserju sta z imenitima igralskima stvaritvama pomagala Liv Ullmann, David Carradine, pa tudi Gaert-

Agathe Bunnz, s 3. razstave svetovne fotografije

jega ustvarjanja. Tudi očitek, da umetniško ni izpolnil pričakovanj, je bilo slišati. Ali gre res le za stroga merila filmske kritike drugod, ko se, od velikih filmskih ustvarjalcev zahteva vselej največ ali pa je vmes tudi kakšen podlon, ki ni ne pošteno mišljen ne globlje pretehtan?

Ingmar Bergman je v Kačjem jajcu resda drugačen; saj ne gre več za intimno, temveč za družbeno dramo. Premik v zgodovinski čas Nemčije dvajsetih let ni toliko hotenje po zgolj restavrirani filmski upodobitvi nekega pomembnega družbenopolitičnega obdobja Nemčije, kot režiserjevo hotenje, da s prikazom zgodovinskih dejstev in izkustev govori sedanjim rodovom. Ne pridigarstvo in propagando, marveč iz poznavanja stvari. Navsezadnje je Bergmanov prijem tak, da jasno ponazarja čas prvega rojevanja nacizma, ki je bil v Münchenskem udaru poražen, a v brezbriznosti tedanje družbe prikriti nevaren, kot se je izkazalo deset let kasneje — ne le za Nemčijo. Bergman se je pri tem filmu preselil z nordijskega območja v središče Evrope, iz pretanjenih psiholoških in psihanalitičnih pregibov in eksistencialnih osebnostnih vprašanj na raven odstranjanja zgodovinske resnice, ki želi govoriti današnjemu človeku in razodeva zakonitosti usodnega podtalnega delovanja nacizma ne kot zgodovinske preteklosti, ampak kot pojava, ki ogroža tudi današnji svet. Zagotovo bi kritiki ocenili Kačje jajce precej drugače, če ne bi bili prej poznali Fossejevega Kabareta (na isto temo — o prebujajočem se nacizmu z vsemi posledicami). Odtod tudi očitek nordijskemu režiserju, da je njegov film tudi vsebinsko preblizu Fossejevemu in da ni pokazal veliko novega. Šele nadrobna primerjava bi pokazala tiste sestavine obeh umetnin, ki bi omogočile jasnejšo opredelitev; to pa ni naš namen.

Anatomija nastajajočega nacizma je prikazana v Kačjem jajcu skozi osebno izkustvo mlade dvo-

Foebe je pokazal neprimerno več, kot smo sicer vajeni videti v njegovih filmih. Bergman je prepričljivo ustvaril ozračje krize, strahu in življenjske ogroženosti. Tujega cirkuškega artista, ki živi v Berlinu, pretrese bratov samomor, okoliščine so skrivnostne, nepojasnjene, vsaj na začetku, samomorilčeva žena, ki se bojuje za obstanek, se nanj po človeško naveže sredi odtujenosti med ljudmi, ki se zapirajo sami vase, zato ker se bojijo drugih, včasih pa varujejo svoj mir in udobje. Pretep na cesti, nepojasnjeni umori, grozljivo skrivnostno ozračje nečesa skrivnostnega, vse to stopnjuje artistovo hotenje, da klju nasvetom ne zapusti Nemčije. Dognati hoče, kaj se skriva pod nasiljem; to nasilje ni naključno, je organizirano in izvira iz nacistične ideologije. Po vseh peripetijah se artistu posreči prodreti v dejstva; nekdanji sošolec, nacistični zdravnik, dela poskuse s ljudmi v imenu »višje rase« in prihodnosti nacizma. Grozljiva podoba časa, razmer in ideologije nečlovečnosti dobi v filmu Ingmarja Bergmana tesnoben, preteč prizvok. Tudi razplet ob koncu, ko naredi nacistični zdravnik samomor, da bi se izognil aretaciji in naznani policijski komisar polom nacistične vstaje, ne razbremeni gledalca. Ostaja prikrita zavest, da ni vse dokončano. Bergman potrka na človečansko nujno: premišljeno se je treba opredeliti proti vsemu, kar razčlovečuje človeški rod. Brez pridige, brez tendence. Prepričljivo filmsko svarilo. Blizina Fossejevega Kabareta je jasna. Odtod tudi nesporazumi in očitki. Nesporo pa je Bergmanovo sporočilo, ki gotovo ni naključno! Ni mogoče prezreti odlične kamere Svena Nykvista, ki je znal barvne učinke zgledno in nevsiljivo podrediti dogajanju. Glasba Rolfa Wilhelma je ostra, skladna, ne brez ironične komponente ob sliki. Film je primeren zlasti za mladino zadnjih razredov srednje šole, prikladen za širše pogovore pri pouku. IGOR GEDRIH

MISLI LEVA N. TOLSTOJA

Pohvala tako mogočno vpliva ne samo na čustvo, ampak tudi na razum, da sem pod njenim blagodejnim vplivom postal veliko pametnejši, tako se mi je zdelo, in misli so mi s čudovito brzino rojile v glavi.

Prepričan sem, da ni človeka ne starosti, ki bi bil brez te blagodejne sposobnosti sanjarjenja.

Ne govorim o ljubezni fanta do dekleta in narobe; bojim se takih nežnosti in bil sem v življenju tako

nesrečen, da v tej vrsti ljubezni nisem videl niti iskric resnice, temveč samo laž, v kateri so čustvo, zakonski odnosi pa denar in želja zvezati ali razvezati si roke tako prepletali s samo ljubeznijo, da je sploh nisem mogel spoznati.

Toda prišla je doba, ko so me misli prevzele s tako silo moralnega odkritja, da sem se ustrašil spoznanja, koliko časa sem zapravil, in takoj, isti trenutek, sem jih hotel uporabiti v življenju, s trdim namenom, da se jim nikoli ne izneverim.

Literatura za stroko

Ivan Andoljšek

Naš začetni bralni pouk in učbeniki zanj

DDU Univerzum Ljubljana, 3 zvezki, broširano, I. 1550—1869, 358 str., druga predelana izdaja, 240 din, II. 1869—1918, 224 str., 104 din, III. 1918—1945, 238 str., 1978 — 190 din

Učbeniki so, ne glede na to, za kateri predmet in šolsko stopnjo so bili prirejani, prav gotovo sestavni del naše kulturne zgodovine. To velja še posebno za učbenike slovenskega jezika, saj uvajajo mladega človeka v branje ter mu odpirajo vrata v svet leposlovnih del, mu budijo ljubezen do materinega jezika in ga ne vzgajajo samo estetsko, marveč tudi moralno in domoljubno. Literature o učbenikih je pri nas razmeroma malo, še največ je imamo v učbenikih slovenskega jezika. Prvo brazdo je zaoral v to problematiko pri nas dr. Fran Ilesič s svojo monografijo O pouku slovenskega jezika (Ljubljana, 1902), v kateri je kolikor toliko obdelal naše osnovnošolske in srednješolske učbenike, vendar le do leta 1870. Ne glede na to, da je delo zastarelo in je po njem zavlada tudi praznina, čeprav so orali naprej ledino mnogi slovenski vidnejši slavisti (dr. K. Glaser, dr. F. Ilesič, dr. I. Grafenauer, dr. F. Kidrič, dr. Mirko Rupel, dr. V. Novak, F. Šebjanič in V. Smolej), bibliografi (M. Čop, F. Simonič, dr. J. Šleibinger, dr. A. Pirjevec, Pavel Mal, V. Steska in I. Vrhovec), smo začutili potrebo po strnjeni monografiji, ki bi prikazala razvoj slovenskih začetnic bralnega pouka in beril od začetkov slovenske književnosti do naših dni in jih ustrezno analitično, kritično in vsebinsko ovrednotila. Za obdobje od leta 1550 do 1945 je to nalogo odlično opravil s svojo trodelno monografijo prof. Ivan Andoljšek, slovenski pedagog, publicist in pedagoški pisatelj.

Avtor se je osem dolgih let poglabljal v najrazličnejše vire, ki jih je iskal z dokumentacijo vred od Gradca in Bratislave do Budimpešte in Trsta, predvsem pa seveda v Ljubljani v muzejih, NUK, Semeniški knjižnici, Inštitutu delavskega gibanja, v vseh slovenskih študijskih knjižnicah ter v škofijskih arhivih v Ljubljani in v Mariboru. Tako se je lahko temeljito poglobil v 275 del, kolikor jih je izšlo na Slovenskem od 1550 do 1945; marsikje je Ilesičevo delo dopolnil, drugod pa kritično in dokumentarno popravil. Pri tem je sicer upošteval Ilesičevo metodo in

metodo drugih raziskovalcev, vendar jo je po svoji zamisli prikrojil, kar tudi karakterizira svojevrednost in izvirnost Andoljšekove trodelne monografije o našem začetnem bralnem pouku in učbenikih zanj. Lahko rečemo, da je ta trodelna monografija prvo slovensko delo, ki se kritično poglablja v tovrstno problematiko.

Vsebinska celotna monografija je razdeljena do leta 1774 po literarnozgodovinskih obdobjih (pred reformacijo, reformacija), od l. 1774 dalje pa po šolskih zakonih in važnejših zgodovinskih obdobjih (npr. Ilirija ipd.).

Po prikazu družbenopolitičnih razmer, šolske zakonodaje ter vseh tistih dejavnikov, ki so bodisi pospeševali bodisi zavirali nastanek in rast obravnavanih učbenikov, navaja v svoji monografiji z bibliografskih vidikov založnike in tiskarje, nato pa razčlenjuje učbenike z didaktično metodičnega oziroma vzgojnega ter bibliografskega, tehničnega in literarno estetskega vidika. Berivo pa je razčlenil tudi z vidika izvirnosti besedil; to je še posebno pomembno, ker sestavljalci učbenikov nekako do leta 1880 navadno niso navajali v berivu avtorjev. Iz celotnega dela je tudi lepo razvidno, kako sta nastajala enoten slovenski črkopis in več ali tudi manj enoten knjižni jezik.

Monografija je še posebno privlačna zato, ker prikazuje naše boje za slovensko šolo in slovensko knjigo v slovenskih obrobniških pokrajinah (na Spodnjem Štajerskem, Koroškem, v Prekmurju, na Primorskem) in danes v zamejstvu, pa tudi med NOB v partizanskem šolstvu. Zelo skrbno in prvič pri nas so obdelani učbeniki med okupacijo in NOB.

Vsebinsko monografija poživlja več kot 210 slik naslovnih strani in drugih besedil iz začetnic in beril, ki so v vseh treh knjigah med besedili. Tu bo lahko videl skrben bralec podoben marsikateremu delu, ki je danes morda le še velika redkost v tej ali oni knjižnici, ohranjeno kot velika nacionalna dragocenost. S tega vidika monografija ni le zanimiva za pedagoge, marveč tudi za slaviste.

Deseto srečanje pionirjev dopisnikov

Novembra je bilo v Ljubljani jubilejno, že deseto srečanje pionirjev — dopisnikov in njihovih mentorjev ter razstava šolskih glasil, tov. Igor Longyka pa je navzočim pojasnil nekaj enigmatičnih pravil; ogromna večina šolskih listov ima namreč posebno rubriko za križanke, rebusne in različne uganke.

Razstava je pokazala likovno-grafično, pa tudi vsebinsko razgibanost listov, številne nagrade in priznanja uredniškim odborom pa so spodbuda za dobro delo tudi v prihodnje. Podeljenih je bilo pet nagrad za vsebinsko (literarno del) in ena nagrada za likovno obdelavo.

Uredništvu listov, ki so že več let na vrhu ocenjevalne lestvice, so prejela posebne pohvale, glasila, ki so s tematskimi številkami ali kako drugače dokazala izvirnost in vsebinsko kakovost pa nagrade za posebne dosežke. Za pionirje je bilo nedvomno največje doživetje srečanje s pisatelji in novinarji ter z oktetom Gallus.

posebej pozorni, da se ne bi šablonsko prenašali dalje in siromašili sporočanja. Na posvetu je bil govor tudi o urejanju šolskih glasil, tov. Igor Longyka pa je navzočim pojasnil nekaj enigmatičnih pravil; ogromna večina šolskih listov ima namreč posebno rubriko za križanke, rebusne in različne uganke.

Razstava je pokazala likovno-grafično, pa tudi vsebinsko razgibanost listov, številne nagrade in priznanja uredniškim odborom pa so spodbuda za dobro delo tudi v prihodnje. Podeljenih je bilo pet nagrad za vsebinsko (literarno del) in ena nagrada za likovno obdelavo.

Uredništvu listov, ki so že več let na vrhu ocenjevalne lestvice, so prejela posebne pohvale, glasila, ki so s tematskimi številkami ali kako drugače dokazala izvirnost in vsebinsko kakovost pa nagrade za posebne dosežke.

Za pionirje je bilo nedvomno največje doživetje srečanje s pisatelji in novinarji ter z oktetom Gallus.

BERTA GOLOB

Vsako poglavje sklepajo zaokroženi posnetki, vsako knjigo pa biografije in bibliografije. V vseh treh knjigah je 178 biografskih in bibliografskih podatkov o sestavljalcih in drugih pomembnih delavcih na področju ustvarjanja slovenskih učbenikov za začetni bralni pouk. Bogate so tudi opombe pod črto in prikazani viri, ki potrjujejo znanstvenost te bogate in obširne razprave.

ALBIN PODJAVORŠEK

Že berem in pišem delovni zvezek za 1. razred

Letos smo dobili novo, popravljeno in dopolnjeno izdajo delovnega zvezka za slovenske prvečke. Že od prve izdaje naprej je značilno, da »Že berem in pišem« ni izrecno namenjen za slovenski jezik, ampak splošno za opismenjevanje; pri tem je opismenjevalni proces predvsem funkcija pouka ali vzgoje o naravi in družbi. Nova izdaja pa močnejše poudarja jezikovno stran opismenjevanja. To je razumljivo tudi zato, ker je medtem izšel poseben delovni zvezek za spoznavanje narave in družbe.

»Že berem in pišem« obsega zdaj 3 liste več, tako da jih je skupaj 47. Trije novi listi so posvečeni glasoslovju in pravopisu, in sicer:

Opismenjevalne težave v zvezi z glasom in črko R. Primerjaj na primer besedi VRAT : VRT. Če je R med dvema soglasnikoma (pa tudi na začetku besede, npr. RDEČ), se izgovarja samoglasniško to je polglasnik in R. Ta R je torej povsem drugačen kot v primerih, ko je navaden, soglasniški R: RIBA, TOVARNA, VRAT. Besede tipa VRAT, ZAPREM so na zunaj podobne besedam tipa VRT, ZAPRT, SRNA, v katerih je R samoglasniški. Da bralec pri glasnem branju lahko razlikuje med soglasniškim in samoglasniškim R, mora med branjem miselno predvideti ali vnaprej tiho prebrati tudi naslednji del besede. Otrok, začetni bralec tega še ne zmore. Pomaga si tako, da bi glasno ali polglasno poskušal oblikovati glasovno sliko besed, da bi ustrezal njegovi izkušnji in vsiljuje polglasnik tudi v besedah tipa VRAT, ZAPREM, medtem ko ima v besedah tipa VRTIM lahko težave zato, ker se mu vsiljuje soglasniški R, to je R brez polglasnika. Samoglasniški R lahko začetnega bralca zavaja tako, da se mu zdi, da spada polglasnik k prejšnjemu soglasniku, torej V + RTIM namesto V + RTIM. Torej samoglasniški R podpira nepotreben izgovor polglasnika ob soglasnikih, kar skušamo pri opismenjevanju preprečiti. Otrok naj le vleče na primer S v besedi SLAMA, toda polglasnika naj mu ne dodaja).

Kakšni so otrokovi napori, ko oblikuje glasovno podobo besede, in kam lahko pri tem zaide, kaže tale primer, ki se sicer ne zaveda R, ampak druge glasove: Otrok naj bi prebral besedo ŽEP. Začel je vleči: žeeee... — torej vlekel je ozki E. Zaradi ozkega E se mu beseda ni »izšla«, ni se realizirala. Otrok ni bil toliko spreten, da bi poskusil E spremeniiti, a začetni bralci morajo tako poskušati! Otrok se je torej nedomoma odločil in prebral ŽLEB. Seveda: B se na koncu izgovarja kot P, otrok je neobstoječi besedi žep v stiski dodal L, zato da je dobil besedo ki obstaja.

Ob izidu novih učbenikov za zgodovino

Leta 1978 je Zavod SR Slovenije za šolstvo izdal dva učbenika za zgodovino. Učbenika sta predstavljena kot poskusno gradivo za učence v srednjem usmerjenem izobraževanju. Prilagojena sta predvidenemu učnemu načrtu, ki je odmeril zgodovini dve šolski uri na teden v dveh letih šolanja. V dveh letih naj bi torej obdelali vso zgodovino človeštva od praskupnosti do sodobnosti. Ob takih možnostih je bilo korenito krčenje snovi nujno, vendar se zdi, da pri tem avtorji niso imeli vselej srečne roke.

Avtor prve knjige Ivan Grobelnik je opravil prav gotovo težavno delo. Poglavja v knjigi so neenakomerno obdelana. Precejšnja razlika je med poglavji, ki obravnavajo praskupnost, sužnjelastništvo in kapitalizem, ter poglavji, ki obravnavajo fev-

dalno družbo. Tu je avtor skrčil poglavja iz svoje knjige, napisane za drugi razred gimnazije.

Druga knjiga obravnava obdobje od nastanka monopolnega kapitalizma do sodobnosti. Sestavili so jo trije avtorji: Branko Božič, Tomaž Weber in Janko Prunk.

Ob izbiri snovi se mi zdi zelo prav, da smo se pri prvi knjigi končno otresli opisov vojn iz obdobja antike in da sta poudarjeni predvsem družba in kultura te dobe. Podan je tudi kratek pregled dogajanja v neevropskih deželah srednjega veka — česar v dosedanjih učbenikih ni bilo.

Pri drugi knjigi pa je prijetna novost zelo bogato slikovno gradivo, zlasti precej političnih zemljevidov. Tako bodo učenci končno spoznali tudi to. Podpisi

pod slikami in zemljevidi so zelo izčrpni in pomenijo primerno dopolnilo k besedilu posameznih poglavij.

Knjigi sta prilagojeni zahtevam sodobne šole in samostojnemu delu učencev. Pri obeh sta poudarjena vprašanja, ki sklope pajo vsako poglavje. Torej zahtevata obe knjigi drugačno delo učencev pa tudi učiteljev.

Ob vseh teh pozitivnih novostih, ki jih učbenika prinašata, naj omenim še nekaj pomislekov, ki se mi — kot praktiku — le porajajo. Najprej: avtorji predpostavljajo, da so dobili učenci v osnovni šoli solidno znanje o navajenosti na samostojno delo pa sploh težko govorim.

Drugi problem sta majhno število ur in zelo veliki razredi (36—42 učencev). Vendar sta učitelju oba nova učbenika lahko zelo dobra opora za nove oblike dela. Ker pa sta knjigi namenjeni vsem učencem, ki se bodo šolali na srednjem usmerjenem izobraževanju, se mi zdi, da je posebno druga knjiga preskopa, skoraj že povzetek določenega znanja. Tako se bo večina učencev učila snov na pamet (dvomim, da bodo sami iskali odgovore na vprašanja — ker marsikoga zgodovina sploh ne zanima).

Glede same snovi naj povem, da je pripomba dr. F. Rozmana v Naših razgledih št. 20 zelo primerna. Pri prvi knjigi se mi zdi, da bi kljub vsemu krčenju morali biti bolj pojasnjeni prelomni dogodki v slovenski zgodovini (izguba samostojnosti, kmečki upori, reformacija, Ilirske province, leto 1848). V prvi knjigi bi bili nujni tudi politični zemljevidi, ki bi marsikdaj povedali več kot besedilo.

V drugi knjigi se mi zdi nejasno predstavljen temeljni problem II. internacionale, odnos do narodnosti, kmeti in vojne. Ob problemu fašizma in nacizma bi bilo treba nekoliko bolj pojasniti ta-

je zvezek dopolnjen, je stari priročnik nepopoln. Avtorja sva se potrudila, da so posamezni listi posebno v metodičnem pogledu tako jasni, da jih učitelj zna uporabiti s pomočjo navodil na samih listih.

Estetska funkcionalnost delovnega zvezka »Že berem in pišem« dopolnjuje njegovo poučnost. Izraža se v nekaterih pesemskih in sploh besedno-lirsko oblikovanih besedilih, šaljivosti, deloma v estetsko-moralni vsebini in posebno tudi v odličnih risbah akad. slikarja Iveta Šubica. Nekateri risbe so povezane z metodo opismenjevanja, nekatere pa imajo samostojno estetsko vrednost. Avtorja obžalujemo, da zaradi časovne stiske novih listov ni ilustriral Ivet Šubica. Upava, da bo v ponatisu prihodnje leto ta nevšečnost odpravljena.

Kdor bo pazljivo primerjal prejšnjo in novo izdajo, bo našel številne manjše in večje popravke in izboljšave. Omenimo naj, da smo opustili tisk velike začetnice s posebno barvo in da smo ponekod pustili, da učenci zapisujejo prosto, to je brez črt, ponekod pa so črte. Upoštevali smo pripombe, ki so jih sporočile učiteljice, in pripombe, ki so jih podali strokovnjaki. Recenzent nove izdaje delovnega zvezka je dr. Jože Toporišič.

Učitelji oziroma učiteljice, ki poučujejo v 1. razredu, so večinoma zelo ustvarjalni in poleg tega dobro vedo, kakšne so zahteve učnega načrta, še posebno glede obravnave vseh štirih tipov črk (velike in male tiskane, male in velike pisane črke), česar se delovni zvezek ne dotika. Zato ne uporabljajo delovnega zvezka nesamostojno, temveč ga ustvarjalno vključujejo v učni proces. A tudi popolna uporaba in izraba delovnega zvezka je metodično zahtevna in ustvarjalna.

Listi, ki obravnavajo glasoslovje in pravopis, naj se uporabljajo tudi po novembru, ko učenci zaključijo spoznavanje vseh glasov in črk. Veliko učiteljev je sporočilo, da jih uporabljajo še v drugem polletju.

Opozorimo naj, da so za učence s specifičnimi učnimi težavami na voljo še posebni delovni listi in ustrezen priročnik. DANICA GÖLLI, MILAN DOLGAN

kratne evropske in svetovne razmere. Verjemo si avtorji težko predstavljajo, kako daleč je za današnje učence to obdobje, in da z nekaterimi osnovnimi problemi sploh niso seznanjeni.

Poglavja o narodni zgodovini se logično vključujejo v poglavja, ki obravnavajo svetovno dogajanje. Pri problemih stare Jugoslavije bi bilo treba morda bolj poudariti nagnjenje k strankarskim cepitvam in pričkanjem, tako tipičnim za našo buržoazijo, da bi potem lažje prikazali veliko vlogo in napore KPJ pri oblikovanju bratstva in enotnosti. Preskromno je podano tudi gibanje za združitev jugoslovanskih narodov še pred prvo svetovno vojno.

Ko je govor o kontrarevoluciji v Jugoslaviji, je ta problem v Sloveniji nekam sramežljivo prezrt, čeprav vemo, da je šel takratni ban po italijanskega okupatorja in skušal sodelovati z njim.

Pri obeh knjigah pogrešam tudi navedbo literature in virov, ki so jih avtorji uporabljali pri svojem delu.

Z veseljem pa moramo poudariti, da ti dve knjigi sedaj imamo. Mislim, da si praktiki z njima lahko precej pomagamo. Vse te misli so se mi porodile, ker poznam poučevanje zgodovine na osnovni šoli, na šolskem centru za blagovni promet in na gimnaziji. Tako iz prakse poznam tri vrste učencev in njihov odnos do tega predmeta.

EVA HOLZ

RADIO IN ŠOLA

NIŽJA STOPNJA
29. dec. Pesem ali potica
5. jan. Ptice pozimi

VIŠJA STOPNJA
26. 28. dec. Šolstvo v Sloveniji po letu 1969
4. dec. Orgle in kancona

SREDNJA STOPNJA
26. 27. dec. Slovenski plesi III
3. jan. Vrečo za srečo

NENAVADNI POGOVORI
30. dec. Odrasli tako — kako pa mi
6. jan. Odrasli tako — kako pa mi

ZA SREDNJE ŠOLE
25. dec. Dimče Malenko — sodobni prekletnik
27. 28. dec.: Subjektivni dejavnik v političnem sistemu
3. 4. jan. Družbeno ekonomska osnova političnega sistema samoupravljanja

Jezikovni pogovori

V oddajah JEZIKOVNI POGOVORI spremljamo akcijo Slovensčina v javnosti, ki jo vodi RK SZDL in Slavistično društvo Slovenije. Širokemu družbenemu posvetovanju želimo dodati tudi naš prispevek, zato smo v nenehnem stiku z aktualno problematiko in novimi dognanji na področju jezikoslovja. Vprašanja poslušalcev, na katera odgovarja dr. Jože Toporišič, se nanašajo na tiste probleme jezika, s katerimi se človek srečuje v vsakdanjem življenju. O stanju v javnih občilih in šolah ter odsevanju le-tega v praksi govorijo prispevki dr. Brede Pogorelčeve. K sodelovanju smo povabili strokovnjake s področja leksikologije, saj je znano, da skušamo v zadnjem času ujeti korak s sodobnimi zahtevami slovarstva. Vsak četrti teden v

mesecu je rezerviran za mlajše jezikoslovce, pesnike, pisatelje, družbenopolitične delavce in novinarje, ki govorijo o svojem odnosu do slovenskega jezika.

Za oddajo, ki bo na sporedu v četrtek 28. dec. 1978, je lektorica Hermina Jug-Kranjec pripravila prispevek o študiju slovensčine za tuje študente na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Objavljamo odlomek iz te oddaje.

V študijskem letu 1967—68, je v okviru pedagoško znanstvene enote za slovanske jezike in književnosti začel delovati najprej honorarni, od začetka leta 1970 pa redni lektorat slovensčine za tuje študente filozofske fakultete; vodi ga lektorica Hermina Jug-Kranjec. Kot pove že ime, je lek-

torat namenjen predvsem tujim študentom, ki študirajo na kateri od šestnajstih pedagoško znanstvenih enot Filozofske fakultete, pa tudi tujim lektorjem, ki poučujejo na jezikovnih oddelkih fakultete. Kljub temu pa to ni lektorat zaprtega tipa, saj ga z dovoljenjem dekana obiskujejo tudi tuji študentje, predvsem pa specializanti z drugih fakultet, tuji strokovnjaki, ki delajo v naših visokošolskih in znanstvenih organizacijah, pa tudi nekateri posamezniki, ki so se iz službenih ali osebnih razlogov odločili za življenje v Sloveniji in jim je znanje slovenskega jezika potrebno pri opravljanju poklica. Zanimanje zunanjih udeležencev za sistematični študij slovensčine je vsako leto večje. Obenem narašča tudi število tujih študentov, vpisanih na filozofski fakulteti. Slušatelji lektorata niso samo tujci, marveč tudi študentje iz drugih jugoslovanskih republik, posebno v zadnjem času pa je veliko otrok naših zdomcev, ki so bili rojeni v tujini le slabo obvladajo slovensčino ali pa sploh ne znajo govoriti slovensko. Na lektoratu se uči knjižne slovensčine vsako leto tudi nekaj porabskih Slovencev, ki redno študirajo v Ljubljani, Slovenska izseljenska matica pa z eno — ali večletnimi štipendijami omogoča otrokom slovenskih izseljencev, da se poleg predmeta, ki jih posebno zanima, podrobneje seznanijo tudi z jezikom svojih prednikov. Ob skoraj potrojenem številu slušateljev — v študijskem letu 1978—79 obiskuje prvi letnik lektorata 30 udeležencev, od tega 20 študentov in sodelavcev filozofske fakultete — opravlja vse delo tako kot na začetku en sam lektor. Zato je treba marsikatero utemeljeno prošnjo zunanjih udeležencev zavrniti, najbolj vztrajni prosilci pa čakajo, ali se

bo v naslednjem študijskem letu morda našlo prosto mesto na lektoratu.

V prvem in drugem semestru je pouku slovensčine odmerjenih šest ur tedensko, v tretjem in četrtem semestru pa po štiri ure. Slušateljem višjih letnikov in tistim, ki osnove slovenskega jezika že obvladajo, je namenjen dveurni izpopolnjevalni tečaj slovensčine, ki obsega konverzациjo in vaje iz stilistike. Delo poteka po določenem programu; le-tega vsako leto sproti prilagodimo sestavi udeležencev, razen pouka v predavalnici še vaje v fonetičnem laboratoriju. Težav in problemov je posebno na začetku precej, saj se lektorat razlikuje od drugih lektoratov slovensčine tako po visokem številu udeležencev kot tudi po tem, da slušatelji niso niti jezikovno niti interesno enotni. Stanje je podobno kot na seminarjih slovenskega jezika, literature in kulture, le da je tam zaradi velikega števila lektorskih skupin mogoče pouk organizirati tako, da so v skupini zastopani po eden, dva ali največ po trije različni jeziki. Morda bo najbolj nazorno, če naštejemo, od kod vse so prišli slušatelji letošnjega prvega letnika. Na lektoratu so zastopane naslednje tuje države: Argentina, Avstralija, Bolgarija, Burma, Češkoslovaška, Francija, Japonska, Južnoafriška republika, Kolumbija, Kuwait, Madžarska, Mehika, Nemška demokratična republika, Zvezna republika Nemčija, Nizozemska, Romunija in Združene države Amerike. Sestav udeležencev pa se vsako leto spreminja. Razlaga na lektoratu je že od začetka slovenska, posamezne težje razumljive besede in strokovno izrazje sproti prevedemo v dva ali tri na lektoratu najbolj zastopane jezike. Slušatelji na začetku sprašujejo v katerem od jezikov, ki jih lektor razume. Težava s sporazumevanjem praviloma ni. Večje so težave, ki nastanejo zaradi različnih sistemov izobraževanja, ki so jih bili posamezniki deležni v svoji deželi. Od tega je v mnogočem odvisna uspešnost ali neuspešnost pri učenju sloven-

skega jezika. Pri zavestnem učenju tujega jezika je poznavanje ustroja lastnega jezika pogoj, poznavanje ustroja še kakega drugega jezika pa prednost, ki v mnogočem skrajša proces učenja in pomaga premagati neskladje (interferenco) med materinim in tujim jezikom. Kadar umanjka obojega, je lektor brez moči, saj zaradi posameznika ne more in ne sme spremeniti načina dela; nemočen pa je tudi slušatelj, ki lektorjeve razlage ne more z ničimer primerjati, saj se struktur in pojavov v svojem jeziku ne zaveda. Če je takih slušateljev več, resno ovirajo uspešno delo na lektoratu.

Med jezikoslovno usmerjenimi slušatelji — posebno med slavisti, ki so na lektoratu najmočnejša interesna skupina (letos jih je v prvem letniku pet) — pridejo mnogi na lektorat z znanjem enega ali celo dveh slovanskih jezikov, ponavadi srbohrvaščine in ruščine. Praktično znanje sorodnega slovanskega jezika ima pri učenju slovensčine veliko prednosti, pa tudi slabosti. Tujcu, posebno neslovanu, ki zna npr. srbohrvaško, je veliko lažje razumeti slovensčino, pozneje, pri aktivnem učenju jezika, pa mu znanje srbohrvaščine povzroča dodatne težave. Razen na interferenco med materinim jezikom in slovensčino mora paziti še na razmerje med srbohrvaščino in slovensčino. Ne samo, da meša v slovensčino srbohrvaške besede in strukture, pojavi se še problem medjezikovne homonimije oziroma sinonimije. V obeh jezikih obstaja namreč več izrazov, ki se sicer enako glasijo, nimajo pa enakega pomena. Tujec, ki jih na začetku nekritično uporablja, se jim pozneje, ko se te svoje slabosti zave, dosledno izogiba. S tem pa izloči iz rabe tudi številne izraze, ki v slovensčini in srbohrvaščini niso samo istozvočni, ampak tudi pomenijo isto — ter s tem omeji svoje še tako skromne možnosti izražanja v slovensčini. S tem problemom se do neke mere srečujejo tudi vsi slovanski udeleženci lektorata, saj pri pogovoru

pogosto oklevajo prav tam, kjer imajo za isto stvar v materinem jeziku enako ali podobno besedo kot v slovensčini.

Neskladje med materinim jezikom in jezikom, ki se ga slušatelj uči, pa se ne kaže samo v besedju, ampak tudi v oblikoslovju, skladnji, v pisavi, predvsem pa v izgovoru. Odraslemu človeku, pri katerem je sposobnost tvorjenja novih glasov omejena, povzroča učenje slovensčine na fonetični ravni tem večje težave, kolikor bolj se matrice slovenskih glasov razlikujejo od glasovnih matric njihovega jezika. Veliko lastnega, pa tudi učiteljevega truda je potrebno, da sploh sliši razlike med svojim in slovenskim glasovnim sistemom, še več, preden je sposoben pravilno izgovarjati slovenske glasove. Nekateri od slovenskih glasov (npr. ozki e, polglasnik, r v položaju med soglasniki) povzročajo težave prav vsem tujcem brez izjeme, drugi (r v kateremkoli položaju, L, h, sičniki, šumevci, zlitniki itd.) pa predvsem nekaterim jezikovnim skupinam. Vsem, posebej pa še tistim, ki imajo v svojem jeziku stalno naglasno mesto, povzroča težave tudi slovenski naglas, saj zanj ni preprostih pravil, ampak se ga je treba naučiti skupaj z besedo. Lektor v jezikovno enotni skupini lahko posveti vprašanjem soočanja in primerjanja materinega jezika in slovensčine veliko pozornosti. Jezikovna konfrontacija v skupini z različnimi materinimi jeziki pa se mora omejiti le na opozorila o posameznih skupnostih in razlikah med slovensčino in dvema ali kvečjemu tremi od jezikov, ki so na lektoratu številčno najmočnejše zastopani. Kljub temu pa lektor že po nekaj letih prakse zelo dobro pozna težave pripadnikov posameznih jezikovnih skupin ali jezikov in zato lahko usmerja razlago, predvsem pa vaje tako, da čim bolj gospodarno podaja znanje slovensčine, ne samo nekaterim posameznikom, temveč vsakemu od udeležencev in s tem tudi vsej skupini.

ARMADA SMO VSI

Odličje »22. december« za številne uspehe zares najboljšim

Najvišje priznanje enoti MOMČILA MARJANCA

Med najboljšimi enotami JLA ljubljanskega armadnega območja, je bila tudi letos enota JLA Momčila Marjanca, ki je prejela za vojaške in družbenopolitične uspehe najvišje priznanje — odličje 22. december.

Vojaki in starešine te planinske enote vestno opravljajo svoje vojaške dolžnosti in ohranjajo revolucionarne tradicije 7. slovenske narodnoosvobodilne udarne brigade France Prešlerja že več let pa veliko pomagajo tudi pri gradnji športnih objektov na Gorenjskem in Primorskem. Do sedaj so opravili le nekaj manj kot 160.000 delovnih ur, seveda zunaj svojega rednega programa vojaškega urejanja in družbenopolitične vzgoje. Vrednost zgrajenih objektov, ki so jih pomagali graditi vojaki in starešine enote Momčila Marjanca, je ocenjena na več kot 25 milijonov din. Poleg tega so opravili kar 93.000 delovnih ur za ureditev vaških vodovodov, poti in cest.

Slehera temeljna enota Momčila Marjanca že več let kar najtežje sodeluje vsaj z eno ali dvema temeljnima organizacijama združenega dela ter

osnovno ali srednjo šolo. To, da so učenci osnovnih in srednjih šol vedno zaželeni in dobrodošli gostje v njihovi vojašnici, potrjuje podatek, da obišče to enoto vsako leto po več kot 20.000 učencev osnovnih in srednjih šol ter krajanov, med katerimi so tudi številni borci.

S Karavank, Julijskih in Kamniških Alp vse prepogosto prihajajo klicani na pomoč. In tam, kjer je reševanje pomoščencev najtežavnejše, so častniki te enote, ki so tudi člani gorske reševalne službe, vedno pripravljeni pomagati ponesrečenim. Z vsemi člani gorske reševalne službe že več let dobro sodelujejo, saj so se s skupnimi močmi že večkrat uspešno lotili obrambnih akcij pred plazovi.

»Lansko in letošnje priznanje »22. december« nas še bolj obvezuje tudi v prihodnje,« so ob nedavnem obisku v njihovi enoti poudarili vojaki in častniki enote naše armade Momčila Marjanca in dodali: »Prizadevali si bomo, da bomo to najvišje odličje osvojili tudi prihodnje leto!«

—tu—

Komandant ljubljanskega armadnega območja generalpolkovnik Franc Tavčar-Rok v pogovoru z Edvardom Kardeljem pred praznovanjem praznika JLA

Odličja šestim organizacijam

Proces podružbljanja obrambnih priprav in s tem uredničenje zakona o ljudski obrambi in družbeni samozasčitosti ter varnosti zahtevajo nenehno dejavnost in krepitev JLA, teritorialne obrambe, organizacije ZZB NOV, ZRVS in ZSMS pri vzgajanju, usposabljanju in vključevanju mladih v vse oblike priprav na splošni ljudski odpor.

Organizacij ZSMS načrtujejo vedno več akcij, ki jih mladi ure-

snijo skupaj z enotami JLA, štabi in enotami teritorialne obrambe, ZZB NOV in ZRVS. Prav zato sta predsedstvo RK ZSMS in poveljstvo ljubljanskega armadnega območja letos že devetletni zapored razpisala tekmovanje med občinskimi konferencami ZSMS in enotami JLA za odličje 22. december. Pred tremi leti so na tem tekmovanju sodelovale tudi organizacije ZRVS, pred dvema letoma

pa še organizacije ZZB NOV in štabi teritorialne obrambe.

Odličje 22. december, tako so se dogovorili, prejme tista enota JLA in občinski konferenci ZSMS, ki so izvedle največ skupnih dejavnosti in bile najuspešnejše na področju obrambnih dejavnosti, odličje pa tisti štab teritorialne obrambe in občinska organizacija ZZB NOV ter občinska konferenca ZRVS, ki so največ prispevali k obrambni vzgoji in usposabljanju mladih.

Pred letošnjim praznovanjem dneva JLA je imela republiška ocenjevalna komisija pri izbiri

najboljših težavno delo. Pa vendar so se odločili: za najboljšo mladinsko organizacijo na območju, kjer so enote JLA, so proglasili občinsko konferenco ZSMS iz Nove Gorice, za najboljšo mladinsko organizacijo, kjer ni enot JLA, pa OK ZSMS iz Velenja. Najboljša enota JLA je bila enota vojne pošte 4142 iz Murske Sobote. Med enotami teritorialne obrambe je bil najboljši občinski štab teritorialne obrambe iz Cerknice, med občinskimi organizacijami ZZB NOV je bila najboljša trboveljska, Domžalčani pa so bili najboljši med organizacijami ZRVS.

Vse najlepše za Tvoj, moj in naš praznik, tovariš vojak!

Vogošče 1958 — Banjaluka 1978

Sodobni tokovi jugoslovanske likovne pedagogike

»Likovni pedagogi in likovni umetniki so s pestrimi vsebinami in učnimi metodami dela v preteklih dveh desetletjih kakovostno vplivali na napredek likovne vzgoje in izobraževanja. Uvedli so pedagoške novosti, obogatili vsebino in obliko kulturnega in javnega delovanja šole. Estetsko vzgojo v šolah socialistične samoupravne Jugoslavije so uveljavili v svetu kot avtentično pedagoško vrednoto.«

Tako je sklenil svoje predavanje o funkciji likovne vzgoje v javnem in kulturnem delovanju šole magister Josip Roca iz Zagreba na posvetovanju likovnih pedagogov Jugoslavije v Banjaluki. Na tem posvetovanju so likovni pedagogi, delegati iz vse Jugoslavije proslavili dvajsetletnico prvega posvetovanja likovnih pedagogov Jugoslavije, ki je bilo l. 1958 v Vogošću, v Socialistični republiki Bosni in Hercegovini. Pionirji jugoslovanske likovne pedagogike so takrat sprejeli izredno revolucionarna načela sodobne likovne pedagogike, ki so jih kasneje vključili v načela razvoja vsestranske, svobodne in samoupravne mlade osebnosti. Na letošnjem posvetovanju so pedagogi pregledali dosežene uspehe v letu likovne kulture 78 in sprejeli načrte za naslednje leto.

Likovni pedagogi Jugoslavije so v seminarskem delu ugotovili, da je likovna pedagogika v dvajsetih letih napredovala. Praktično in teoretično delo na tem področju je doseglo velike uspehe ne samo doma, temveč tudi v tujini. Številna priznanja likovnim delom jugoslovanskih otrok so hkrati tudi priznanja likovnim pedagogom, ki so znali

pedagoško poglobljeno voditi otroka pri ustvarjanju, hkrati pa so mu pustili svobodo pri izražanju z različnimi likovnimi izrazi. V pregledu zgodovinskega razvoja jugoslovanske likovne pedagogike je doktor likovnih znanosti Bogomil Karlavariš iz Novog Sada ponovno poudaril vsestranski in globok pomen razvoja likovne kulture in njenega vključevanja v sodobne samoupravne enote. Likovna kultura pa je zelo pomemben dejavnik v razvoju celostne osvobodene osebnosti. Zato je zapostavljanje likovne vzgoje v razmerju ali v primerjavi z drugimi predmeti v nasprotju s težnjami in cilji naše socialistične vzgoje in izobraževanja.

Področje likovnih umetnosti, likovne kulture, se prav v zadnjem času vse bolj vključuje v proizvodno delo. Samoupravni interesi šole se povezujejo s samoupravnimi odnosi v delovni organizaciji. Vključevanje likovne kulture v proizvodno delo je nujno, saj prodira likovna kultura v prav vsa področja človekovega delovanja. Področje industrijskega oblikovanja je vedno bolj čista likovna prvina, ne pa več samo posredovalec izdelka kake delovne organizacije. Organizacije združenega dela pripravljajo razstave umetniških del v svojih proizvodnih obratih in s tem približujejo likovne kulturne dobrine neposrednim proizvajalcem. Ob tem posredno navdušujejo likovne amaterje za delovno in ustvarjalno porabo prostega časa ob raziskovanju likovnih vrednot. Likovna kultura kot prvina porabe prostega časa postaja vse bolj povsem sociološki problem, s katerim se srečujemo že v osnovni šoli in je po-

memben dejavnik osvobajanja osebnosti.

Programi razvoja likovne vzgoje so najbolj dodelani v osnovni šoli, nato se kontinuiran razvoj mlade osebnosti podre v korist tehničnih in jezikovnih usmeritev. V srednji šoli sta pomen in vsebina umetniškovzgojnih predmetov zelo zelo skrbno. Likovni pedagogi trdijo, da zaradi zmanjševanja družbenega pomena likovne vzgoje kot sestavnega dela vzgoje nastane

vrzel v razvoju mlade osebnosti. Zaradi krčenja števila ur pri splošno izobraževalnih predmetih učenec v osnovni in srednji šoli ni prav nič manj obremenjen, pač pa mu manjka pomemben dejavnik razvoja (vizualno likovni dejavnik). Usmerjeno izobraževanje mora biti temelj za kasnejše samoupravno delo v organizacijah združenega dela, zato je nujno, da so tudi programi likovne kulture za srednje usmerjeno izobraževanje stro-

Voščilnica, ki je delo ak. slikarja Viktorja Magyara, je izdal Mednarodni fond »Lačen otrok«. Prodajajo jo v vseh državah članicah OZN. Dobljeni denar bo uporabljen v korist otrokom

kovno izdelani in vključeni v celosten vzgojnoizobraževalni program.

V dneh posvetovanja je bila v Domu kulture v Banjaluki odprta razstava likovnih del otrok iz jugoslovanskih republik in pokrajin, ki je lepo pokazala tokove likovne pedagogike v posameznih delih Jugoslavije. Socialistična republika Hrvaška je pokazala povezano rast likovnega razvoja od predšolske vzgoje, likovne vzgoje na razredni in predmetni stopnji, likovnega ustvarjanja v svobodni dejavnosti in usmerjenem izobraževanju. Slovenija se je v svoji razstavi omejila predvsem na problem linije, barve in delno prostora. SAP Vojvodina je prikazala razvoj svobodne ustvarjalnosti, vključevanje likovnih vrednot v delo in proizvodnjo in vizualne komunikacije. Makedonski likovniki so razstavili zanimive fotografije keramike in kiparskih del, ki jih zaradi krhkosti materiala in velikosti niso mogli pripeljati in razstaviti v Banjaluki. Razstavljavci so se različno lotevali dela, vendar je bila razstava dokaz, da si vsi, ki se ukvarjajo z likovno pedagogiko, prizadevajo sporočiti, dokazati javnosti, da je razvoj likovne kulture nepogrešljiv temelj za vsako kakovostno novo in humano delo v naši družbi.

V slavnostnem delu posvetovanja so bila podeljena priznanja prizadevnim likovnim pedagogom Jugoslavije. Naslov Zaslужni likovni pedagog Jugoslavije sta dobila dva slovenska pedagoga: Bojan Golija, akademski slikar, grafik specialist (Pedagoška akademija Maribor) in Vinko Tušek, akademski slikar (osnovna šola Lucijan Seljak Kranj). Oba likovna pedagoga sta dobila to visoko priznanje za svoje poglobljeno in dolgoletno delo na področju likovne pedagogike. Doslej je dobil to pomembno jugoslovansko priznanje le en slovenski pedagog, prežgadolj umrl profesor Zoran Didek. Posebna priznanja za pedagoško delo, organizacijo razstav ali kolonij za mladino, je dobilo dvanajst slovenskih likovnih pedagogov.

MILENA M. ŠARUGA

Dialektična metoda dela

pri spoznavanju narave in biologije v osnovni šoli

V šolskem letu 1978-79 sta Zavod SR Slovenije za šolstvo in Pedagoška akademija (oddelek za biologijo) v Ljubljani začeli s strokovnim izpopolnjevanjem učiteljev biologije v osnovnih šolah, kjer so bile upoštevane analize anket aktivov in seminarjev v preteklih letih. Seminarji obsegajo do 16 delovnih ur, potekajo v skupinah po 35 do 40 udeležencev (skupaj 10 skupin v določenih časovnih presledkih). Program je zasnovan tako, da bo omogočil učiteljem biologije strokovno izpopolnjevanje in uvajanje marksistične idejnosti pri pouku biologije in celotnega naravoslovja; povečanje motivacije učencev, posebej z interdisciplinarnim problemskim načinom obravnave in metodami njihovega aktivnega vključevanja v vzgojnoizobraževalni proces, posebno pri eksperimentalnem delu v laboratoriju in na terenu, pospešeno uvajanje izobraževalne tehnologije na novih vzgojnih dosežkih in celostno povezovanje učne snovi z življenjskimi problemi.

Seminar je potekal v biološki učilnici in laboratoriju. Obsegal je način in prikaz povezave med teoretičnimi znanstveno raziskovalnimi in praktičnimi metodami in oblikami dela s temami: Metabolizem s snovno energetskega vidika in vloga encimov, Vpliv abiotičnih dejavnikov na morfološke in fiziološke spremembe rastlin, — Praktično delo in vaje pri spoznavanju narave, Praktično delo in vaje pri biologiji. Novosti s področja genetike, Prilagoditve in prilagodljivost organizmov z vidika evolucije, Vključevanje dialektičnih zakonitosti v pouk biologije.

Anonimna anketa je pokazala, da so bile teme za seminar zelo primerno izbrane (srednja ocena 4,72), biologija je bila prikazana interdisciplinarno z evolucijskega in ekološkega vidika, v po-

vezavi pojavov in procesov z dialektičnimi metodami in oblikami dela (srednja ocena 4,33). Organizacija in izvedba seminarja sta zaslužili srednjo oceno 4,54. Na vprašanje, katere smotre naj učitelj dosega, so vprašani odgovorili: Učiti življenjsko, pri tem je treba upoštevati vzgojnoizobraževalne smotre osnovne šole, uporabljati in kritično vrednotiti učbenike, delovne zvezke, priročnike in druge didaktične pripomočke, najti dialektično povezavo med naravoslovnimi predmeti, uporabljati sodobne oblike in metode dela. Učne načrte je treba obravnavati selektivno, izločati odvečno gradivo, dodajati novosti, jih povezovati v problemsko zasnovane celote. Delo naj bo po analogijah obogateno z dejavnimi sodelovanjem učencev. Odnos do narave in okolja je treba predstaviti kritično, to pa pomeni — privzgajati ekološko zavest in izobrazbo. Odgovorili so tudi na vprašanje, kako odkrivati zveze med naravo in družbo in poudarili, da je treba pouk aktualizirati po načelih spoznavanja dialektičnih zakonitosti. Individualno delo in nadgradnje zavzemata prvo mesto pri pripravi na pouk — poleg vzgojnoizobraževalnih smotrov; za vsako učno enoto bodo natančno opredeljeni tudi idejni smotri, v katerih bodo upoštevane jasnost, nazornost in praktična uporabnost.

Ob skrbno izbranih zgledih so dobili učitelji biologije ob koncu seminarja tudi odgovor na vprašanje: Koliko lahko učitelj biologije pripomore, da bi bila leta boljše ovrednotena v šoli? Biologija bo še posebno pomembna v prihodnjem razvoju človeštva, saj bo dajala v povezavi z naravoslovjem in družboslovjem odgovore na številna vprašanja o odnosih med človekom in njegovim okoljem.

ROMANA JAZBEC

Zakaj jih ni bilo?

Priprave na slovesnost ob prazniku republike. Na panoju je razgrnjena praznična izdaja UTRINKOV, glasila učencev 7. b razreda.

Pionirski odbor, učenci v krožkih ob pomoči učiteljev mentorjev opravljajo še zadnje naloge, da bodo prazničnost doživljali vsi: učenci, starši, delavci Celodnevne osnovne šole Oskar Kovarčič Škofije in občani te krajevne skupnosti.

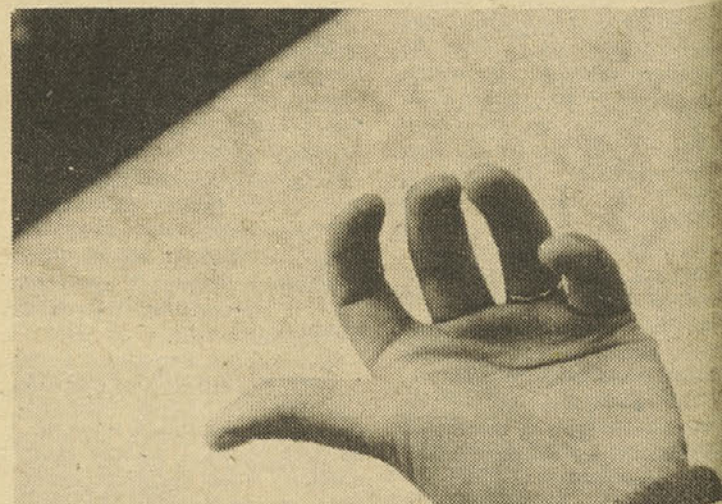
Burja žvižga okrog vogalov nove šole; misli, da bo odneslo zastavo z vrha dimnika.

Dan pred praznikom, ob 14. uri se zberejo v večnamenskem prostoru vsi učenci šole in njihovi starši. Program poteka lepo: recital s petjem in plesom in vmes trenutek s pionirsko zaobljubo prvošolcev.

Vidiš pristrčno radost otrok in mehke obraze staršev. Tudi očetje so med njimi. To je res skupni praznik šole in staršev. Skupni praznik, skupne skrbi in skupne odgovornosti. Nastopajoči učenci se potrudijo, da se še enkrat zberejo za nastop ob 17. uri. Tokrat za vse občane.

So se ustrašili mraza, burje? So hiteli nakupovat? Kajti v avditorij naše nove šole bi jih lahko sprejeli vsaj še petdeset. Dovolj prostora bi bilo tudi za vse člane zveze komunistov na Škofijah, ki jih večina redko srečaš na tovrstnih praznovanjih. Šola s svojo dejavnostjo odpira svoje srce in misli, gradi iz temeljev, iz dneva v dan, iz leta v leto dograjuje in sama v tem raste.

VERA VEZOVIK

Učiteljica ne govori le z ustnicami. Vsa se predaja učni snovi, da bi jo bolje razumeli, pa pripovedujejo njene oči, njena lica, njene kretnje in posebej še njene roke. Roka seže v globine, dvigne nazorno spoznanje, prikazuje moč, nemo pripoveduje jasneje kakor besede... (Foto: L. L.)

SANOLABOR p.o., 61001 LJUBLJANA, CIGALETOVA 9

TRGOVSKO UVOZNO PODJETJE, MEDICINSKI INSTRUMENTI, APARATI — OPREMA ZA BOLNICE, LABORATORIJE IN LEKARNE

TELEFONI: 31 7535, 31 1540, 31 1260, 31 7355

ŠOLE,

izdelki našega podjetja so zelo primerni za opremo osnovnih, srednjih, višjih in visokih šol IZ SVOJIH ZALOG VAM PONUJAMO:

LABORATORIJSKO OPREMO: ZA POUK BIOLOGIJE, KEMIJE IN FIZIKE

- pohištvo
- aparate
- steklovino
- kemikalije
- pribor

POTREBŠČINE, POSEBEJ ZA ZDRAVSTVENE ŠOLE

- zaščitna sredstva
- tekstil in obutev za vse profile zdravstvenih delavcev
- učila za pouk nege bolnikov
- instrumente za pouk biologije in anatomije

SREDSTVA ZA CIVILNO ZAŠČITO

- omarice za prvo pomoč
- torbice za prvo pomoč
- komplete za dezinfekcijo in dekontaminacijo

Naročila pošljete lahko po pošti ali pa jih oddaste osebno v naši trgovini.

Blago dostavljamo enkrat tedensko v večje kraje Slovenije s svojim kombijem, v odročne kraje pa ga pošiljamo po pošti.

Informacije dobite v naši trgovini po telefonu ali pisno.

Aforistična inventura leta 1978

ŠOLSKO LETO 1978:

Brezplačno šolanje zahteva vsako leto vse več denarja.

Šolnine ne plačuje le tisti, ki se vedno uči na napakah.

Učenci se zavzemajo za seksualno vzgojo učiteljev.

Učenci! Ne hodite po stopinjah svojih učiteljev, ker boste imeli majhne plače.

KULTURNO LETO 1978
Tudi v preteklem letu je veliko umetnikov preživelo svoja dela.

Nekatere kulturniške polemike so v preteklem letu gasili s pljuvanjem.

Ponekod je bila kultura na psu. Zato so ji metali samo kosti.

Tudi slaba knjiga ima dobro stran — zadnjo.

Govorniki in pisatelji živijo od besed. Razlikujejo se samo v tem, da morajo biti pisatelji pismeni.

LETO VARSTVA ŽIVALI 1978

Nekateri so iskali luknje v zakonih narave.

Vode so ponekod tako umazane, da umirajo v njih tudi bakterije.

Živali so ogrožene tudi zato, kjer se človek prevečkrat vrača k naravi.

Živalski svet ne bo izumrl. Evolucija človeka gre v smeri razvoja nove vrste živali.

Iz ljubezni do bližnjega se je razvila ljubezen do živali.

TELEVIZIJSKO LETO 1978

V televizijskem programu ni bilo kriz, saj je bilo veliko repriz.

V življenju je tako kot na televiziji: veliko voditeljev in napovedovalcev.

Na televiziji je iz leta v leto vse več preteklosti.

Televizija je najboljšo okno v svet vsakemu enajstemu Jugoslovancu, ki je nepismen.

ISKANJE NEUPRAVIČENO BOGATIH V 1978

Nekateri učitelji se neupravičeno bogatijo z znanjem.

Z govori in referati smo postali besedno bogati.

Buržoazija je izumrla, ostalo je samo socialno razlikovanje.

Bogatini se vozijo s hitrimi avtomobili, komisije za ugotavljanje neupravičeno bogatih pa s kelesi.

ZDRAVSTVENO LETO 1978

Preboleli smo eno participacijsko leto. Posledica: rakave tvorbe v žepih obolelih.

Tudi v preteklem letu niso živeli na račun norcev samo psihiatri.

Medicina je tako napredovala, da je vse težje biti zdrav.

LETO 200-LETNICE TRI-GLAVA

Primitivna ljudstva so postavljala na visoke gore svoje bogove, danes pa primitivni gorniki tam odlagajo smeti.

V kraljevstvu gora je pogosto človek hlapec svojega častihlepa.

Ob obletnici so priromali na naš Olimp tudi mali bogovi.

Vzpon na goro se začne podobno kot karistični vzpon — z upognjenim hrbtom.

NAPITNICA ZA LETO 1979

Ne trkajte samo s kozarci, temveč tudi s čelom.

J. MRKALJ-KADMUS

Coca-Cola
REG. ZAST. ZNAK

DAJE VEČ ŽIVLJENJA...

Med številnimi brezalkoholnimi napitki zavzema Coca-Cola izjemno mesto. Priborila si ga je s svojim okusom, ki je zanjo značilen pri temperaturi od 4—8°C. Ker osvežuje in poživlja, godi delovnemu človeku in športniku.

Neutemeljene očitke, češ da je Coca-Cola škodljiva, ovrže podatek, da jo prodajajo v 138 državah po vsem svetu; med temi je tudi Jugoslavija. Preden pristojni organi odobre prodajo kake brezalkoholne pijače, mora prestat test uradnih biokemikov. To je pošten in razumen odgovor na vse predsodke.

Pred 92 leti je dr. Pemberton sestavil brezalkoholno pijačo, iz katere so strokovnjaki razvili Coca-Colo. Svoj napitek je zmešal na dvorišču svoje hiše v mestu Atlanta, ki je v severnoameriški državi Georgiji.

Podatki povedo, da napolnijo in prodajo po svetu vsak dan 214 milijonov steklenic Coca-Cole.

Coca-Cola si prizadeva spodbujati vse športne panoge povsod po svetu. V Jugoslaviji bo Coca-Cola uradni napitek na Mediteranskih igrah, ki jih za leto 1979 pripravljajo v Splitu. Znano je, da je Coca-Cola sprejeta kot napitek tudi za Olimpiado 1980 v Moskvi.

Izdelovalci Coca-Cole z velikim razumevanjem in z iskreno simpatijo podpirajo športne dejavnosti šolskih otrok, financirajo priprave na olimpiade, hkrati pa so pokrovitelji mednarodnih športnih prireditev tako v svetu kakor v Jugoslaviji.

Coca-Colo pijejo od zasnežene Aljaske do vroče Sahare, od Tokia do Helsinkov, od Buenos Airesa do Beograda, po vaseh in hrupnih vele mestih.

Prodajalci te pijače govore več kot 80 jezikov. Z njo se odžejajo izletniki, obiskovalci kinematografov in gledališč, ljubitelji športa na športnih igriščih, letoviščarji ob morju, planinci in vozniki na avtomobilskih cestah.

Leta 1968 je Slovin kot največji proizvajalec brezalkoholnih pijač v Jugoslaviji dobil pravico polnjenja Coca-Cole. Tako je v polnilnicah v Beogradu in Zagrebu še istega leta začel polniti to priljubljeno pijačo.

Zaradi vse večjega povpraševanja je bila v letu 1975 zgrajena polnilnica v Hadžićih pri Sarajevu, 1977 pa polnilnici v Lipljanu na Kosovem in v Žalcu pri Celju.

Kakovost Coca-Cole potrjuje tudi njen okus. Kdor ga enkrat spozna, postane njen prijatelj.

Vedno sem na storitev

Imam servis. Prepričajte se o mojih uslugah. Veste, kaj delam? Čedim. Vas že vidim, kako se drenjate. Ta misli, da namakam spehane avtomobile, oni pa da pomivam okna ali da prenavljam buržoazne metuljčke in kravate. Radi bi iz starih škript nobel čevlje, iz sprane pižame plesni kostim in tako naprej. Pomota, fantki. Bolj slovensko: jok, brate, odpade! Jaz se ukvarjam z jezikom. Nobenega sicer dobro ne znam, ampak to ni zdaj vprašanje. Vseeno lahko naštejem nekaj svetovnega besedišča: agrikola arat iz petega razreda predpreobrazbene reforme gimnazij; si, si, kvantakošta gracijatante v dobro italijanskih kavbojk in rajša; junges herc und grave hare, kar pomeni, da je po sredi ljubezen; iz ovog se nešto i naučit dade, hulje lepo zbore al nitkovski rade, ker je v življenju pač tako in je to vedel že čika Jova Jovanović-Zmaj.

No, to je samo podlaga za nadgradnjo. Servisa nimam ne za latovščino ne za culukafščino, za te reči je vsak sam brezhiben mojster. Storitve izvajam za razne spise iz slovenščine in za podobne reči.

In sem v nenehni dilemi. Problemov se kar tare. Govorce in pišoče (tako se pravilno reče) je v osnovni šoli figo brigala jezikovna infrastruktura, zdaj pa klatijo takó narobe sklone, da se bogusmili. Vedno imam delo, vam rečem. Vaja dela umetnika. Kadar ne vem, kako je v resnici prav, in to se mi dogaja kar naprej, vpeljem nov stilem (to je strokovni izraz in za to obrit že moraš imeti nekaj šol), recimo, da besedi pišem skupaj. Vsaj v umetniškem besedilu si to lahko privoščim po mili volji. Tam je zdaj končno vse prav. Prav srečna sem.

Če zagaziš v šport, pa je že drugače. Nikoli ne veš, kdo je koga nažgal. Partizan je nabutal Borac. Lahko tudi ponoriš. Komu je treba priakniti a? Za en sam a gre, pa že cincate. Zdaj vidite, da to niso mačje solze. Neki superni prevajalec — super je treba pregibati, slovenščina ni nobena angleščina — vedno piše mačkine solze. Tome draži. Zakaj pa ne mačkove? Kot da se dedci ne bi nikoli kisali.

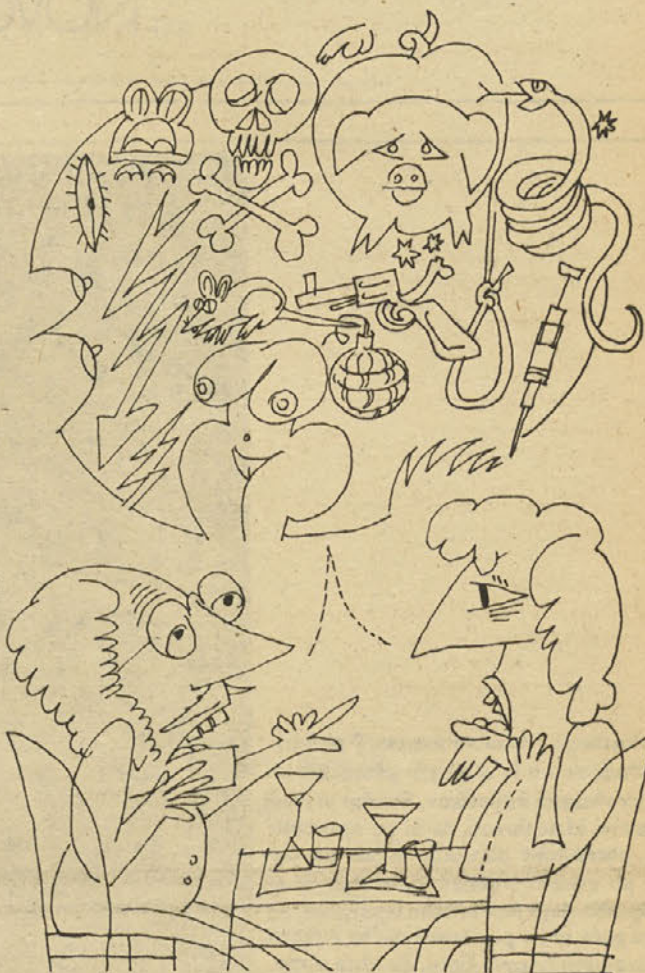
Boste vzeli kredit ali posojilo? Lahko vam pomagam. Na besednjakovem torišču ali poprišču, z denarjem, bratci, pa ne. V mojem žirojskem računu zija praznina. Vendar se v takih slučajih ne govori o izgubah ali pufih. Reče se slabše poslovanje ali primanjkljaj in sploh ne denar, ampak sredstva.

Mogoče bi pa radi sestavili dovolj zavozlano pisanje kot odgovor na nedvoumen dopis, ki vam ga je poslala kaka initucija, češ da boste opomnjeni z rokom pred izterjavo, da dolgujete še toliko in toliko in da napram temu ni priziva. Kar pridite, napisla vam bom tako zapleteno, da boste blesteli kot primerek na obe-tanem simpoziju za javno rabo.

Če sem dobre volje, izvajam storitve zastonj. Zraven poslušam dobro popno glasbo, ki me kreativno stimulira ali ustvarjalno spodbuja. Kadar pa se zavem, da se angažiram zaman, ker se noben pisun in govorun ne izboljša (zadnje čase se grešniki izboljšujejo, odnosi pa poboljšujejo), padem v depresijo. To je stanje popolnega spoznanja, da si dim, takorekoč smog ali smod in da so že pripravljene čistilne naprave, ki te bodo odpihile. Sredina se je začela zavedati, da jo s svojimi eksplozijami že ogrožajo in ji zasmirajo delovne pogoje. Če bi opravljala mesarske, tesarske ali kake druge posle, pa bi bila vsakomur seveda še kako — i te kako! — potrebna. Brez greha bi si na podlagi ekonomskih pokazateljev priracionalizirala superni mercedes, počitnico v hribih in na morju — počitnica je navaden vikend — in nabasan tošel.

Tudi tako prav lepo živim. Če se zrihtam, sem kar čedna.

Meta Peresnik

Stane Jagodič: Kulturne diagonale

tiskarna ljudske pravice o. sub. o.
Ljubljana, Kopitarjeva 2

vošči vsem prosvetnim delavcem in kolektivu
ČZP Prosvetni delavec srečno novo leto 1979

avtotehna

TOZD TRGOVINA n. sub. o.
Ljubljana, Titova 25
tel. (061) 312-022

ima na
ZALOGI:

- fotokopirne stroje CANON za format A3 in A4, ki izdelajo 24 kopij na minuto
- merilce ropota in vibracij znamke Brüel & Kjaer
- frankirne stroje PITNEY BOWES tipa 6300 in 5510
- kinokamere CANON 318, 310 in 514 ● varilce folije FG 1 BOSCH
- avtomobilske gume vseh znamk in dimenzij ter snežne verige Lesce
- olja VALVOLINE in premaze TECTYL
- CAMP prikolice BRAKO — Titov Veles in enosne prikolice za čolne in tovor, montažne garaže iste tovarne
- rezervne dele za avtomobile OPEL in drug pribor za vsa vozila

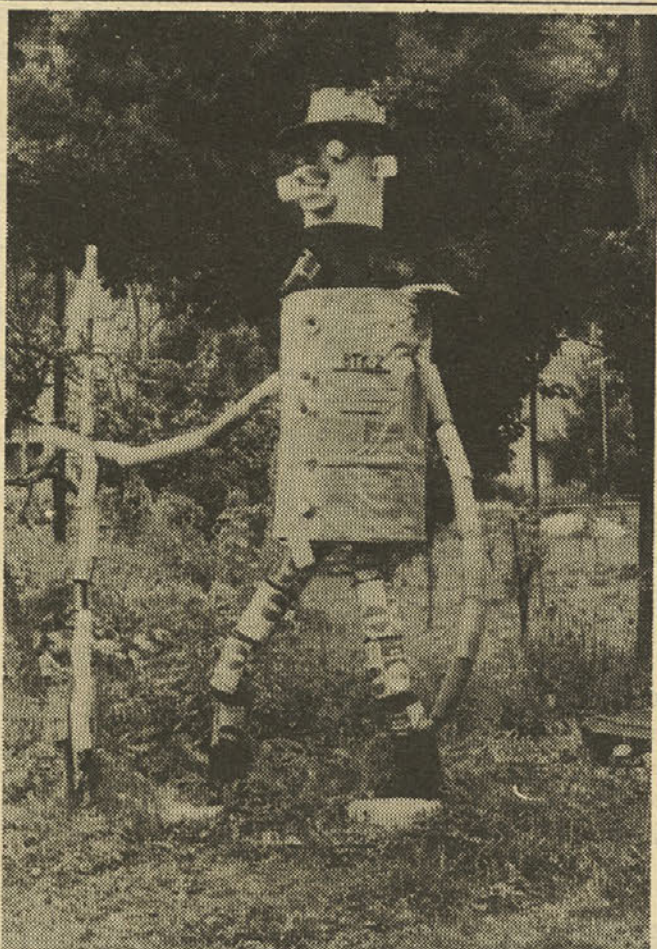
Vse informacije
dobite osebno,
pisno ali po
telefonu

VSEM PROSVETNIM DELAVCEM ŽELIMO
ZDRAVO, USPEŠNO IN SREČNO
NOVO LETO 1979!

Žalostnega viteza so napravili pionirji
v Podčetrtku iz različnih plastičnih in
pločevinastih odpadkov. Stražar je sredi
narave, ki ne dovoli, da bi se umazani-
ja, porabljen plastika, valjala po tra-
vi, po gozdu. Obenem opozarja, da se
odpadki dajo še koristno uporabiti, če
druge ne, v prostem času za zabavo.
Ohranimo naravo čisto, da ohra nimo
sebe!

(Foto: L. L.)

gorenje-varstroj lendava

Industrijska cesta
tel. (069) 75-271
telex 35238

PRIPOROČA ŠOLAM

VARILNO
OPREMO

GORENJE VARSTROJ
Lendava

varmig 300

varex 134/145S

NOVO

eliminators varilnih plinov

- transformator 135/145 A, 160/180 A, 260 A in 400 A
- usmernik 300, 400 in 600 A
- polavtomat za varjenje v zaščitni atmosferi argona ali CO₂, Varmig 300, 400, 600 A
- točkalnik (ročni) RT 1, točkalnik VST (stoječi) 25 pnevmatski, 25 mehanski
- eliminators varilnih plinov ELVAR 11 in 22
- ročni rezalnik MR 100, rezalna miza MV 5-300
- sočelni aparat za varjenje TSO 40
- vzdolžni avtomat za vzdolžno linijsko varjenje VZZ 2
- pozicioner (območje 50—1000kg)
- obračalne naprave od 5 do 40 ton

Podrobnejša pojasnila o cenah, rokih in pogojih dobave dobite osebno, pisno ali po telefonu.

gorenje-varstroj

Svilanit

Tekstilna tovarna n. sol. o.
Kamnik, Kovinarska 4
Telefon: (061) 831-711,
Telex: YU FROTIR 31-318

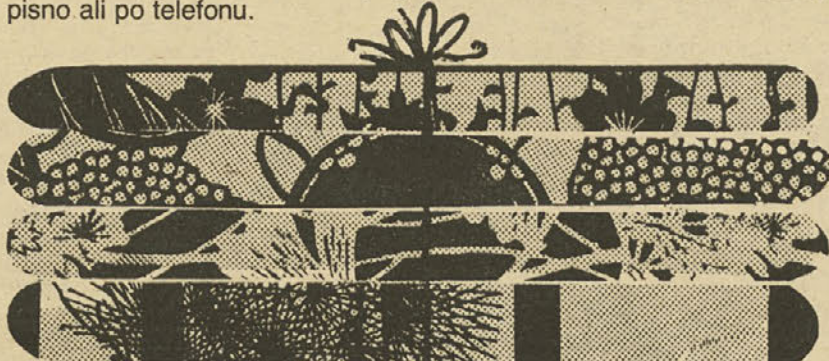
PRIPOROČA:

- brisače različnih velikosti in vzorcev
- pregrinjala za postelje
- slinčke
- serviete
- kuhinjske krpe in brisalke
- umivalne vrečke

Poleg navedenih izdelkov imamo na zalogi tudi

- kopalne plašče iz frotirja
- garniture za dojenčke
- modne kravate vseh vrst in vzorcev
- rute za narodne noše
- šale in metuljčke

Obvestila o cenah, rokih in pogojih dobave dobite lahko osebno, pisno ali po telefonu.

alpina
TOVARNA
OBUTVE
ŽIRI

alpina

TOVARNA OBUTVE ŽIRI

PRIPOROČA:

učiteljem telesne vzgoje, vaditeljem in šolskim športnim društvom:

zimsko-športno obutev

pancerje znamke

- Demon, Orion in Impuls za zahtevnejše tekmovalce
- Snowking, Scorpion, Zodiak za srednje zahtevne smučarje
- Diamant, Princes, Vega L in M, Jupiter in Saturn, Can Am in Star za rekreativno smučanje
- Junior S in Junior ter Rok za učence
- čevlje za tek na smučeh — od čevljev za tekmovalce do klasičnih modelov različnih višin
- čevlje za smučarske ture in čevlje za uporabo pred smučanjem in po njem (apre ski) vseh velikosti

letno-športno obutev: razne planinske čevlje

Naše poslovalnice so v Ajdovščini, Cesta 5. maja št. 5, v Celju, na Prešernovi cesti 12, v Dolenjem Logatcu, na Tržaški 11, v Idriji, na Trgu M. Tita 10, na Jesenicah, na Titovi 81, v Kranju, na Titovem trgu 2, v Kranjski gori, na Borovski 82, v Ljubljani, na Titovi 17 in Titovi 17 (odd. I in III), v Cigaletovi 4/a, v Mariboru, na Koroški 18, v Mežici, na Partizanski 43, v Novi Gorici, Delpinova 19, v Novem mestu, Komandanta Staneta 6, Šentvid (Ljubljana-Šiška), Celovška 401, v Škofji Loki, Mestni trg 11 in na Titovem trgu 4, v Trbovljah, na cesti 1. junija 14, v Velenju, Trgovinski center, in v Žireh, Stara vas 43.

Podrobnejše podatke o cenah, rokih in pogojih nabave dobite v poslovalnicah, pri groističnih naročilih pa osebno, pisno ali po telefonu v naši upravi Žiri (064) 69-250.

Kemoservis-fotomaterial

61001 LJUBLJANA, TRG OSVOBODITVE 2 - p.p. 270
tel. (061) 23-189, 23-190, 21-475, 22-433, 20-621

uvoz-izvoz ter trgovsko podjetje z laboratorijskim in fotografskim blagom na debelo in drobno

Komerciala fotomaterial, Trg osvoboditve 2, tel. 27-836
Komerciala lab. opreme in kemikalij, Trg osvoboditve 2, tel. 27-839
Uvozno-izvozni sektor, Trg osvoboditve 2, tel. 27-828
Skladišče fotografskega blaga:
Šmartinska c. 152, tel. 41-424
Trubarjeva c. 20, tel. 317-282
Skladišče laboratorijske opreme in kemikalij: Trg osvoboditve 2, tel. 23-189

TRGOVINE:
fotomaterial:
— Cankarjeva ul 7, tel. 22-509
— Gradišče 4 — Arkade, tel. 22-321
— Titova 40 — Atrij, tel. 315-981
laboratorijske opreme in kemikalij:
— Trg osvoboditve 2, tel. 23-189, 23-190, 21-475

NAŠA DELOVNA ORGANIZACIJA SE PRIDRUŽUJE
VAŠI SKRBI ZA HITREJŠI NAPREDEK KAKOVOSTNE
VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA KADROV, KI BODO
V PRIHODNOSTI SKRBELI ZA RAZVOJ
GOSPODARSTVA.

VZGOJNOIZOBRAŽEVALNE ORGANIZACIJE!

Oskrbimo vas lahko z vsem potrebnim blagom iz naše dejavnosti, ki se uporablja kot učilo, učni pripomoček ali

material za:

fiziko,
kemijo,
biologijo,
proizvodno-tehnični pouk,
svobodne dejavnosti.

Informacije o cenah, rokih in pogojih dobave dajemo osebno, pisno ali po telefonu.

Naš tridesetletnik

Pravijo, da so časniki kot ljudje. Rodijo se in umro, vmes pa preživijo vse mogoče dobre in slabe trenutke tega sveta. Različni so: taki, ki vztrajajo in taki, ki klečejo pod težo bremen, ki jih naložijo kritični bralci. Dolgosti življenja pa je vsekakor odvisna od namena in poslanstva, od take vsebinske zasnove, ki izraža hotenja ljudi, ki jim je časnik namenjen in od posluha za pravo mero.

Prosvetni delavec je v najlepših letih svojega življenja: prihodnje leto bo star 30 let!

Vsa leta je obdržal naklado okrog 8000 izvodov, čeprav je pripravljenost bralcev, da ga sprejmejo za »svojega«, zdaj večja zdaj manjša. Vse je bilo odvisno od tega, kako smo se prosvetni delavci v kakem trenutku preteklih let, v času deročih let razvoja naše družbe, pač počutili. Ne glede na to pa je bil Prosvetni delavec vedno z nami. To priča, da je bil v veliki meri to, kar si želimo, da je izražal mnenja in stališča sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja, da je bil kot sredstvo obveščanja dovolj učinkovit in končno, da mu ne moremo zanikati pomoči pri uresničevanju programov za napredek šolstva, za prispevek pri uvajanju usmerjenega izobraževanja in t. d. Ne bi bilo prav, če bi zamolčali še ene velike vloge časnika, ki se ponavlja ne kaže v naslovih niti ne v točkah dnevnega reda sestankov uredniškega odbora ali izdajateljskega sveta... gre za zbujanje in utrjevanje stanovske zavesti in pripadnosti učiteljev. Če smo, ne da bi se izgovarjali na njegovo mladost, v teh letih časniku lahko kaj očitali, je šel očitek v veliki meri tudi na rovaš težkih in skrajno neprijetnih delovnih razmer sicer prizadevnega kolektiva.

Že nekaj mesecev je uredništvo Prosvetnega delavca v novih prostorih, kjer so možnosti za delo bistveno boljše. Naš tridesetletnik si je pridobil boljši standard in s tem, če smemo zopet soditi po ljudeh, tudi večje veselje do dela. Ob tej novi »materialni osnovi«, z razširjanjem dopisniške mreže na doslej še bela področja naše šolske mreže in predvsem s sklepom sindikata, da bi po novem letu dobivali Prosvetnega delavca prav vsi delavci vzgojnoizobraževalnih organizacij, si lahko obetamo zares lepšo prihodnost lista.

Kaj več mu v teh najbolj ustvarjalnih letih tudi ne bi bilo treba želeli.

Franjo Puneer

Za usposabljanje in varstvo invalidnih oseb

Center v Mengšu

V občinah Domžale in Kamnik živi približno 60.000 ljudi. Med to populacijo je evidentiranih 60 zmrno in teže duševno prizadetih mladostnikov (na tem območju deluje osnovna šola s prilagojenim programom na Hlomu), prav toliko pa je tudi telesnih invalidov. Občini imata tudi težave z usposabljanjem in prekalifikacijo oseb, ki jih je teže zaposliti in z rehabilitacijo alkoholikov. Zaradi tovrstne nerešene problematike so pozdravili pobudo medobčinskega društva za pomoč duševno nezadostno razvitim osebam občin Domžale in Kamnik za ustanovitev posebnega centra, ki naj bi zadostil tovrstnim družbenim, vzgojnim in socialnim potrebam. Pot od zamisli do uresničitve je bila kratka: 24. oktobra letos so že podpisali samoupravni sporazum, ki je zagotovil centru ustanovitve in nadaljnji razvoj. 8. decembra pa se je bolj z delovno kot praznično slovesnostjo tudi formalno začelo redno delo v Centru za usposabljanje in varstvo invalidnih oseb Domžale—Kamnik, kakor je ustanovi ime. Za zdaj dodajajo temu naslovu v oklepaju še pripombo »v ustanavljanju«, ki pa jo bodo opustili, ko bodo urejene tudi vse formalnosti. Po sedanjih predvidevanjih bo Center rasel do končne stopnje — leta 1985, ko bo dajal varstvo in zaposlitev okoli 150 osebam.

Pri uresničenju zamisli za odprtje Centra za usposabljanje in varstvo invalidnih oseb v Mengšu je sodelovala vrsta dejavnikov, predvsem pa krajevna skupnost Mengeš, izvršna sveta občin Domžale in Kamnik, samoupravni interesni skupnosti za zaposlovanje obeh občin in njuni socialni skrbstvi ter skupnost za zaposlovanje v Ljubljani. Ustanoviteljstvo je prevzela SIS za socialno varstvo v Domžalah, kasneje pa bodo kot soustanovitelje registrirali tudi vse podpisnike samoupravnega sporazuma.

V prvi fazi bo v Centru trideset do štirideset varovancev, v njem pa so ta trenutke šele trije zaposleni (v končni fazi jih bo najmanj dvajset). Center vodi defektolog Bruno Kocbek, delo v delavnici pa Jože Mlakar. Z delom so začeli brž, ko jim je Jugotehnika, TOZD Melodija prepuštila za sorazmerno majhno odškodnino (3 milijone 750 tisoč starih dinarjev) svoja stara in opuščena skladišča, ki jih sedaj postopoma prireajo in preurejajo za novo funkcijo. Pravkar teče v Centru kooperacija z Mehanotehniko iz Izole, dogovorjeni pa so še za sodelovanje v vrsto drugih delovnih organizacij, ki kažejo za to pomembno področje družbene solidarnosti izredno veliko razumevanje.

SANDI SITAR

Sledijo sklepu sindikata

Vsak delavec v vzgoji, izobraževanju in znanosti naj bo naročen na glasilo Prosvetni delavec. Tako je sklenil izvršni odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti Osnovne organizacije sindikata po pedagoških in znanstvenih organizacijah so ga povzele, in prve šole, ki so svoj sklep že sporočile našemu naročniškemu oddelku so osnovne šole: Luče-Solčava, Kržičev pri Ljutomeru, Bizeljsko, France Prešeren v Kranju, Col, Dragatuš, Gorenji Logatec, Izlake, Jursinci, Ivan Skvarč v Zagorju, Ribnica na Pohorju, Boris Zihel v Ljubljani, Pinko Tomažič v Kopru, Tone Okrogar v Zagorju, Videm-Dobrepolje, Fram, Boris Kidrič v Mariboru, Cvetko Golar v Škofji Loki, Slivnica-Orehova vas, Razkrižje, Trebnje, Krško, Štore in vzgojnovarstveni zavodi v Murski Soboti, na Vrhovcih ter VVZ Marinka Ribičič v Novi Gorici. Sledite zgledu še drugi in stopite v novo leto s Prosvetnim delavcem. Časnik uporabite za boljše medsebojno razumevanje, sporočanje, delo in samoupravljanje — povsod: v vzgojnovarstvenih zavodih, v osnovnih šolah, v organizacijah usmerjenega izobraževanja. Tudi to je znamenje, da se želimo o vsem dogovarjati skupaj, kakor naj bi bili strnjeni — od vrtcev do univerze, kajti odslej je Prosvetni delavec časnik delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti. Kako bo to nalogo opravil, pa je odvisno od sodelovanja vseh.

Vedra jesen

Pogovor ob dvojnem jubileju prof. Rudija Benuliča, člana kolektiva Prosvetni delavec

V njegovi jeseni življenja ni suhega lista. Vse je zeleno, vedro. Sprehod skozi njegovo življenje, ki ga je bogatila zvestoba do pedagoškega poklica in do časnika Prosvetni delavec, bi lahko poimenovali — sprehod skozi zeleno alejo zvestobe. Ob njej je v 40 letih zrastle veliko mladih dreves, v 22 letih bilo izpisanih veliko zelenih listov...

V sebi nosi vrline, ki jih v današnjem času tako zelo primanjkuje: skromnost, prefinjenost, živahnost in pogum — biti zvest sebi. To je prof. Rudi Benulič. Ob njegovi sedemdesetletnici smo ga povprašali, kako je ohranil zvestobo poklicu — kar 40 let kot profesor slovenščine in v zadnjih letih kot pomočnik ravnatelja na Šubičevi gimnaziji. Hoteli smo zvedeti, zakaj je ostal zvest našemu časniku kar 22 let — skoraj od njegovega rojstva do danes. Zanimalo nas je, kako je prispeval k razvoju našega časnika, kako si je prizadeval za njegovo širjenje med pedagoškimi delavci. Zvedeli smo, kaj bi bilo, po njegovem mnenju, treba v časniku dopolniti, kako ga obogatiti, da bi bil boljši, bolj bran.

Ob sklepu smo mu pristrčno čestitali in zaželeli še dolgo, vedro jesen!

Takole nam je odgovoril:

Poklicu sem ostal zvest iz čistega veselja in nagnjenja do pedagoškega dela. Ob njem se nikoli nisem spraševal po materialnih koristih. Vedno me je navduševalo delo z mladimi. Rad sem jih usmerjal, še toliko bolj, ker sam v gimnaziji te skrbi nisem bil dovolj deležen. Vedno sem se trudil dati ljudem čimveč, še posebej pri delu z odraslimi v večerni gimnaziji. Vsa ta dolga leta sem spremljal klasično gimnazijo in z njo doživljal vse njene spremembe. Zvestoba časniku? Že v študentovskih letih sem sodeloval pri glasilih, pri pevskem zboru, nastopih, v telovadnem društvu. Delo pri časniku me je vedno veselilo, deloma pa sem ostal tudi iz potrebe, saj je bila nekdanja učiteljska plača resnično zelo skromna. Naš časnik Prosvetni delavec sem spremljal vse od njegovega težkega začetka, ko sem bil imenovan za upravnika. Takrat sem prevzel vse samostojno finančno

V 20. številki Prosvetnega delavca je na 2. strani v članku — **DELAVKI SLOVENSKEGA ŠOLSKEGA MUZEJA ODLIKOVANI** nastala neljuba tiskarska napaka.

V članku se drugi stavek tretjega odstavka pravilno glasi:

... Prva, tov. Slavica Pavličeva, ki vodi danes kot ravnateljica ta muzej, in druga, tov. Tatjana Hojanova, bibliotekarka — specialistka, ki samostojno vodi bogato muzejsko knjižnico.

SLUŽBO IŠČE

Strokovna učiteljica harmonike, ki je študirala v tujini, z večletno prakso, želi sprejeti dela in naloge učiteljice na glasbeni šoli od 1. 9. 1979. Pogoji: družinsko stanovanje. Ponudbe pošljite na Upravo Prosvetnega delavca, Ljubljana, Nazorjeva 1.

Nenehno se vračajo

Več kot šestdeset nekdanjih učencev različnih letnikov, ki so obiskovali Osnovno šolo v Podčetrku smo vprašali, če se prihajajo na šolo, in zakaj se vračajo. Med tolikimi učenci, ki so to šolo zapustili v zadnjih 15 letih, je le eden, odgovoril, da se sploh ne vrača. Kaj je torej tisto, kar jih vedno znova, pa čeprav bivajo v različnih krajih Slovenije in v tujini, vodi nazaj osnovno šolo, ki so jo obiskovali.

Nedvomno so šolske prireditve vabljiva priložnost ne samo za starše, ki radi vidijo, kaj zmorejo njihovi šolarji, temveč tudi za nekdanje učence. Tretjina vprašanih je zapisala, da najpogosteje obišče šolo prav ob šolskih prireditvah. Zanimivo je tudi to, da se dobra petina teh nekdanjih učencev vrača na šolo zaradi lepih spominov. Tu najdemo še veliko svojih izdelkov in različnih del, ki so jih pomagali ustvarjati. Ivan se spominja, kako je pomagal valiti mlinski kamen, ki zdaj kot nekakšen zgodovinski pomnik in miza hkrati nazorno kaže strani neba in lego njihove šole. Tudi to je spomin, ki prijetno oživi, kadarkoli se vrača v pisano šolsko okolje. Pa ne le to: lepo je videti, kaj se je spremenilo na bolje. In podobno je petina nekdanjih

Prof. Rudi Benulič

in organizacijsko poslovanje, ki sem ga vodil do nedavnega. Pred štirimi leti sem dobil pomoč, saj sam več nisem zmogel čedalje zahtevnejšega in zapletenega dela.

Če se dela lotim, se ga lotim pošteno, brez štetja opravljenih ur, saj vem, da mora biti opravljeno.

Nenehno sem si prizadeval za širjenje časnika in vodil osebno dopisovanje vse od prvega dne in v dogovoru z glavnim urednikom sem si na različne načine trudil, da bi povečal število naročnikov — z akcijami in pozivi v glasilo. Kako bi dopolnili časnik?

Časnik Prosvetni delavec si zamišljam neke med Sodobno pedagogiko in Vzgojo in izobraževanjem — glede na vsebino. Bil naj bi strokovno informativno glasilo. V časniku pogrešam več pobud za praktično delo v šoli. To željo izražajo tudi naši naročniki. Menim, da je v časniku premalo prispevkov o srednji stopnji izobraževanja, še posebno do brodošli pa bi bili zapisi o strokovnem pedagoškem šolstvu in izobraževanju odraslih. Morda bi bilo dobro odpreti stalno rubriko Pedagoški nasveti, kjer naj bi bile zbrane znanstveno potrjene metode iz pedagoške prakse doma in na tujem.

Glede pedagoških delavcev pa menim, da nekateri izmed njih ob

končanem študiju mislijo, da že vse vedo, da jim zato prosvetni časnik ni potreben. Pri njih pogrešam potrebo po nenehnem izpopolnjevanju in rasti. Gre za dopolnjevanje, predvsem na področju družbenopolitičnega in samoupravnega znanja, brez katerega danes v šoli ni mogoče delati. Stroka je tesno povezana z življenjem.

In njegovo sporočilo prosvetnim delavcem:

— Prosvetni delavec je naše glasilo. Odveč se mi zdijo pritožbe nekaterih, češ da je list slab in prazen. Nihče od njih pa se ne potruži, da bi vprašanja in probleme v svoji občini pošteno opisal. Z nekaterih območij imamo zelo malo ali celo nobenega prispevka na leto; to velja posebno za oddaljene občine. Vsak pedagoški delavec bi se moral vpraša-

ti, kaj je doslej storil za to, da bi postalo naše glasilo potreba. Zlostno je, da se prav mladi tako malo naračajo na naš časnik. Vse liko starejših naročnikov, ki so bili dolga leta redni bralci in sodelavci, se poslavljajo...

Se njegov »recept« za zvestobo:

— Kdor se odloči za pedagoški poklic, mora vedeti, da ni more hlepeti po dohodkih. Stvari in vrednote, ki jih ni mogoče plačati z denarjem. Največji užitek je nekomu nekaj dati. Užitek je gledati, kako rastejo mladi drevesa...

Poklicna zavest naj bo korupcija zvestobe do časnika. Zvesti bodite naši naročniki, postanite aktivni sodelavci, da bo Prosvetni delavec bolj razgiban in zanimiv, bolj naš!

Pogovarjala se je: TEA DOMINKO

Prizadevanje mladih tehnikov Ljubljane

Za večjo množičnost in kakovost

Mestna zveza organizacij ljudske tehnike Ljubljana in vsi kroški, klubi in društva te zveze si na območju slovenskega glavnega mesta — tako kot organizacije drugod po Sloveniji — pospešeno prizadevajo, da bi premagali zaostanek za družbenimi potrebami, poprejšnje mrtvilo in še vedno nezadovoljivo stanje na področju tehnične kulture. Ena od sorazmerno novih oblik razširjanja množičnosti in kakovosti te dejavnosti so vsakoletna srečanja mladih tehnikov. V republiškem merilu sta bili doslej dve takšni srečanja, v ljubljanskem pa so ga organizirali letos prvič junija, sedaj pa pripravljajo drugo srečanje mladih tehnikov Ljubljane, ki bo maja 1979 na osnovni šoli Ljubljana-Polje.

Šola v Polju si prirediteljstva prihodnjega srečanja ni pridobila po naključju: zmaga je na prvem tekmovanju. Srečanja mladih tehnikov so namreč tudi priložnost za merjenje in primerjanje, koliko obvladajo posamezniki tehnična področja. Od 49 osnovnih šol v Ljubljani se je prvega srečanja udeležilo 28 šol, na prvih pet mest pa so se uvrstile osnovne šole: Polje, France Bevk, Danila Kumar, Brezovica in Trnovo. Največ zanimanja je bilo za tekmovanje v prometnih in obrambnih veščinah, nato pa na področju fotoamaterstva, konstruktorstva (sistem Fischer), radioamaterizma itd.

Pred nedavnim so se pri mestni zvezi organizacij ljudske tehnike v Ljubljani sestali učitelji in mentorji tehničnega pouka mladih ljubljanskih osnovnih šol, da bi se dogovorili o prihodnjem tekmovanju ali srečanju. Hkrati so podelili najbolj zaslužnim uspeh prvega srečanja bronaste, srebrne in zlate plakete s priznanji. Srečanje mladih tehnikov Ljubljane prihodnje leto bo prineslo na to področje nekaterih sprememb, novosti in izpopolnitve. Tako bodo dali nekoliko večji poudarek teoretični podlagi praktičnih dejavnosti, na področju brodarstva modelarstva bodo poleg motornih čolnov uvedli tudi jadralce, letalski modelarji bodo tekmovali z zmaljšimi (mlajši) in jadralnimi modeli (starejši in bolj izkušeni), konstruktorji se bodo pomerili v gradnji gradbenih elementov in obdelovalnih strojev, morda tudi v elektrotehniko. Radiotehniko bodo priredili lov na lisice, fotografi bodo izdelovali fotografije na določeno temo, raketa tarji pa bodo spuščali rakete. Tekmovanja v prometu bodo teoretična (prometni predpisi) in praktična (voznja s kolesom), verjetno pa jim bodo priključili še prikaz upravljanja z radijsko vodenimi avtomobilskimi modeli. In končno: tekmovanja v posredovanju obrambnih veščin bodo pri tehničnih enotah JLA, verjetno v vojašnici v Polju. Ob tekmovanjih bo, tako kot letos pripravljena tudi razstava tehničnih izdelkov.

Tako kot srečanja mladih tehnikov bo pospeševala kakovosten razvoj množične tehnične dejavnosti tudi nameravani ustanovitev Društva učiteljev tehničnega pouka v Ljubljani. Republika Zveza organizacij za tehnično kulturo pa vse te akcije podpira in usmerja še posebno glede na potrebe reformiranega pouka: celodnevne šole in usmerjenega izobraževanja. Poleg tega pripravlja pri založbi Mladinska knjiga posebne priročnike za delo na posameznih tehničnih področjih, leta 1980 pa množično republiško prireditev veliko razstavo.

R. L.

SAS

ELEKTROTEHNA n. s. o.
trgovsko, izvozno, uvozno in proizvodno podjetje
61001 LJUBLJANA, Titova c. 51
telefon: (061) 320 241; telex: 31184 YU ETEHNA

Svet delovne skupnosti
**OSNOVNE ŠOLE I. BATALJONA
DOLOMITKEGA ODREDA, HORJUL**

razpisuje prosta dela in naloge:

— učiteljice gospodinjskega pouka in vodjo šolske prehrane s polnim delovnim časom za nedoločen čas.

Pogoj: končana VGPŠ ali PA — smer gospodinjstvo. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.